

EVALUERING AF SÆRLIG TILRETTELAGT UNGDOMSUDDANNELSE

UNDERSVISINGS
MINISTERIET

September 2017

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	INDLEDNING	3
2.	RESUME OG KONKLUSIONER	5
2.1	Hovedkonklusioner	7
2.1.1	Årsager til effekten	7
2.1.2	Kortlægning og evaluering af praksis	8
2.2	Detaljeret resume af kapitlerne	11
3.	OM SÆRLIG TILRETTELAGT UNGDOMSUDDANNELSE (STU)	19
3.1	Regler om STU	20
3.2	Tilgang og bestand af STU-elever	23
4.	STU-ELEVERNE – EN KARAKTERISTIK	25
4.1	Målgruppen for STU	26
4.2	Karakteristik af eleverne	26
4.3	Elever der afbryder STU-forløbet	30
5.	STU-INSTITUTIONERNE – EN KARAKTERISTIK	32
5.1	Antal institutioner	33
5.2	Type af institutioner	34
5.3	Kommunalt samarbejde	37
5.4	STU-tilbudenes karakter	37
6.	UDGIFTER: HVAD KOSTER STU?	39
6.1	Kommunernes samlede udgifter	40
6.2	Udgifter på kommuneniveau	41
6.3	Variation i Kommunernes udgifter til STU	43
7.	ELEVERNES UDBYTTET AF STU	48
7.1	Elevernes oplevede udbytte af STU-forløb	49
7.1.1	Faglige kompetencer	50
7.1.2	Sociale kompetencer	52
7.1.3	Personlige kompetencer	53
7.1.4	Generel tilfredshed	54

7.2	Livskvalitet	56
7.3	Overgang til videre uddannelse og beskæftigelse	58
7.4	Sammenhæng mellem udbytte og hhv. Udgifter og organisering	61
8.	DEN KOMMUNALE PRAKSIS FOR MÅLGRUPPEVURDERING OG VISITATIONS PROCES	66
8.1	Organisering af STU i kommunerne	67
8.2	Kommunernes generelle orientering og vejledning om STU	67
8.3	Målgruppevurdering og indstilling	69
8.4	Visitationsprocessen, herunder valg af institution	72
8.4.1	Visitationsudvalget	73
8.4.2	Valg af institution/tilbud	74
9.	STU-FORLØBENES TILRETTELÆGGELSE OG INDHOLD	76
9.1	Afklaringsforløb	77
9.2	Uddannelsens sammensætning og indhold	77
9.2.1	Uddannelsesforløb	78
9.2.2	Undervisningsform og indhold	78
9.2.3	Praktik	81
9.3	Justeringer af uddannelsesplanerne	84
9.4	Udslusningsprocessen og kompetencebeviset	93
10.	METODE	100
10.1	Registeranalyse	101
10.2	Surveys	102
10.2.1	Elever og forældre	102
10.2.2	Institutioner og UU-centre	104
10.2.3	Kortlægning af kommunale udgifter til STU	105
10.3	Kvalitativ dataindsamling- og analyse	106
10.3.1	Desk research og forberedende interviews	106
10.3.2	Casestudier af kommunal praksis	106
10.3.3	Casestudier af institutioner	107
11.	BILAG	109

1. INDLEDNING

I forbindelse med vedtagelsen af de seneste ændringer til loven om særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse i 2013 blev der indgået en stemmeaftale mellem Socialdemokratiet, De Radikale, SF, Venstre, Konservative og Dansk Folkeparti, som bl.a. indebar, at der skulle gennemføres en evaluering af uddannelsen i 2017.

EPINION har af Undervisningsministeriet fået i opdrag at gennemføre evalueringen, som understøttes af en arbejdsgruppe bestående af KL, UU Danmark, Danske Handicaporganisationer, Foreningsfællesskabet LigeVærd, Landsforeningen LEV, Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, den nationale Videns- og Specialrådgivningsorganisation (VISO) under Socialstyrelsen, Finansministeriet og Undervisningsministeriet.

Formålet med evalueringen er at afdække effekter af STU-forløb i form af elevernes udbytte og årsagerne hertil, fx kommunernes organisering af STU-forløb, og at finde frem til karakteristika ved forskellige måder at organisere STU på, som giver gode resultater. Vi måler således ikke blot elevens udbytte ift. beskæftigelse og uddannelse men også livskvalitet, da det primære formål med STU er udvikling af elevernes selvstændighed samt deres sociale, personlige og faglige kompetencer.

Evalueringen skal således afdække følgende:

- Effekter, herunder de unges udbytte af STU-forløbet.
- Årsager til effekter, herunder karakteristika for organiseringen af et STU-forløb, der virker ift. i højest mulig grad at opnå målene om den unges udvikling i STU-forløbet og aktivitet efter afslutningen af STU.
- Kortlægning af en række aspekter af uddannelsen, herunder organisationsmåder, praksis for sagsbehandlingen og udgifter.
- Evaluering af praksis, herunder om de givne tilbud er tilstrækkeligt tilpasset de enkelte unges behov og muligheder.

Evalueringen er gennemført i perioden maj til september 2017 og bygger på en række komplementære datakilder:

- **Ekspertinterview** med repræsentanterne i arbejdsgruppen.
- **Spørgeskemaundersøgelse blandt 678 elever**, som i 2016 var i gang med en STU eller som i 2016 gennemførte eller afbrød et STU-forløb.
- **Spørgeskemaundersøgelse blandt 2765 forældre** til tidligere og nuværende STU-elever.
- **Spørgeskemaundersøgelse blandt UU-ledere**, som dækker 82 kommuner med separate besvarelser for hver kommune.
- **Spørgeskemaundersøgelse blandt 156 institutioner**, som udbyder STU-forløb og har STU-elever.
- **Casebesøg i otte kommuner** med interviews med relevante kommunale aktører.
- **Casebesøg på otte STU-institutioner** med interview med ledere, lærere og elever.
- **Gennemgang af 10 eksempler på uddannelsesplaner fra hver af de 8 casekommuner**
- **Registerdata** fra Danmarks Statistik, STIL og kommunerne.

En nærmere beskrivelse af datakilderne og det metodiske design fremgår af kapitel 10.

Rapporten indeholder 11 kapitler. Af kapitel 2 fremgår konklusioner og resumé. Kapitel 3 indeholder en beskrivelse af STU med referencer til relevant lovgivning, tidligere evalueringer samt en beskrivelse af centrale nøgletal om tilgang, bestand, afbrud og fuldførelse. Kapitel 4 giver en karakteristik af STU-elever på baggrund af primært registerdata, og kapitel 5 beskriver STU-institutionerne. Kapitel 6 beskriver økonomien for STU både for landet som helhed og på kommuneniveau. De økonomiske nøgletal relateres til andre relevante nøgletal om STU. Kapitel 7 vedrører STU-elevernes udbytte af et STU-forløb med fokus på både livskvalitet og overgang til videre uddannelse og beskæftigelse. Kapitel 8 omhandler den kommunale praksis for målgruppevurdering og visitation, mens kapitel 9 ser nærmere på STU-forløbenes tilrettelæggelse og indhold samt udslusning. Metodebeskrivelse er i kapitel 10. Spørgeskemaer og andet bilagsmateriale er i kapitel 11.

2. RESUME OG KONKLUSIONER

Denne rapport indeholder en evaluering af den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse.

Evalueringen har til formål at afdække følgende punkter:

Effekter

herunder de unges udbytte af STU-forløbet

Årsager til effekter

herunder karakteristika for organiseringen af et STU-forløb, der virker ift. i højest mulig grad at opnå målene om den unges udvikling i STU-forløbet og aktivitet efter afslutningen af STU

Kortlægning af en række aspekter af uddannelsen

herunder organisationsmåder, praksis for sagsbehandlingen og udgifter

Evaluerings af praksis

herunder om de givne tilbud er tilstrækkeligt tilpasset de enkelte unges behov og muligheder

Evalueringen bygger på et stort datamateriale bestående af **registerdata** fra Danmarks Statistik, STIL og kommunerne; **spørgeskemaundersøgelser** blandt 678 nuværende eller tidligere elever, 2765 forældre, UU-ledere dækkende 82 kommuner samt ledere ved 156 STU-institutioner; **casestudier** af otte kommuner, inklusive interviews med forvaltning, UU og jobcenter, samt casestudier af otte STU-institutioner, herunder interviews med ledere, lærere og elever samt observation af undervisning og samvær. Evalueringsdesignet har sigtet mod at opnå det optimale sammenspil mellem de forskellige datakilder. Udvælgelsen af kommuner til casebesøg er således fortaget på baggrund af registerdata, mens udvælgelsen af institutioner er sket på baggrund af spørgeskemadata.

De forskellige datakilder og analysen af disse giver et bredt vidensgrundlag om praksis, kommunal organisering, målgruppen mv. Det er i særlig grad tilfældet, når flere datakilder understøtter den samme konklusion. Evalueringen bidrager med en bred kortlægning, der giver et godt indblik i status for uddannelsen i dag og kommunernes praksis, herunder en række faktuelle oplysninger. Der er dog også nogle begrænsninger ved data, som har betydning for, hvad evalueringen afdækker. Fx går evalueringen ikke i dybden med, hvordan uddannelsen bidrager til et løft af den enkelte elev fra uddannelsesstart til uddannelsesafslutning, eller forskelle i virkningen af forskellige elementer i et konkret STU-forløb. Analysen af udgifter er desuden begrænset af, at det er vanskeligt for kommunerne at opgøre udgifter til STU på delelementer. Endelig bemærkes det, at svarprocenten for undersøgelsen blandt nuværende og tidligere elever er 20 pct. og 35 pct. blandt forældre. Det må på den baggrund forventes, at de mindst ressourcestærke elever og forældre ikke er tilstrækkelig repræsenteret i undersøgelsen. På institutionsbesøgene har det dog været muligt at komme i kontakt også med den gruppe af elever. Svarprocenten blandt UU-ledere er 83 pct. og 66 pct. blandt institutionsledere, hvilket anses for meget tilfredsstillende.

Når rapporten omtaler elever, der har afbrudt en STU, er der tale om elever, der selv afbryder uddannelsen. Selv om kommunen har mulighed for at afbryde en STU, sker det yderst sjældent.

2.1 HOVEDKONKLUSIONER

Evalueringen viser, at målsætningerne for STU i høj grad opfyldes i dag. Elevernes sociale, personlige og faglige kompetencer styrkes som følge af STU. Dette gælder i særdeleshed de sociale og personlige kompetencer, hvor ca. halvdelen af eleverne selv oplever en meget positiv udvikling, mens en femtedel af eleverne oplever en meget positiv faglig udvikling. Også interviewpersonerne i casebesøgene i kommunerne og på institutionerne fremhæver dette udbytte. Det positive udbytte understøttes af, at elever, der er i gang med en STU eller har afsluttet en STU, i højere grad oplever en positiv udvikling i deres sociale, personlige og faglige kompetencer end elever, der har afbrudt en STU.

Dét at gå på STU er med til at øge elevernes livskvalitet. På baggrund af WHO-5 trivselsindeks viser spørgeskemaundersøgelsen i evalueringen, at elever, der er i gang med STU, har en trivsel på linje med den generelle befolkning. Det samme gælder også de elever, som har gennemført en STU, men ikke elever der har afbrudt en STU, hvor en større andel har risiko for depression og/eller stressbelastning. Dog viser evalueringen også, at **ensomhed er en udbredt problematik**, og at unge på STU er mere ensomme end unge i befolkningen i øvrigt. Ensomheden er mindre under selve STU-forløbet end efterfølgende.

Delformålet med STU om uddannelse og beskæftigelse opfyldes i nogen grad. Overgangen til uddannelse og beskæftigelse er på ca. 22 pct. et år efter afsluttet STU, hvoraf beskæftigelse udgør 17 procentpoint og uddannelse 5 procentpoint. Overgangen til videre uddannelse og beskæftigelse ligger relativt stabilt i hele undersøgelsesperioden. Det skal bemærkes, at elever, der modtager førtidspension, men også er i beskyttet beskæftigelse, ikke indgår i statistikkerne for beskæftigelse. Spørgeskemaundersøgelsen blandt forældrene viser dog, at 30 pct. overgår til beskyttet beskæftigelse efter en gennemført STU. Det skal endvidere bemærkes, at data er udtryk for status efter endt STU-forløb og ikke effekten af et STU-forløb på overgangen til uddannelse og beskæftigelse.

Overgang til førtidspension er faldet fra 55 pct. i 2011 til 34 pct. i 2016, og i samme periode er overgangen til uddannelseshjælp mv. steget fra 20 pct. i 2011 til 35 pct. i 2016. **Den samlede andel på førtidspension, ressourceforløb og uddannelseshjælp mv. er nogenlunde konstant i hele perioden, men fordelingen mellem ydelserne ændres**, hvilket kan være påvirket af reformen af førtidspension og fleksjob fra 2012 og kontanthjælpsreformen fra 2013.

2.1.1 Årsager til effekten

Det har ikke været muligt at lave en decideret effektmåling, hvor de kausale sammenhænge mellem STU'ens elementer og elevernes udbytte undersøges. Dette skyldes, at det ikke er muligt at etablere en kontrolgruppe, og at der ikke eksisterer før- og eftermålinger for eleverne. Endvidere varierer både elevmålgruppen for STU og kommunernes implementering af uddannelsen i høj grad, hvilket vanskeliggør sammenligninger og identifikation af kausale sammenhænge.

Samlet set indikerer evalueringen dog, at målsætningerne for STU i høj grad er opfyldt. Et af formålene med evalueringen har været at afdække årsager til effekter af STU-forløb, dvs. hvad der bidrager til, at målene for STU opfyldes. Det er afdækket ved hjælp af såvel de kvantitative data som de dybdegående casestudier af otte kommuner, som har forskellige resultater for livskvalitet, overgang til beskæftigelse og overgang til uddannelse. Via en analyse af kommunernes praksis peger evalueringen på faktorer, der kan have betydning for effektniveauet.

En analyse af sammenhænge mellem økonomi, kommunal organisering og elevernes udbytte målt i forhold til overgang til videre uddannelse og beskæftigelse viser, at **en lidt større andel af målgruppen kommer i beskæftigelse eller uddannelse i kommuner med en organisering med fortrinsvis brug af private udbydere, udbydere beliggende uden for kommunen samt i kommuner, der benytter tilbud primært rettet imod mere snævre, specifikke målgrupper af STU-elever.** Der er imidlertid alene tale om en observeret samvariation og ikke et effektmål eller en årssagssammenhæng.

Evalueringen viser endvidere, at **overgangen til beskæftigelse er lidt højere i kommuner med en meget stærk socioøkonomi end kommuner med svag socioøkonomi.** Udgifterne per elev samvarierer ikke med overgang til beskæftigelse eller uddannelse på kommuneniveau.

Variationerne på kommuneniveau er imidlertid så forholdsvis beskedne, at der ikke kan drages en robust konklusion om en eventuel mere konkret sammenhæng mellem organisering, økonomi og udbytte. De samme tendenser ses i forhold til udbytte målt i forhold til opnåelse af personlige, sociale og faglige kompetencer.

Casestudierne peger ydermere på, at **kommunernes og institutionernes udslningspraksis og samarbejde også har betydning for elevernes aktiviteter efter afslutning af STU.** Casebesøgene i såvel kommuner som på institutioner peger på, at **tidlig inddragelse af jobcentret i processen giver de bedste resultater.** Det giver en mere beskæftigelsesorienteret tilgang til uddannelsesplanen og sikrer, at jobcentret har mulighed for at påvirke sammensætningen af forløbet, så der bygges bro fra STU-aktiviteter til tiden bagefter. Noget, der særligt bidrager til en velfungerende overgang fra STU til aktiviteterne bagefter, er, at man arbejder systematisk med at dokumentere elevens udvikling og udbytte af undervisning og praktik, så det indgår i kompetencebeviset og kan anvendes af jobcentret efterfølgende som en del af arbejdsvejledningen.

2.1.2 Kortlægning og evaluering af praksis

Eleverne

I 2016 var bestanden af STU-elever 5.810, 1281 fuldførte og 518 afbrød uddannelsen. Tilgangen af STU-elever faldt for første gang i 2016, hvor der er registreret 1.835 startende STU-elever mod 2.062 i 2015. Blandt alle afbrud fra uddannelsen kan 21 pct. betegnes som positive, idet STU-eleven overgår til en anden uddannelse eller beskæftigelse. Elevgruppens sammensætning har gennem de seneste år været forholdsvis stabil i forhold til køn, alder, herkomst, karakterer fra grundskolen, henvisningsårsag og forældrebaggrund. Aldersmæssigt er elevgruppen således uforandret – ca. 45 pct. er under 18 år, når de påbegynder en STU, ca. 30 pct. er 18 år, og de resterende er ældre. Der er dog et svagt fald i andelen af elever, der påbegynder uddannelsen, når de er under 18 år, og en svag stigning i andelen af 18-årige. Andelen af 18-årige er forholdsvis stor. Sammensætningen af henvisningsårsager er ligeledes stabil i perioden. Ca. 45 pct. har generelle indlæringsvanskeligheder og ca. 30 pct. har udviklingsforstyrrelser.

Institutionerne

Kommunerne afgør, hvilke aktører, de vælger til at gennemføre en uddannelse efter STU-

loven. Der findes ikke en samlet oversigt over institutioner, der udbyder STU. EPINION har identificeret 234 udbydere af STU. En del kommuner har oprettet egne STU-institutioner, men der er også mange private aktører på området. Af de 156 institutioner, der har svaret på survey'en, er 84 offentlige og 72 private. Institutionerne henvender sig enten til en bred målgruppe af forskellige elever eller til en specialiseret målgruppe, fx. autister. STU-institutioner er typisk små, idet de fleste institutioner har mindre end 25 elever. Institutionerne har typisk samarbejde med flere kommuner.

Langt størstedelen (ca. 95 pct.) af STU-forløbene foregår på institutioner, som ikke samtidig tilbyder anden reguleret undervisning. Andre uddannelsesinstitutioner anvendes kun i meget beskedent omfang. Når det sker, er det navnlig produktionsskoler og særlige forløb på efterskoler, som inddrages. STU-loven indeholder ingen regler om kvalitet eller tilsyn.

Økonomi

Kommunernes udgifter til STU udgjorde samlet set 1,33 mia. kr. i 2016. Udgiftsniveauet har været stabilt i perioden 2014-2016. Den gennemsnitlige udgift per elev er faldet en smule i perioden – fra 235.755 kr. i 2013 til 228.509 kr. i 2016. Den gennemsnitlige udgift per elev varierer mellem kommunerne og spænder fra ca. 213.635 kr. til 292.270 kr. (25. til 75. percentil).

Lovgivningen

Casekommunerne oplever, at tre lovgivningskomplekser ikke spiller tilstrækkeligt sammen (STU-lovgivningen, Serviceloven, beskæftigelseslovgivningen), eller i hvert fald ikke spiller sammen med kommunernes organisering af arbejdet, navnlig i tilfælde hvor flere kommuner er involveret i en ung, fx når handlekommune er forskellig fra bopælskommune, eller når en STU-elev flytter til en anden kommune. De til lovkomplekserne svarende kommunale forvaltninger har ikke altid et tilstrækkeligt samarbejde, hvilket i nogle tilfælde betyder, at den ene forvaltning tildeler et STU-forløb og foreslår et bo-tilbud, som en anden forvaltning afviser. Institutioner og kommuner ønsker også, at der bliver mulighed for, at undervisning til folkeskolens afgangsprøve kan indgå i et STU-forløb.

Målgruppevurdering, visitation og valg af institution

Mange kommuner og UU-centre har peget på, at der findes en række unge, hvor målgruppe-tilhørsforholdet umiddelbart eller efter en kort undersøgelse er utvivlsomt. Dette gælder fx ofte for elever, der kommer fra specialskoler eller andre specialtilbud, for elever som efterfølgende ender på førtidspension, og for elever med meget svage kognitive kompetencer. Den gruppe som kommunerne umiddelbart visiterer til en STU udgør ca. 75 pct. af de unge, der optages på STU. Fsva. de resterende elever foretages en nærmere udredning inden visitation.

Så godt som alle kommuner bruger et visitationsudvalg, som tager stilling til UU's indstilling og visiterer elever til konkrete tilbud, men udvalgets sammensætning varierer meget. Bestiller-/leverandør-rollerne er ikke altid adskilte, fx er kommunens eget STU-tilbud undertiden

med i visitationsudvalget. Det er opfattelsen i casekommunerne, at de bedste resultater for de unge opnås, hvis visitationsudvalget består af de tre relevante forvaltninger: Børn og unge, social (voksen/handikap) og beskæftigelse.

Institutionen vælges ud fra en behovsundersøgelse af den unge. Efter survey'en blandt UU'erne får eleverne i godt en tredjedel af kommunerne ikke mulighed for at vælge mellem forskellige STU-udbydere. Når den unge tilbydes én institution, er det oftest en kommunal institution, såfremt denne kan dække den unges behov.

Indhold og tilrettelæggelse af STU-forløb

Såvel casebesøgene på institutioner som institutionssurvey'en viser, at undervisningen i høj grad er individuelt tilrettelagt og ofte består af forskellige kombinationer af holdtimer, individuel undervisning, valgfag og praktik, der er sammensat ud fra elevernes uddannelsesplaner. Eleverne undervises både i almene fag (såsom dansk, matematik og samfundsfag), ADL (almindelig daglig livsførelse), praktiske og kreative fag og idræt. Omfang af praktik varierer en del og opleves af flere institutioner ikke at være meningsfuld for alle elever. Dog er man opmærksom på at få udviklet praktikforløb, som netop kan være meningsfulde og fungere som brobygning til tiden efter STU.

Der arbejdes med uddannelsesplanerne fra både UU og institutionernes side, og begge parter udtrykker, at arbejdet med mål og delmål er meningsfuldt og fastholder fokus på elevernes udvikling af både faglige, personlige og sociale kompetencer. Der følges jævnligt op på uddannelsesplanerne – ofte flere gange om året – i samarbejde mellem den unge, evt. forældre, institutionen og UU. Flere institutioner og kommuner fremhæver dog, at selvom de er meget tilfredse med indholdet i de nye uddannelsesplanskabeloner, fungerer implementeringen heraf ikke hensigtsmæssigt. Særlig besværlig er de forskellige digitale platforme, som UU'er, jobcentre og institutioner anvender.

Afslutning af STU-forløb

Når den unge afslutter et STU-forløb, overgår vedkommende ofte til en ny kontaktperson. I flere tilfælde har denne kontaktperson ikke været med til møderne i STU-regi omhandlende revidering af mål i uddannelsesplanerne, hvilket gør, at der er behov for høj grad af overlevering. Her opleves kompetencebeviset ikke at være tilstrækkeligt.

56 pct. af forældrene oplever, at der i høj eller nogen grad er en plan for udslusningen. 24 pct. af forældrene er imidlertid utilfredse med planen for udslusningen. Nogle af disse forældre udtrykker i den forbindelse frustration over udslusningen, hvor de oplever, at deres barn falder mellem to stole, samt at de i høj grad får rollen som tovholder indtil en anden i kommunalt regi tager over.

Det vigtigste opmærksomhedspunkt, som evalueringen samlet set finder, er at afslutningen af STU-forløbet og brobygningen til den unges videre forløb. Der er positive erfaringer fra case kommunerne med at indtænke jobcenteret tidligt i et STU-forløb. Ikke nødvendigvis med beskæftigelse eller videre uddannelse som formål, idet det ikke er endemål for en stor del af eleverne, men fordi eleverne typisk overgår til jobcenteret, hvor deres arbejdsevne skal undersøges og dokumenteres. De steder, hvor der er et godt og tæt samarbejde mellem

UU, jobcenteret og institutionen, er jobcenteret med fra starten og i særdeleshed det sidste år, så der bygges bro fra STU-aktiviteter til tiden bagefter. Denne problemstilling er både UU-vejledningen og institutionerne generelt blevet mere opmærksomme på.

2.2 DETALJERET RESUME AF KAPITLERNE

Rapporten er struktureret i 10 kapitler. Nærværende kapitel 2 er et resume med konklusioner.

3

Kapitel 3

Kapitel 3 indeholder en beskrivelse af STU med referencer til relevant lovgivning med reference til gældende regler og vejledninger samt en beskrivelse af centrale nøgletal om tilgang, bestand, afbrud og fuldførelse.

Uddannelsen blev indført i 2007. Med loven fik unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov efter undervisningspligtens ophør et retskrav på en 3-årig ungdomsuddannelse, der er tilpasset deres særlige forudsætninger og behov. I lovbemærkningerne blev gruppen 'andre unge med særlige behov' nærmere beskrevet som blandt andet unge med svære bevægelseshandicap, multihandicappede unge, unge med autisme, unge med ADHD eller andre psykiske lidelser samt unge med erhvervet hjerneskade. Ungdomsuddannelsen omfatter alene unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse, selv om der ydes den unge specialpædagogisk støtte.

Uddannelsen blev løbende evalueret frem mod en lovrevision i 2013, hvor en række af lovens elementer blev justeret. Ændringerne er beskrevet i kapitlet.

Efter indfasningen af uddannelsen i perioden 2007-2010 steg tilgangen jævnt frem til 2015. Fra 2012 til og med 2015 er udviklingen fladet ud, og tilgangen er mere eller mindre konstant over denne 4-årige periode. Tilgangen af STU-elever falder for første gang i 2016, hvor der er registreret 1.835 startende STU-elever mod 2.062 i 2015. I 2016 var bestanden af STU-elever 5.810, 1281 fuldførte og 518 afbrød uddannelsen.

På landsplan forventes 1,6 pct. af en årgang at gennemføre en STU senest 25 år efter 9. klasse. Der er stor kommunal variation i denne frekvens.

4

Kapitel 4

Kapitel 4 giver en karakteristik af STU-elever på baggrund af primært registerdata. Efter de tre første indkøringsår er gruppen af STU-elever uforandret på centrale parametre over hele perioden på trods af den stigende volumen. Aldersmæssigt er gruppen af STU-elever uforandret. Ca. 45 pct. er under 18 år, når de påbegynder en STU, ca. 30 pct. er 18 år og de resterende er ældre. Der er dog et svagt fald i andelen af elever, der påbegynder uddannelsen, når de er under 18 år, og en svag stigning i andelen som er 18 år. Andelen af 18-årige er forholdsvis stor.

Sammensætningen af henvisningsårsager er stort set uforandret i perioden. Ca. 45 pct. har

generelle indlæringsvanskeligheder og ca. 30 pct. har udviklingsforstyrrelser.

Mange kommuner og UU-centre har peget på, at der findes en række unge, hvor målgruppe-tilhørsforholdet umiddelbart eller efter en kort undersøgelse er utvivlsomt. Dette gælder fx ofte for elever, der kommer fra specialskoler eller andre specialtilbud, for elever som efterfølgende ender på førtidspension, og for elever med meget svage kognitive kompetencer.

I kapitel 7.3 viser vi, at andelen af unge med afsluttet STU-forløb i perioden 2010-2015, som i 2016 er overgået til enten førtidspension, ressourceforløb eller kontant-/uddannelseshjælp, ligger stabilt for alle seks årgange på ca. 75 pct. med en lille stigning til 79 pct. i 2015. Ser man på andelen året efter afsluttet STU, ligger tallet i underkanten af 80 pct.

Af bilag 7 i rapporten fra ekspertgruppen om "Bedre veje til en ungdomsuddannelse" fremgår, at 76 pct. af STU populationen kommer fra et specialtilbud i grundskolen (og 8 pct. med ukendt 9. klasse), samt at 77 pct. ikke har aflagt folkeskolens afgangsprøve i læsning, og yderligere 5 pct. har fået karakter under 2.

På denne baggrund vurderes det, at den gruppe som kommunerne umiddelbart visiterer til en STU udgør ca. 75 pct. af de unge, der optages på STU. Fsva. de resterende elever foretages en nærmere udredning inden visitering.

Boligforhold

I spørgeskemaundersøgelsen spørges eleverne om, hvem de bor sammen med til dagligt. Godt halvdelen bor hjemme mens de går på STU, og det reduceres til godt en tredjedel efter afslutningen. Knap 10 pct. bor alene under STU'en, og det stiger til ca. en fjerdedel efter. Den sjette del, der bor i et bofællesskab under STU'en, gør det også efterfølgende.

5

Kapitel 5

Kapitel 5 beskriver STU-institutionerne primært baseret på desk research og de data, der er indhentet fra institutionerne gennem survey'en.

Der er ingen regler for, hvem der kan udbyde en STU. Der findes ikke en samlet oversigt over institutioner, der udbyder STU, og institutionslandskabet er meget varieret fra relativt store institutioner målrettet specifikke grupper (fx unge med diagnoser i autismspektret) over institutioner for en flerhed af målgrupper til små bo-steder og endda enkeltmands "institutioner". EPINION har identificeret 234 udbydere af STU. En del kommuner har oprettet egne STU-institutioner, men der er også mange private aktører på området. Af de 156 institutioner, der har svaret på survey'en, er 84 offentlige og 72 private.

Langt størstedelen (ca. 95 pct.) af STU-forløbene foregår på institutioner, som ikke samtidig tilbyder anden reguleret undervisning. Andre uddannelsesinstitutioner anvendes kun i meget beskedent omfang, navnlig produktionsskoler og særlige forløb på efterskoler.

Offentlige og private institutioner adskiller sig ift. den elevgruppe, som institutionerne retter deres tilbud imod. En større andel af de offentlige institutioner udbyder STU-forløb til en bredere målgruppe af elever (76 pct.), mens 67 pct. af de private institutioner har tilbud rettet mod samme brede målgruppe. I forlængelse heraf udbyder en større del af de private institutioner STU-forløb målrettet meget specifikke målgrupper (33 pct.), mens kun hver

fjerde offentlige institution tilbyder forløb til en så snæver målgruppe.

Institutioner, der udbyder STU, er generelt små. 37 pct. af institutioner har således 10 elever eller derunder, 32 pct. har mellem 11 og 25 elever, 15 pct. har mellem 26 og 50 elever, og de resterende 15 pct. har flere end 50 elever. De største institutioner er typisk offentlige. Hovedparten af de private institutioner er små og har enten 1-10 eller 11-25 elever. Særlig de specialiserede institutioner er små.

14 pct. af de kommunale institutioner med bred målgruppe arbejder kun sammen med deres egen kommune, mens 6 pct. af de private med bred målgruppe kun arbejder sammen med én kommune, og institutioner rettet mod specifikke målgrupper både offentlige og private arbejder typisk sammen med flere kommuner.

De fleste institutioner har primært elever i dagtilbud. Det gælder særligt de offentlige institutioner, hvor henholdsvis 53 pct. af dem med en bred målgruppe og 68 pct. af dem med en specifik målgruppe udelukkende har elever i dagtilbud. Af de private institutioner har henholdsvis 18 pct. en bred målgruppe og 15 pct. af dem med en specifik målgruppe udelukkende elever i botilbud.

Andelen af STU-elever i bo-tilbud estimeres til at udgøre 39 pct., mens andelen i dagtilbud udgør 61 pct.

De fleste institutioner har primært elever i samlede 3-årige forløb. Det er tilfældet på tværs af institutionstype. Offentlige institutioner, som henvender sig til en specifik målgruppe, udbyder i højest grad opdelt forløb.

6

Kapitel 6

Kapitel 6 beskriver økonomien omkring STU både på landsplan og på kommuneniveau. De økonomiske nøgletal relateres til andre relevante nøgletal om STU. Data er primært baseret på kommunernes driftsregnskaber.

Kommunernes udgifter til STU udgør 1,33 mia. kr. i 2016. Udgiftsniveauet har været stabilt i perioden 2014-2016. Den gennemsnitlige udgift per elev er faldet en smule i perioden – fra 235.755 kr. i 2013 til 228.509 kr. i 2016. Der er stor variation i udgiften per elev fra kommune til kommune, idet udgifterne spænder fra ca. 213.635 kr. til 292.270 kr. (25. til 75. percentil).

Den kommunale organisering kan beskrives ud fra, om STU-eleverne primært befinder sig på offentlige eller private institutioner, samt om disse institutioner ligger i eller uden for kommunen. Resultaterne fra evalueringen viser, at kommuner, som primært benytter offentlige tilbud i kommunen (typisk kommunens eget STU-tilbud), har de laveste udgifter per elev, mens kommuner, som primært benytter private udbydere uden for kommunen, har de højeste udgifter. Casebesøgene i kommunerne peger på, at det bl.a. kan hænge sammen med det forhold, at de kommunale udbydere kan trække omkostningsfrit på andre kommunale funktioner.

Der er også en række andre forhold, som sammenvarierer med de gennemsnitlige udgifter per elev. Det gælder i forhold til kommuneklynge, kommunetype, kommunestørrelse og

målgruppevurdering.

Kommunerne i klyngerne 1-3 (kommuner med svagest socioøkonomi) har lavere udgifter end kommunerne i klyngerne 4-7 (kommuner med stærkere socioøkonomi). Evalueringen viser endvidere, at bykommuner i gennemsnit har højere udgifter end land- og yderkommuner. Det samme gør sig gældende for kommunestørrelse, hvor kommuner med få elever har større udgifter per elev sammenlignet med kommuner med mange elever, hvilket formentlig hænger sammen med stordriftsfordele – herunder samling af elever på hold, bedre mulighed for at indgå fordelagtige aftaler med STU-institutioner o. lign.

Endelig viser resultaterne, at kommuner, som visiterer en lille andel af en ungdomsårgang til STU, har højere udgifter per elev end kommuner, som visiterer en større andel af en ungdomsårgang. STU-elevers andel af en ungdomsårgang kan ses som et udtryk for, om kommunens målgruppevurdering er smal eller bred. Dog gør variationen på kommuneniveau det vanskeligt at drage en robust konklusion.

7

Kapitel 7

Kapitel 7 vedrører STU-elevers udbytte af et STU-forløb med fokus på både livskvalitet og overgang til videre uddannelse og beskæftigelse. Kapitlet er baseret på data fra elev-survey'en, data om de unges forsørgelsesgrundlag samt casestudier af institutionerne.

Evalueringen har belyst elevernes udbytte i forhold til sociale, personlige og faglige kompetencer gennem spørgeskemaundersøgelser blandt elever og forældre samt interview med institutionsledere, lærere, elever og kommunalt ansatte i UU m.fl.

Der er bred enighed på tværs af alle informantgrupper om (dvs. elever, forældre, institutioner og casekommuner), at STU-eleverne i høj grad opnår sociale, personlige og faglige kompetencer gennem STU-forløbet.

Arbejdet med de sociale kompetencer spiller en stor rolle i uddannelsesplanerne og i elevernes dagligdag på STU-institutionerne, og her opnår eleverne et stort udbytte. 51 pct. af de elever, som har gennemført en STU, oplever, at de er blevet *meget* bedre til at snakke med andre mennesker. Det samme gælder for 40 pct. af dem, der er i gang med en STU, og 29 pct. af dem som har afbrudt et STU-forløb. Ensomhed er et udbredt problem, og evalueringen dokumenterer, at unge på STU er mere ensomme end unge i befolkningen i øvrigt. Ensomheden er mindre under selve STU-forløbet end efterfølgende.

Arbejdet med de personlige kompetencer har ligeledes en central plads i uddannelsesplanerne og i elevernes dagligdag på STU-institutionerne, og her opnår eleverne et stort udbytte. De personlige kompetencer omfatter både praktiske kompetencer vedr. madlavning og hygiejne og ikke-praktiske kompetencer så som selvtillid og livsglæde. Godt halvdelen af de elever, der har gennemført en STU, oplever, at de har fået *meget* større selvtillid og har fundet ud af, hvad de er gode til.

Arbejdet med de faglige kompetencer er også vigtige i elevernes uddannelsesplaner og i undervisningen. Særligt samfundsfag er udbredt. Men for nogle elever er det også relevant med mere klassiske skolefag som dansk, matematik og engelsk. 21 pct. af de elever som har gennemført en STU oplever, at de er blevet *meget* bedre til skolefag.

En analyse af sammenvariationen mellem kommunal organisering og et samlet mål for elevernes udbytte af STU indikerer, at udbyttet er større i kommuner, som primært anvender private institutioner uden for kommunen, i modsætning til kommuner der primært anvender offentlige institutioner i kommunen. Analyserne tager ikke højde for tredjevariable, og kan heller ikke afdække, om der er tale om årsagssammenhænge. Det er således ikke muligt på det foreliggende grundlag at fastlægge, om organisering og økonomi i sig selv påvirker elevernes udbytte, eller om andre faktorer er på spil.

Det udbytte, eleverne opnår gennem STU, bidrager i sidste ende til at forøge deres livskvalitet. På baggrund af WHO-5 trivselsindeks kan det konstateres, at de elever, der er i gang med STU, har en trivsel på linje med den generelle befolkning. Det samme gælder i nogen grad også de elever, som har gennemført en STU, men ikke elever der har afbrudt en STU. I den sidstnævnte gruppe har en større andel risiko for depression og/eller stressbelastning.

Udbytte af STU skal også ses i forhold til, hvor stor en andel der overgår til uddannelse og beskæftigelse.

Overgang til beskæftigelse og uddannelse er relativt stabil i undersøgelsesperioden. I 2016 overgik ca. 22 pct. til videre uddannelse eller beskæftigelse. Overgangen til beskæftigelse er i hele perioden væsentlig større end overgang til uddannelse. Evalueringen viser endvidere, at overgangen til beskæftigelse er væsentlige højere i kommuner med stærk socioøkonomi (klynge 4-7) end kommuner med svag socioøkonomi (klynge 1-3).

Overgang til førtidspension er faldet fra 55 pct. i 2011 til 34 pct. i 2016, og i samme periode er overgangen til uddannelseshjælp mv. steget fra 20 pct. i 2011 til 35 pct. i 2016. Den samlede andel på førtidspension og uddannelseshjælp mv. er således nogenlunde konstant i hele perioden, mens fordelingen mellem ydelserne ændres, hvilket kan skyldes reformen af førtidspension og fleksjob fra 2012 og kontanthjælpsreformen fra 2013.

Blandt STU-elever er den generelle tilfredshed på hhv. 76 og 78 pct. blandt elever, som hhv. har gennemført og er i gang med en STU. Blandt deres forældre er hhv. 61 og 66 pct. tilfredse. Tilfredsheden blandt de afbrudte er ikke overraskende lavere. Her er 61 pct. af eleverne tilfredse og 18 pct. af forældrene.

8

Kapitel 8

Kapitel 8 omhandler den kommunale praksis for målgruppevurdering og visitation. Kapitlet er baseret på data fra survey'en blandt UU'erne, forældre og STU-institutionerne samt på casebesøgene i kommuner og institutioner.

Casekommunerne oplever, at tre lovgivningskomplekser ikke spiller tilstrækkeligt sammen (STU-lovgivningen, Serviceloven, beskæftigelseslovgivningen), navnlig i tilfælde, hvor flere kommuner er involveret i en ung, fx når handlekommune er forskellig fra bopælskommune, eller når en STU-elev flytter til en anden kommune. De til lovkomplekserne svarende kommunale forvaltninger har ikke altid et tilstrækkeligt samarbejde, hvilket i nogle tilfælde betyder, at den ene forvaltning tildeler et STU-forløb og foreslår et bo-tilbud, som en anden forvaltning afviser. Institutioner og kommuner ønsker også, at der bliver mulighed for, at undervisning til folkeskolens afgangsprøve kan indgå i et STU-forløb.

Evalueringen viser, at der i flere tilfælde er usystematisk og ofte utilstrækkelig eller ingen information om STU på kommunernes hjemmesider. Fx sætter nogle kommuner lighedstegn mellem STU og kommunens eget tilbud. Retskrav på STU fremgår typisk ikke af kommunernes kommunikation. Vejledning, information og lign. til målgruppen og dens forældre gives af UU og foregår mundtligt målrettet den enkelte elev.

Det fremgår af casebesøgene i kommuner, at der er usikkerhed om reglerne for målgruppevurdering, indstilling og visitation, navnlig om hvem der har hvilke roller. Der sker undertiden en sammenblanding.

Så godt som alle kommuner bruger et visitationsudvalg, som tager stilling til UU's indstilling og visiterer elever til konkrete tilbud, men udvalgets sammensætning varierer meget. Bestiller-/leverandør-rollerne er ikke altid adskilte, fx er der i case kommunerne set eksempler på, at kommunens eget STU-tilbud er med i visitationsudvalget, eller én person i udvalget har flere roller. Det er opfattelsen i casekommunerne, at de bedste resultater opnås, hvis visitationsudvalget består af de tre relevante forvaltninger: Børn og unge, social (voksen/handikap) og beskæftigelse.

Casebesøgene i såvel kommuner som på institutioner peger på, at tidlig inddragelse af jobcentret i processen giver de bedste resultater. Det giver en mere beskæftigelsesorienteret tilgang til uddannelsesplanen og sikrer, at jobcentret har mulighed for at påvirke sammensætningen af forløbet, så dobbeltarbejde undgås, når den unge efter endt STU-forløb typisk overgår til jobcentrets regi.

Institutionen vælges ud fra en behovsundersøgelse af den unge. Ifølge survey'en blandt UU'erne får eleverne i godt en tredjedel af kommunerne ikke mulighed for at vælge mellem forskellige STU-udbydere. Når den unge tilbydes én institution, er det oftest en kommunal institution, såfremt denne kan dække den unges behov. Institutionen vil dog i mange tilfælde tilbyde flere forskellige forløb, som er tilpasset den enkelte elev.

9

Kapitel 9

Kapitel 9 omhandler STU-forløbenes tilrettelæggelse og indhold samt udslusning. Kapitlet er baseret på data fra survey'en blandt UU'erne, forældre og STU-institutionerne samt på casebesøgene på institutioner.

Data viser, at STU-forløbene generelt er individuelt tilrettelagte og bidrager differentieret til at styrke elevernes personlige, sociale og faglige kompetencer. Såvel casebesøgene på institutioner som institutions-survey og gennemgangen af uddannelsesplanerne viser, at undervisningen er individuelt tilrettelagt og ofte består af forskellige kombinationer af holdtimer, individuel undervisning, valgfag og praktik, der er sammensat ud fra elevernes uddannelsesplaner.

Der arbejdes med uddannelsesplanerne fra både UU og institutionernes side, og begge parter udtrykker, at arbejdet med mål og delmål er meningsfuldt og fastholder fokus på elevernes udvikling af både faglige, personlige og sociale kompetencer.

Eleverne undervises både i almene fag, ADL (almindelig daglig livsførelse), praktiske og kreative fag samt idræt. Omfang af praktik varierer en del, og flere institutioner oplever, at praktik ikke er meningsfuldt for alle elever. Dog er man opmærksom på at få udviklet praktikforløb, som netop kan være meningsfulde og fungere som brobygning til tiden efter STU.

84 pct. af både institutionerne og UU'erne vurderer, at der i meget høj eller høj grad er sammenhæng mellem uddannelsesplanerne og elevernes forløb. De bruger planerne til at vidensdele, forventningsafstemme og ikke mindst sikre, at eleven får et individuelt tilrettelagt forløb med fokus på elevens ønsker og behov. Uddannelsesplanerne er desuden med til at vise, at der er progression i forløbet.

Revideringen af uddannelsesplanerne sker 1-2 gange årligt og har fokus på og en strategi for udvikling af potentialer og interesser såvel som bedst mulig udvikling af nødvendige/basale kompetencer indenfor både de faglige områder, det sociale og de personlige aspekter.

Der er tendens til, at der i elevens første år på STU er flere justeringer end på de efterfølgende. Dette skyldes primært, at målene her er mere kortsigtede og derfor hurtigt opnås, hvilket giver eleven en oplevelse af succes og gennemførelse, hvilket er vigtigt i forhold til at give eleven en god start samt i det videre arbejde med mål.

Når en uddannelsesplan revideres, sker dette oftest på et møde, hvor eleven, en værg eller forældre, institutionen samt UU-vejlederen deltager. Jobcenterets deltagelse i disse møder varierer meget fra kommune til kommune. Casebesøgene viser, at jobcenterets deltagelse, særligt på sidste år, i høj grad kan bidrage til, at der sikres en god overlevering samt opstilles fælles målsætninger, der rækker ud over STU-forløbet.

Både casebesøgene og forældresurvey'en peger på, at afslutningen af STU-forløb er et centralt opmærksomhedspunkt. Hvad skal STU'en føre til, og hvordan bygges der bro hertil? Der er positive erfaringer fra case kommunerne med at indtænke jobcenteret tidligt i et STU-forløb, fordi eleverne typisk overgår til jobcenteret, hvor deres arbejdsevne skal undersøges og dokumenteres. De steder hvor der er et godt og tæt samarbejde mellem UU og jobcenteret, er jobcenteret med fra starten og i særdeleshed det sidste år, så der kontinuerligt bygges bro fra STU-aktiviteter til tiden bagefter. I disse cases arbejder man systematisk med at dokumentere elevens udvikling og udbytte af undervisning og praktik, så det indgår i kompetencebeviset og kan anvendes af jobcenteret efterfølgende som en del af arbejdsevneafklaringen.

Når den unge afslutter et STU-forløb, betyder det oftest at han/hun også overgår til en ny kontaktperson. I flere tilfælde har denne kontaktperson ikke været med til møderne i STU-regi omhandlende revidering af mål i uddannelsesplanerne, hvilket gør, at der er behov for høj grad af overlevering.

56 pct. af forældrene oplever, at der i høj eller nogen grad er en plan for udslusningen, mens 24 pct. af forældrene er utilfredse og nogle af disse udtrykker frustration over udslusningen, hvor de oplever, at deres barn falder mellem to stole, samt at de i høj grad får rollen som tovholder indtil en anden i kommunalt regi tager over. Flere beskriver, hvordan deres barn får kraftige tilbagefald og stress i den efterfølgende periode fordi, overgangen fra det beskyttede miljø i STU er for voldsom.

Både institutioner, jobcentret og UU-vejleder påpeger, at kompetencebeviset med fordel kan gentænkes og udbygges, således det bliver mere fyldestgørende i forhold til det forløb som den unge skal indgå i efterfølgende. Som det er nu, opleves det for upræcist, og det bliver derfor efterspurgt, at der opstilles mere specifikke kriterier i forhold til, hvad det skal indeholde, og hvordan det skal bruges.

Flere case-institutioner har tilkendegivet, at indførelsen af STU og dets fokus på udvikling bl.a. gennem uddannelsesplanerne har betydet, at indsatsen for udviklingshæmmede generelt er blevet mere fokuseret. STU'en synes således at have en positiv afsmitning på det ge-

nerelle arbejde med udviklingshæmmede, idet man flere steder har fået blik for elevernes progressionspotentialer.

10**Kapitel 10**

Kapitel 10 omfatter metodebeskrivelse.

3. OM SÆRLIG TILRETTE- LAGT UNGDOMSUD- DANNELSE (STU)

Dette kapitel beskriver først baggrunden for STU samt den gældende lovgivning på området. Dernæst undersøges ved hjælp af registerdata fra Undervisningsministeriet og databanken tilgangen og bestanden af STU-elever.

3.1 REGLER OM STU

Ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov blev indført ved lov nr. 564 af 6. juni 2007. Forinden havde Folketinget vedtaget et beslutningsforslag (B 51, 2006) fra Dansk Folkeparti, hvori regeringen blev opfordret til at fremsætte lovforslag samt forberede de administrative ændringer, som var nødvendige for at sikre, at udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov, der på grund af deres handicap ikke kan gennemgå det traditionelle ungdomsuddannelsessystem, får et lovfæstet krav på en 3-årig ungdomsuddannelse efter endt grundskole.

Med loven fik unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov efter undervisningspligtens ophør **et retskrav på en 3-årig ungdomsuddannelse, der er tilpasset deres særlige forudsætninger og behov**. I lovbemærkningerne blev gruppen 'andre unge med særlige behov' nærmere beskrevet som blandt andet unge med svære bevægelseshandicap, multihandicappede unge, unge med autisme, unge med ADHD eller andre psykiske lidelser samt unge med erhvervet hjerneskade. En nærmere karakteristik af STU-eleverne fremgår af kapitel 4.

Ungdomsuddannelsen omfatter **alene unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse, selv om der ydes den unge specialpædagogisk støtte**. Den skal ikke blot være en videreførelse af undervisningen i folkeskolen, men udgøre et springbræt til voksentilværelsen. Derfor skal uddannelsen indeholde både elementer af almen dannelse, udvikling af særlige evner og interesser samt møder med den praktiske virkelighed. Desuden skal ungdomsuddannelsen give den unge kompetencer til eventuel videre uddannelse og beskæftigelse.

Endvidere blev det betonet i lovbemærkningerne, at **uddannelsen skal give den unge tilknytning til et ungdomsmiljø**, hvor der kan gøres nye sociale erfaringer.

Kommunalbestyrelsen fik ansvar for uddannelsen, herunder at orientere unge, der har forudsætninger for at følge uddannelsen med udbytte, om ungdomsuddannelsestilbuddet. Adgangen til ungdomsuddannelsen sker gennem Ungdommens Uddannelsesvejledning, der blandt andet skal foretage en vurdering af, om den unge har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse. **Det er kommunalbestyrelsen, der på grundlag af en indstilling fra Ungdommens Uddannelsesvejledning træffer beslutning om den unges optagelse på ungdomsuddannelsen.**

Uddannelsen skulle indledes med **et afklaringsforløb på indtil 12 uger**, der skal afdække den unges ønsker og muligheder for fremtidig uddannelse og beskæftigelse. Ungdommens Uddannelsesvejledning skal sammen med den unge og forældrene udarbejde en individuel uddannelsesplan, som indeholder en oversigt over de aktiviteter, herunder vejledningssamtaler og praktikophold, som den unge skal tilbydes under uddannelsen. **I uddannelsesplanen skal der sigtes mod progression** i den enkelte unges udvikling, og der skal fokuseres på den unges potentialer i forhold til eventuel videre uddannelse og/eller beskæftigelse. Uddannelsen afsluttes med et kompetencebevis for de opnåede færdigheder og kompetencer.

Loven indeholder ingen regler om forsørgelsesmæssige foranstaltninger eller andre sociale ydelser.

Det var forudsat, at loven skulle tages op til revision i 2011-12, men det blev ved lov nr. 468 af 29. maj 2012 udsat til folketingsåret 2012-13.

Uddannelsen var blevet løbende evalueret siden igangsættelsen, og undervisningsministeren afgav årlige redegørelser 2008-2010 om evalueringerne til Folketinget. Inden lovrevisionen i 2013 gennemførte EPINION (2012) en større evaluering af STU.¹ Regeringen fremsatte herefter et lovforslag om ændring af STU-loven på følgende områder:

1. *Elevernes mulighed for at afbryde uddannelsen:* Kommunalbestyrelsen tillægges kompetencen til på baggrund af en konkret og individuel vurdering at kunne godkende elevers ønsker om afbrud af og længerevarende pauser fra uddannelsen.
Kommunalbestyrelsen tillægges kompetence til i særlige tilfælde som fx ved barsel og længerevarende sygdom at kunne dispensere fra reglen om, at anmodning om genoptagelse af uddannelsen skal ske inden det fyldte 25. år.
2. *Kommunernes mulighed for at afbryde uddannelsen:* Kommunalbestyrelsen får efter indstilling fra UU mulighed for at afbryde den unges uddannelsesforløb, hvis den unge ikke møder frem til tiden og deltager i de planlagte aktiviteter.
3. *Optagelse af elever:* Det præciseres, at der som udgangspunkt er løbende optag af elever på ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov, men at kommunalbestyrelsen, hvis den ønsker det, kan træffe beslutning om at oprette halvårslige eller årlige optag af elever på ungdomsuddannelsen.
4. *Visitationsrækkefølgen:* Kommunalbestyrelsen træffer efter indstilling fra UU først afgørelse om, hvorvidt den unge er omfattet af målgruppen. Indstillingen forudsættes udarbejdet hurtigst muligt efter, at den unge har rettet henvendelse til kommunalbestyrelsen med anmodning om et STU-tilbud. Godkender kommunalbestyrelsen, at den unge er omfattet af målgruppen og derfor kan optages på STU, skal UU dernæst tage skridt til i samråd med den unge og forældrene at udarbejde et udkast til en 3-årig individuel uddannelsesplan, der skal indeholde en beskrivelse af den unges uddannelsesforløb, herunder plan for undervisningen, der godkendes af kommunalbestyrelsen.
5. *Afklaringsforløb:* Kommunalbestyrelsen tillægges kompetencen til at beslutte, hvornår der vil være behov for et afklaringsforløb, herunder hvor langt afklaringsforløbet skal være, idet det dog ikke kan overstige 12 uger. Kommunalbestyrelsens afgørelse træffes på baggrund af UUs indstilling, der er udarbejdet efter en konkret og individuel vurdering af den unge og efter samråd og dialog med den unge og forældrene.
6. *Vejledningsopgaverne:* Den organisatoriske placering af vejledningsopgaverne vedrørende STU kommer til at følge vejledningsloven, således at det bliver frit for kommunen at beslutte, hvor vejledningsopgaven vedrørende ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov skal placeres.

¹ http://www.uvm.dk/-/media/UVM/Filer/Udd/Anden/130321_Evaluering_STU_2012_afrapportering.ashx?la=da

7. *Praktik:* Grænsen på 280 timers praktik ophæves, og det overlades til kommunalbestyrelsen at fastsætte, hvor meget praktik der kan indgå i den enkelte elevs 3-årige uddannelsesplan. Kommunalbestyrelsens afgørelse træffes på baggrund af UUs indstilling, der er udarbejdet efter en konkret og individuel vurdering af den unge og efter samråd og dialog med den unge og forældrene
8. *Mellemkommunale betalinger:* Der indføres klare regler om mellemkommunale betalinger, så fraflytterkommunen, når unge af egen drift flytter bopæl men fortsat følger den tilbudte uddannelse, kan kræve refusion fra tilflytterkommunen for afholdte undervisningsudgifter. Det foreslås endvidere, at loven ændres således, at reglerne for handle- og betalingskommuner på det sociale område, hvorefter fraflytterkommunen har både handle- og betalingspligten for disse unge, følges, hvis unge som led i deres tilbudte STU visiteres til (flytter i) et midlertidigt botilbud eller anden boform i en anden kommune eller anbringes uden for hjemmet. Der indsættes en bestemmelse i STU-loven, der udelukker, at ungdomsuddannelsesforløb, der iværksættes efter LAB-loven, kan opnå statslig refusion og budgetgaranti.
9. *Klage:* Klagenævnets kompetenceområde udvides til også at omfatte kommunalbestyrelsens afgørelser om afslag på optagelse på ungdomsuddannelsen, om afslag på den unges anmodning om at kunne afbryde/holde pause fra uddannelsen, om afslag på den unges anmodning om fravigelse af alderskrav i forbindelse med genoptagelse af uddannelsen og kommunalbestyrelsens afgørelse om at afbryde den unges ungdomsuddannelse.

Forud for igangsættelsen af nærværende evaluering har ministeriet indsamlet eksempler på STU-visitationsforløb og uddannelsesplaner², og har bl.a. på baggrund heraf udarbejdet en ny skabelon for uddannelsesplaner.³ Endvidere har ministeriet udsendt en ny skabelon for kompetencebeviset, en informationsfolder til forældre og informationsbreve til kommuner og UU-centre samt til ungdomsuddannelsesinstitutioner.⁴

De gældende regler på området er nu:

- [Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov \(STU-loven\)](#)
- [Bekendtgørelse om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov \(STU-bekendtgørelsen\)](#)
- [Vejledning om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov \(STU-vejledningen\)](#)
- [Vejledning om ændring af vejledning om lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov](#)

² <http://www.uvm.dk/-/media/UVM/Filer/Udd/Anden/160629-Eksempelsamling-vedr-STU-visitationsforloeb-og-uddannelsesplaner.ashx?la=da>

³ <http://www.uvm.dk/-/media/UVM/Filer/Udd/Anden/160624-Uddannelsesplan.ashx?la=da>

⁴ <http://www.uvm.dk/-/media/UVM/Filer/Udd/Anden/160629-kompetencepapir-for-unge-i-STU.ashx?la=da>
<http://www.uvm.dk/-/media/UVM/Filer/Udd/Anden/160629-Information-til-foraeldre-om-STU.ashx?la=da>
<http://www.uvm.dk/-/media/UVM/Filer/Udd/Anden/160629-Orienteringsbrev-om-STU-til-kommuner-og-UU-centre.ashx?la=da>
<http://www.uvm.dk/-/media/UVM/Filer/Udd/Anden/160629-Orienteringsbrev-om-STU-til-ungdomsuddannelsesinstitutioner.ashx?la=da>

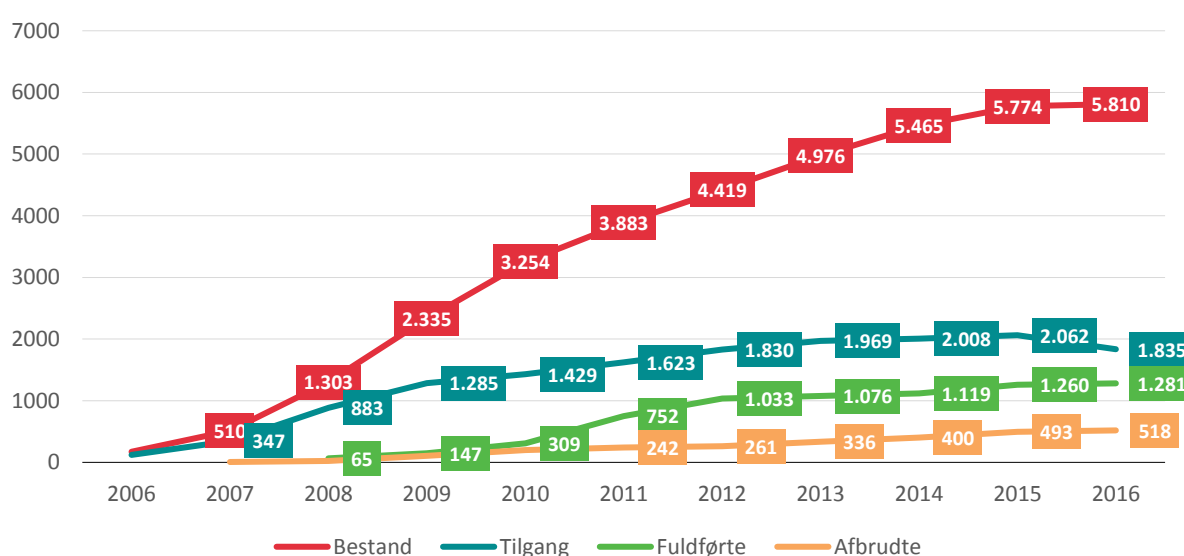
3.2 TILGANG OG BESTAND AF STU-ELEVER

Efter indfasningen af uddannelsen i perioden 2007-2010, steg tilgangen jævnt frem til 2015. Fra 2012 til og med 2015 er udviklingen fladet ud, og tilgangen er mere eller mindre konstant over denne 4-årige periode. Tilgangen af STU-elever falder for første gang i 2016, hvor der er registreret 1.835 startende STU-elever mod 2.062 i 2015.

Som følge af den stigende tilgang, er bestanden af STU-elever steget i perioden, men flader nu ud i underkanten af 6.000 elever. Andelen af gennemførte STU-forløb (fuldførte i forhold til tilgangen tre år før) har været svagt faldende og ligger på knapt 70 pct.

Figur 1 viser udviklingen i tilgang, bestand, afbrudte samt fuldførte forløb fra 2006 til 2016.

Figur 1: Antal fuldførte og afbrudte STU-forløb, tilgang og bestand. 2006-2016.

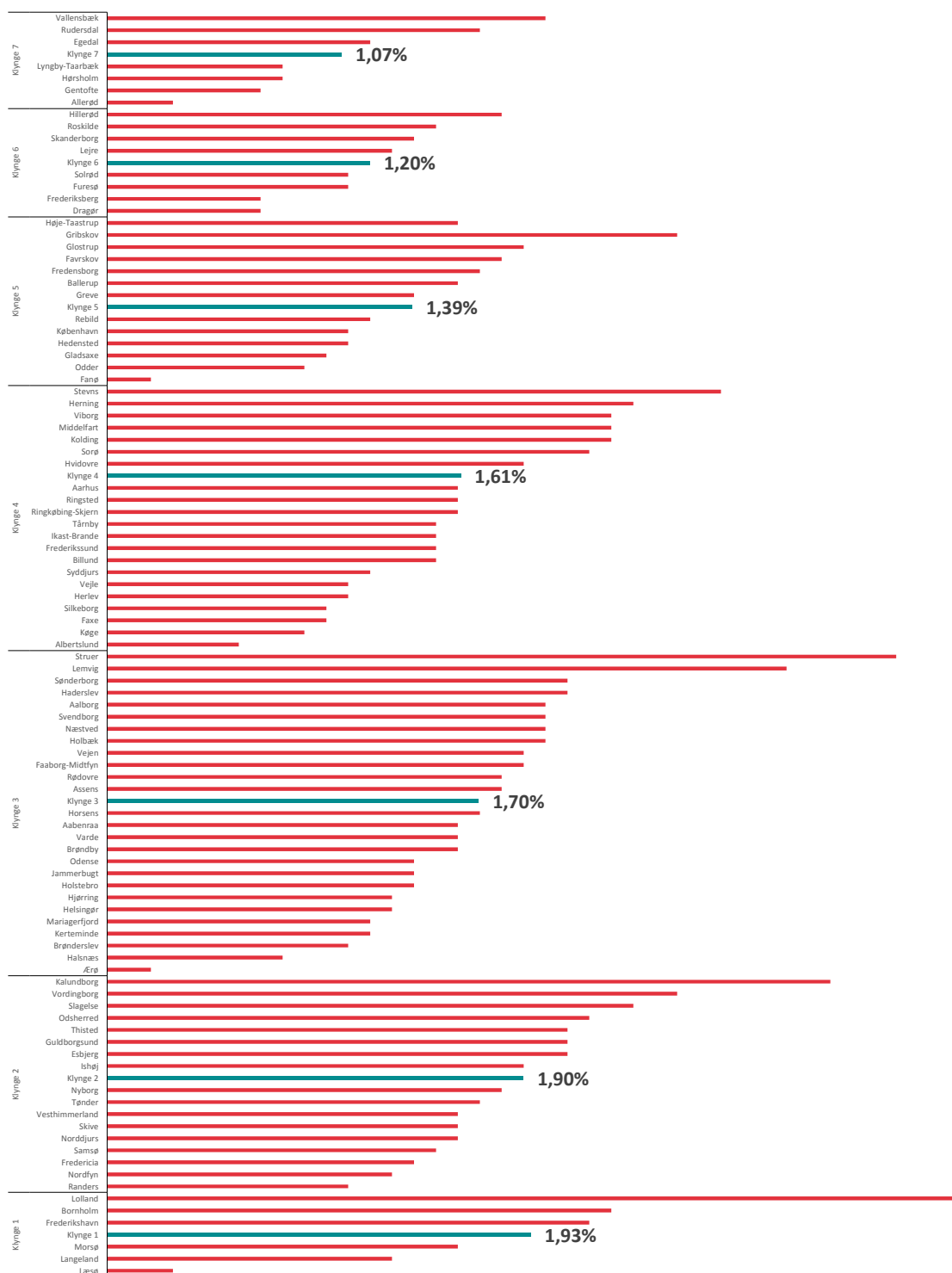
Kilde: Undervisningsministeriet, databanken.

Af Undervisningsministeriets profilmodel, som angiver den forventede uddannelsesprofil for 9. klasse-årgangen 25 år efter, følger, at 1,6 pct. forventes at gennemføre en STU. Der er stor kommunal variation i denne frekvens, jf. figur nedenfor, som angiver andelen af en ungdomsårgang, der forventes at gennemføre et STU-forløb, opdelt på kommuner og grupperet i socioøkonomiske klynger.

Andelen, der gennemfører en STU (røde søjler), varierer meget inden for hver klynge. Der er altså stor forskel på, hvor stor en del af en ungdomsårgang, der får en STU – også i mellem kommuner med omtrent ens rammebetingelser, som ellers vurderes som en valid proxy for sammenligneligt elevgrundlag.

Derudover ser det også ud til, at rammebetingelserne har en sammenhæng med andelen, der forventes at gennemføre en STU. Dette ses af de røde søjler, der viser, at andelen der forventes at gennemfører en STU i gennemsnit er mindre i kommuner med gode rammebetingelser (klynge 7) end i kommuner med dårligere rammebetingelser (klynge 1).

Figur 2: Andelen af en ungdomsårgang, som forventes at gennemføre STU, opdelt på kommuner grupperet i socioøkonomiske klynger

Kilde: Undervisningsministeriet, profilmodellen. STAR, klyngeopdeling.

4. STU-ELEVERNE – EN KARAKTERISTIK

Dette kapitel giver en karakteristik af STU-eleverne på baggrund af data fra kommunernes indberetninger til STIL, data fra Undervisningsministeriets databank og spørgeskemaundersøgelsen blandt STU-elever. Først beskrives målgruppen for STU, herunder hvilke kriterier kommunerne lægger til grund, når UU indstiller, og kommunen visiterer til STU. Derefter gives en karakteristik af STU-eleverne ud fra relevante sociodemografiske oplysninger samt henvisningsårsager.

4.1 MÅLGRUPPEN FOR STU

Målgruppen for STU omfatter unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse, selv om der ydes den unge specialpædagogisk støtte. Der er ikke nogen "nedre grænse" for om man kan få en STU, det vil sige, at enhver i målgruppen har retskrav på en STU uanset graden af en eventuel funktionsnedsættelse.

Mange kommuner og UU'er har peget på, at der findes en række unge, hvor målgruppetilhørsforholdet umiddelbart eller efter en kort undersøgelse er utvivlsomt. Dette gælder fx ofte for elever, der kommer fra specialskoler eller andre specialtilbud. I et forsøg på at identificere størrelsen af denne del af målgruppen har vi set på tre forhold:

1. Andelen af STU-elever som kommer fra et specialtilbud i grundskolen
2. Overgang til førtidspension eller lignende i forlængelse af STU
3. Karakterer i læsning

I kapitel 7.3 viser vi, at andelen af unge med afsluttet STU-forløb i perioden 2010-2015, og som i 2016 er overgået til førtidspension, ressourceforløb og kontant-/uddannelseshjælp, ligger stort set konstant omkring 75 pct. med en lille stigning til 79 pct. i 2015. Ser man på andelen året efter afsluttet STU, ligger tallet i underkanten af 80 pct.

Af bilag 7 i rapporten fra ekspertgruppen om "Bedre veje til en ungdomsuddannelse" fremgår, at 76 pct. af STU-populationen kommer fra et specialtilbud i grundskolen (og 8 pct. med ukendt 9. klasse), samt at 77 pct. ikke har aflagt folkeskolens afgangsprøve i læsning, og yderligere 5 pct. har fået karakter under 2.

På denne baggrund vurderes det, at den gruppe, som kommunerne umiddelbart visiterer til STU, udgør ca. 75 pct. af de unge, der optages på STU. Fsva. de resterende elever foretages en nærmere udredning inden visitering.

Denne resterende andel på ca. 25 pct. betegner kommuner og UU'er typisk som gråzoneelever. Det kan eksempelvis være elever med et godt kognitivt niveau, men hvor andre forhold gør, at en STU vurderes at være det rette tilbud. For disse elever tager udredningen typisk længere tid, og det kan være relevant at prøve andre uddannelses tilbud, før eleven indstilles til en STU.

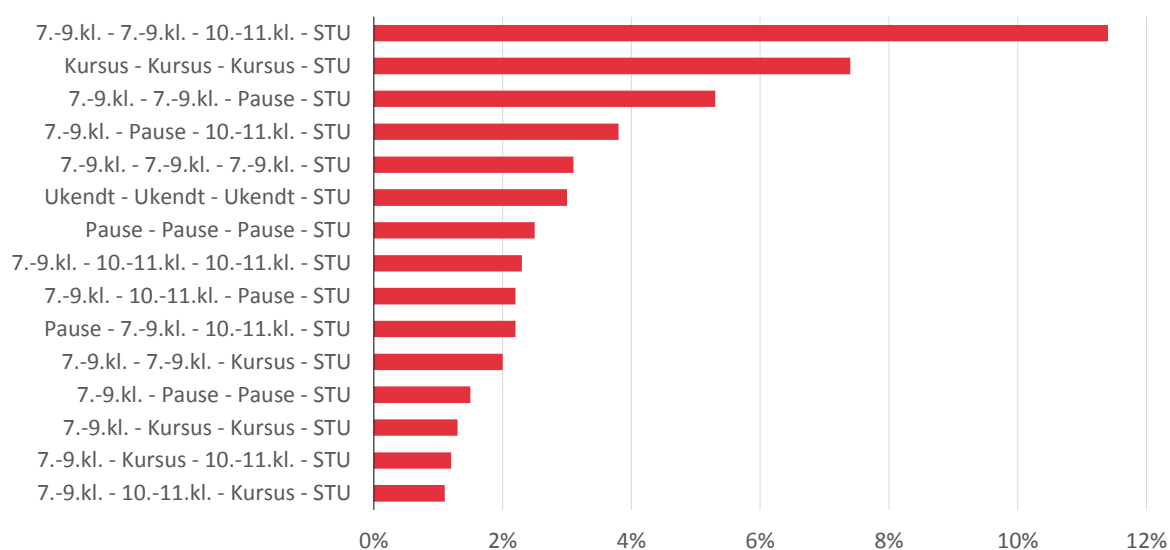
4.2 KARAKTERISTIK AF ELEVERNE

I det følgende gives en karakteristik af STU-eleverne på en række parametre. Eleverne beskrives i forhold til uddannelseshistorik, køn, alder, herkomst, grundskolekarakterer, henvisningsårsag, boligforhold og forældrebaggrund. Beskrivelsen tager udgangspunkt i elevgruppen under ét i perioden 2007-2016, og væsentlige kommunale variationer beskrives, hvor det er relevant. Det gælder for alle parametre, at der kun er små ændringer over tid. Det vil sige, at elevgruppen i det store hele har den samme sammensætning i hele perioden fra 2007 til 2016.

Uddannelseshistorik

STU-elever har taget mange forskellige veje gennem uddannelsessystemet. På baggrund af analyser af Elevregisteret, Kursistregisteret og registrering af produktionsskoleforløb er de tre år før elevens STU-forløb kortlagt. De hyppigst forekommende veje til et STU-forløb er 8. klasse, 9. klasse, 10. klasse og så STU, 11 pct. af eleverne går denne vej. Den næst hyppigste kombination (7 pct.) er, at eleven i de tre år før STU'en har deltaget i forskellige typer af kursusforløb, eksempelvis på et VUC (ikke EGU, produktionsskole eller KUU). Figur 3 nedenfor viser de 15 hyppigst forekommende kombinationer af forløb de seneste tre år før tilgang til STU og beskriver uddannelseshistorikken for halvdelen af eleverne.

Figur 3. Uddannelsesforløb tre år før påbegyndt STU

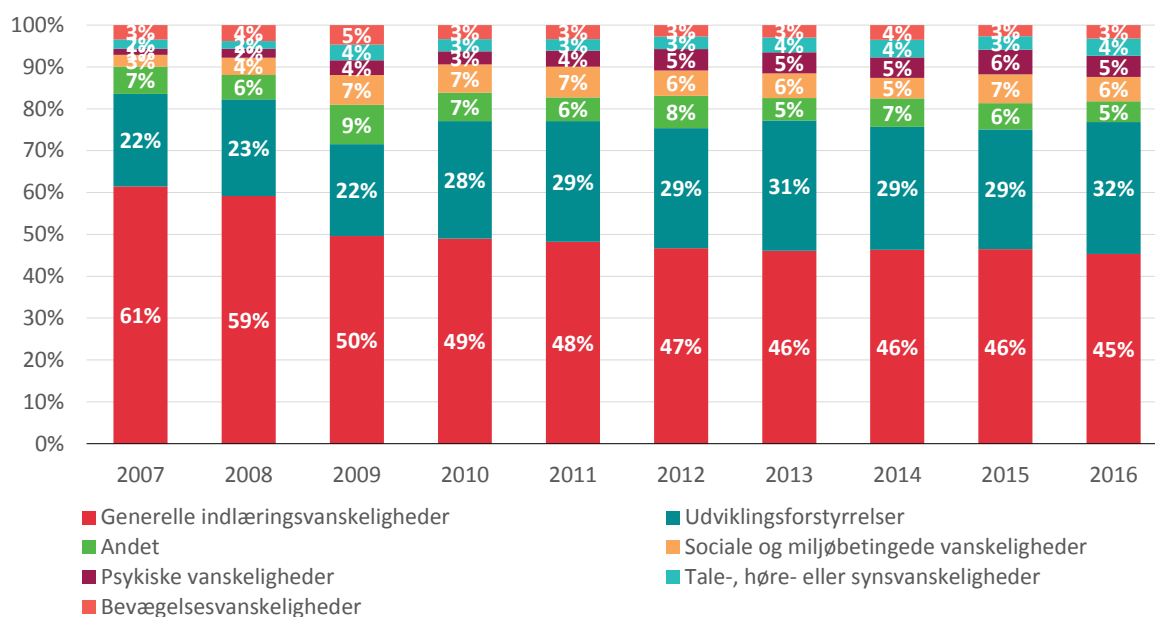

Kilde: Danmarks Statistik: Elevregisteret, kursistregisteret, register for produktionsskoler. Note: Ukendt er når en elev ikke er kendt i registeret før påbegyndt STU.

Henvisningsårsag

Ser man bort fra de første par indkøringsår, har fordelingen af henvisningsårsagerne til STU været konstant. Ca. halvdelen henvises på grund af generelle indlæringsvanskeligheder og ca. en tredjedel på grund af udviklingsforstyrrelse.

Figur 4. Henvisningsårsag ved tilgangssår i perioden 2007-2016

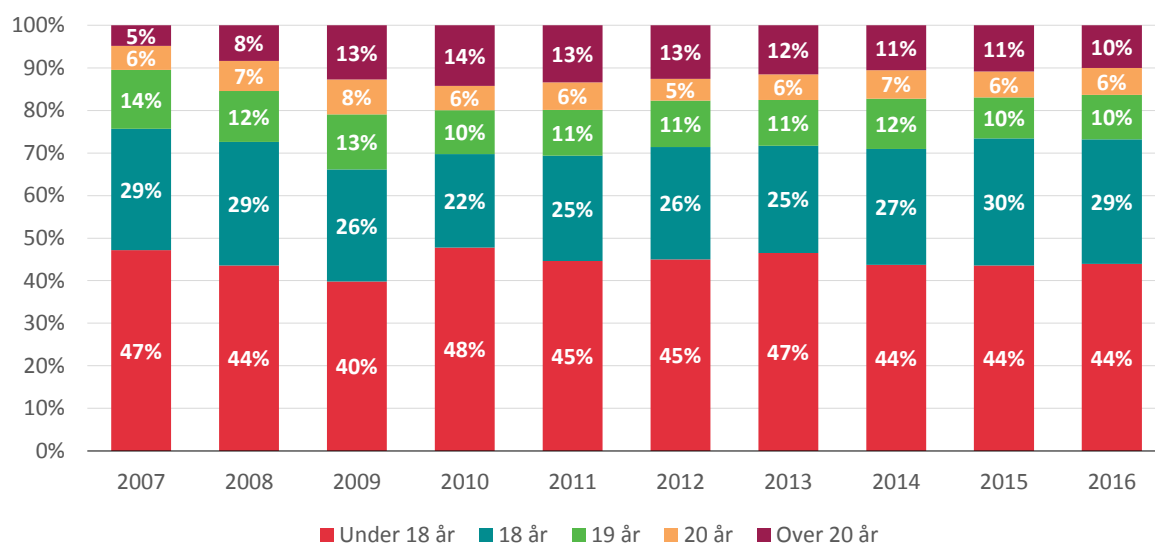
Kilde: STIL, indberetninger fra kommunerne

Køn, alder og herkomst

Kønsfordelingen blandt STU-elever er konstant. Således udgør mændene ca. 60 pct. og kvinder ca. 40 pct. Andelen af tilgangen til STU med dansk herkomst har i hele perioden 2007-2016 ligget konstant på 92 pct. Andelen med udenlandsk herkomst er 8 pct. I den generelle befolkning i aldersgruppen 17-21 år udgør andelen med dansk herkomst 86-89 pct., så der er tale om en svag underrepræsentation af indvandrere og efterkommere.

Også hvad angår tilgangsalderen er der høj grad af stabilitet gennem perioden. Det bemærkes at andelen af 18-årige er forholdsvis stor, idet ca. 30 pct. er 18 år, når de starter på en STU. Der kan være flere årsager til dette, fx at denne målgruppe kommer sent i skole og typisk går i 10. klasse, eller at kommunen afprøver andre muligheder inden STU. Men også det forhold at jobcentret med dets forsørgelsesmuligheder kommer ind i billedet ved det fyldte 18. år. Der er også andre forhold, som ændrer sig ved det 18. år. Bl.a. skal man være 18 år for at kunne få botilbud uden at det er en foranstaltning jf. Servicelovens § 52.

Figur 5. Aldersfordeling for personer som tilgår STU i perioden 2007-2016

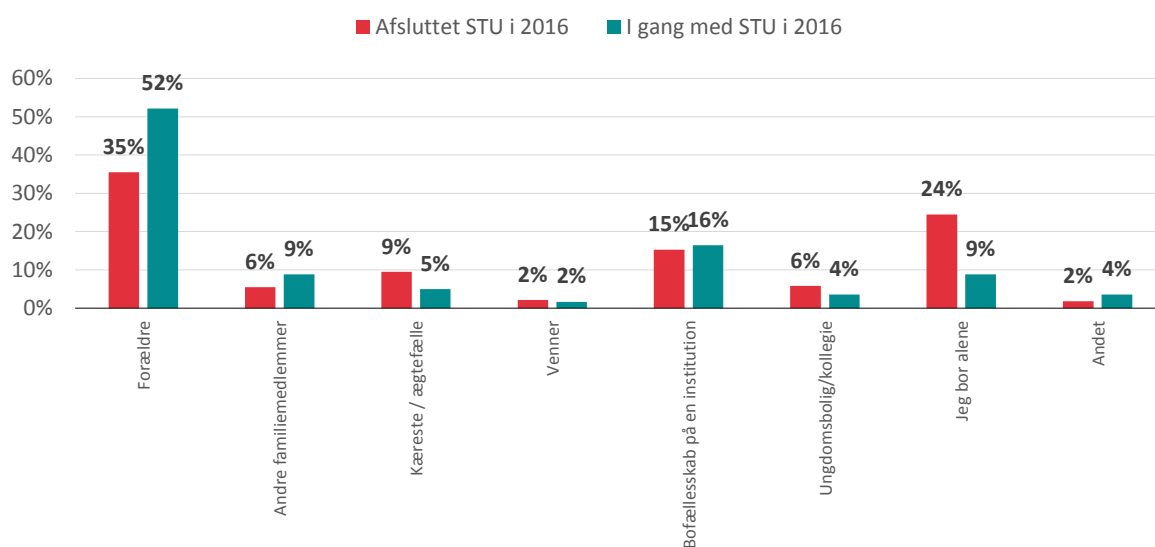
Kilde: Undervisningsministeriet, databanken

Der er mindre forskelle kommunerne imellem i forhold til gennemsnitsalderen ved tilgang.

Boligforhold

I spørgeskemaundersøgelsen spørges eleverne om, hvem de bor sammen med til dagligt. I nedenstående graf vises svarene fra hhv. elever, der er i gang med STU, og unge, der har afsluttet deres STU-forløb. Det fremgår, at godt halvdelen bor hjemme, mens de går på STU, og at det reduceres til godt en tredjedel efter afslutningen, samt at knapt 10 pct. bor alene under STU'en, og at det stiger til ca. en fjerdedel efter. Endvidere ses, at en sjettedel bor i et bofællesskab under STU'en, hvilket er samme andel som efterfølgende.

Figur 6. Boligforhold

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt STU-elever. N=678.

Forældrebaggrund

Sidste karakteristikum, som beskriver eleverne, er forældrenes uddannelsesniveau, der typisk bruges som udtryk for socioøkonomisk status. Vi har analyseret moderens uddannelsesniveau, som i andre analyser på uddannelsesområdet har vist sig som en vigtig baggrundsinformation til at forklare unges uddannelsesadfærd. Forældrene til STU-eleverne har et lavere uddannelsesniveau end den generelle befolkning. Hvor 37 pct. STU-elevernes mødre kun har en grundskoleuddannelse, gælder det 30 pct. af kvinderne i den generelle befolkning. 23 pct. af STU-elevernes mødre har en videregående uddannelse, mens det er tilfældet for 33 pct. af kvinderne i den generelle befolkning. Uddannelsesniveauet blandt mødre til elever, der afbryder, er lavere end blandt mødre til elever der gennemfører.

4.3 ELEVER DER AFBRYDER STU-FORLØBET

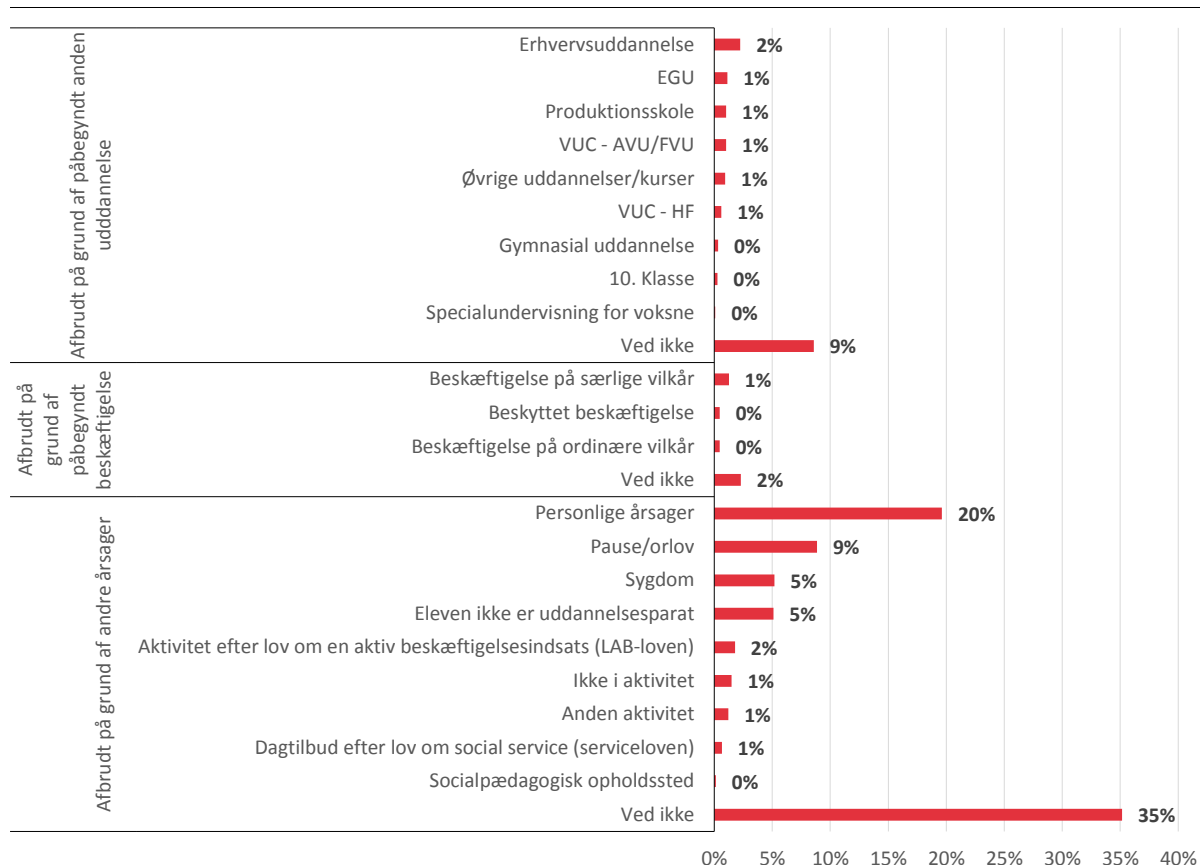
På STU er der, lige som på andre ungdomsuddannelser, elever der afbryder. Besøgene i casekommunerne viser, at elever, der af forskellige årsager ikke passer deres skolegang på et STU-forløb, typisk tilbydes at tage en pause i stedet for at afbryde. Pausen kan bruges et at få styr på eventuelle problemer, og eleven kan starte op på sit STU-forløb efter endt pause. Formålet med denne tilgang er at begrænse antallet af afbrud. Alligevel viser statistikken at ca. en fjerdedel af eleverne afbryder STU-forløbet før de tre år er gået.

Årsagerne til afbrud indrapporteres til STIL. Årsagerne kan både være positive og negative, hvor de positive er afbrud på grund af påbegyndt uddannelse eller beskæftigelse, og de negative kan tilskrives andre årsager. 21 pct. af afbruddene er positive, idet 16 pct. påbegynder en anden uddannelse og 5 pct. overgår til beskæftigelse. 79 pct. af afbruddene er negative.

Figuren nedenfor viser de registrerede årsager til afbrud. 16 pct. overgår til uddannelse. 2 pct. overgår til en erhvervsuddannelse og 1 pct. til hhv. EGU, produktionsskole, VUC og andre kurser. 9 pct. har ikke registreret en specifik uddannelse. 5 pct. overgår til beskæftigelse.

79 pct. afbryder af andre årsager og kan kategoriseres som negative afbrud, fordi der ikke sker en umiddelbar overgang til uddannelse eller beskæftigelse. 20 pct. afbryder pga. personlige årsager, 9 pct. afbryder pga. pause/orlov og 5 pct. pga. sygdom og fordi eleven ikke er uddannelsesparat. 35 pct. af alle afbrud af registreret som "ved ikke" og dækker afbrud, hvor kommunen ikke kender årsagen.

Figur 7. Årsager til afbrud af STU-forløb

Kilde: Undervisningsministeriet (STIL). Note: Figuren viser fordelingen af alle afbrud i perioden 2009 til 2016.

Gennem den resterende del af rapporten opdeles en stor del af figurerne på om eleverne er i gang, har fuldført eller er afbrudt.

5. STU-INSTITUTIONERNE – EN KARAKTERISTIK

I dette kapitel gives en karakteristik af institutionerne, som udbyder STU. Kapitlet bygger på evalueringens indledende desk research ift. kortlægning af institutionslandskabet, spørgeskemaundersøgelse med institutioner samt casestudier af både kommuner og institutioner. Formålet med kapitlet er at give et overblik over de eksisterende institutioner, herunder ejerskab (offentlig/privat), størrelse og målgruppe (bred/specialiseret). Først beskrives antallet af institutioner, dernæst typen af institutioner, herefter institutionernes kommunale samarbejde og berøringsflade og endelig karakteren af STU-tilbuddene, som institutionerne udbyder.

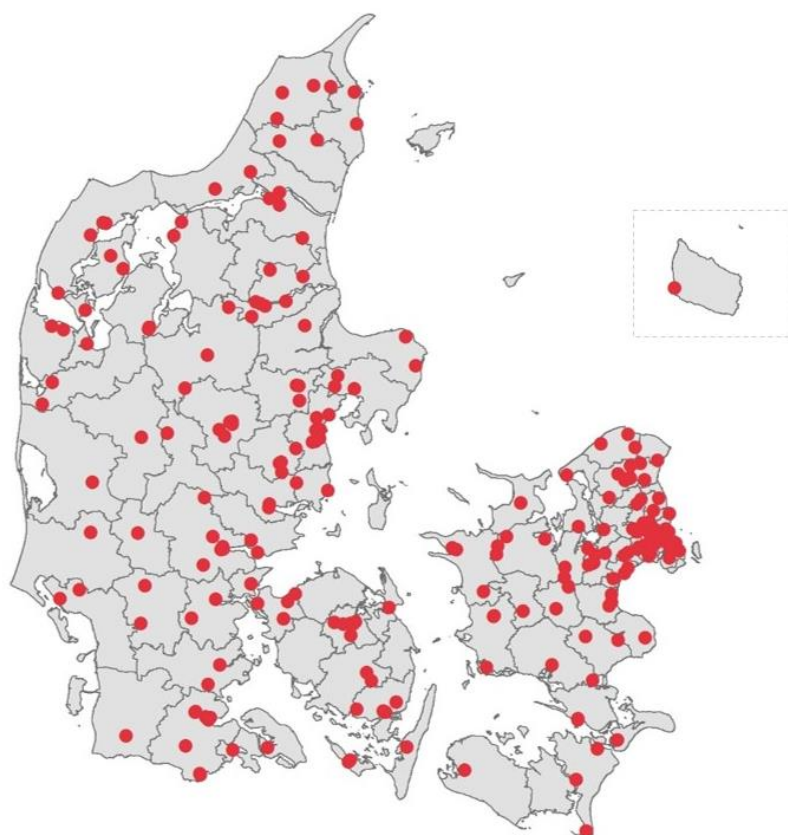
5.1 ANTAL INSTITUTIONER

Der findes ikke en samlet oversigt over institutioner, der udbyder STU, eftersom mange forskellige typer af institutioner kan udbyde STU, og institutionslandskabet er meget varieret fra relativt store institutioner for en flerhed af målgrupper til mindre institutioner målrettet specifikke grupper (fx unge med diagnoser i autismspektret) samt små bosteder og endda "enkeltmands-institutioner". Der er ingen regler for, hvem der kan udbyde STU. Kun i de tilfælde hvor uddannelseselementer leveres af institutioner, der tilbyder undervisning efter lov om specialundervisning for voksne, efterskoler, frie fagskoler, produktionsskoler, institutioner til erhvervsrettet uddannelse eller daghøjskoler, skal der indgås en overenskomst efter reglerne i lov om specialundervisning om vilkår for undervisningens indhold, tilrettelæggelse og omfang, økonomiske vilkår, leder-og lærerkvalifikationer mv.

For de rene STU-institutioner er der ingen regler om vilkårene for gennemførelse af undervisningen, herunder om tilsyn. En case kommune har gennemført udbud og fører løbende tilsyn med de institutioner, som har vundet udbuddet. I andre case kommuner tager UU-vejlederne ud til institutionerne løbende for at følge op på elevernes trivsel og progression samt for at sikre sig, at forløbets indhold og tilrettelæggelse er som aftalt.

EPINION lokaliserede i den indledende fase omkring 234 institutioner som udbydere af STU. 156 institutioner har svaret på institutions-survey'en. Institutionernes geografiske placering ses nedenfor.

Figur 8. STU-institutioner i Danmark

Note: Der findes ikke et register over STU-institutioner i Danmark. Derfor har EPINION foretaget en grundig desk research

for at identificere institutioner, som udbyder STU i Danmark. Listen rummer 234 institutioner. Der kan således godt være institutioner der udbyder STU i Danmark, som ikke er identificeret.

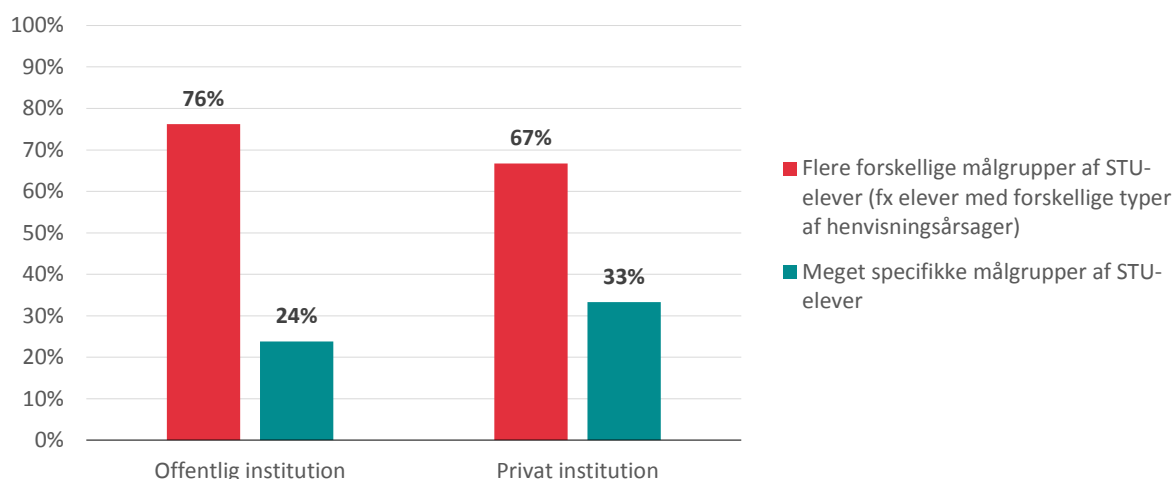
5.2 TYPE AF INSTITUTIONER

Langt størstedelen – ca. 95 pct. – af STU-forløbene finder alene sted på STU-institutioner, og andre uddannelsesinstitutioner anvendes kun i meget beskedent omfang. Her navnlig produktionsskoler og særlige forløb på efterskoler. Dette kan konstateres på baggrund af de informationer, som kommunerne indberetter til Undervisningsministeriet, STIL.

Offentlige og private institutioner adskiller sig iht. den elevgruppe, som institutionerne retter deres tilbud imod. Nedenstående figur viser, at en større andel af de offentlige institutioner udbyder STU-forløb til en bredere målgruppe af elever (76 pct.), mens 67 pct. af de private institutioner har tilbud rettet mod samme brede målgruppe. I forlængelse heraf udbyder en større del af de private institutioner STU-forløb målrettet meget specifikke målgrupper (33 pct.), mens kun hver fjerde offentlige institution tilbyder forløb til en så snæver målgruppe.

Om end forskellen ikke er stor ses alligevel en tendens til, at private institutioner i højere grad udbyder målgruppe-specifikke STU-forløb.

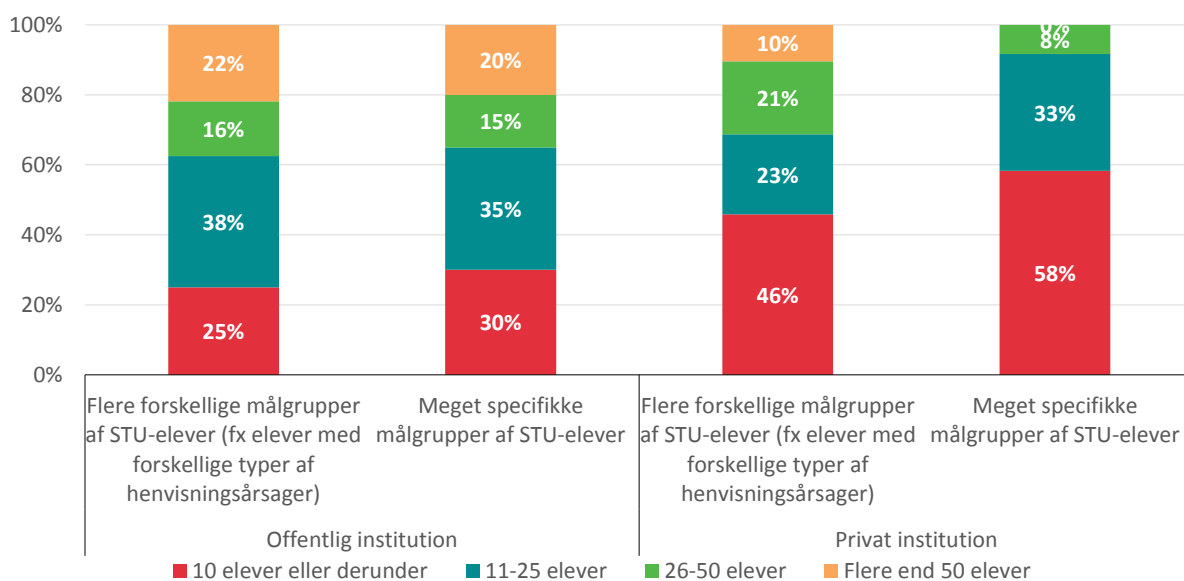
Figur 9. Er STU-forløbene udbudt på jeres institution tilbud rettet imod

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt STU-udbydende institutioner. N=156.

Institutioner, der udbyder STU, er generelt små. 37 pct. af institutionerne har således 10 elever eller derunder, 32 pct. har mellem 11 og 25 elever, 15 pct. har mellem 26 og 50 elever og de resterende 15 pct. har flere end 50 elever. De største institutioner er typisk offentlige. Hovedparten af de private institutioner er små og har enten 1-10 eller 11-25 elever. Særligt de specialiserede institutioner er små.

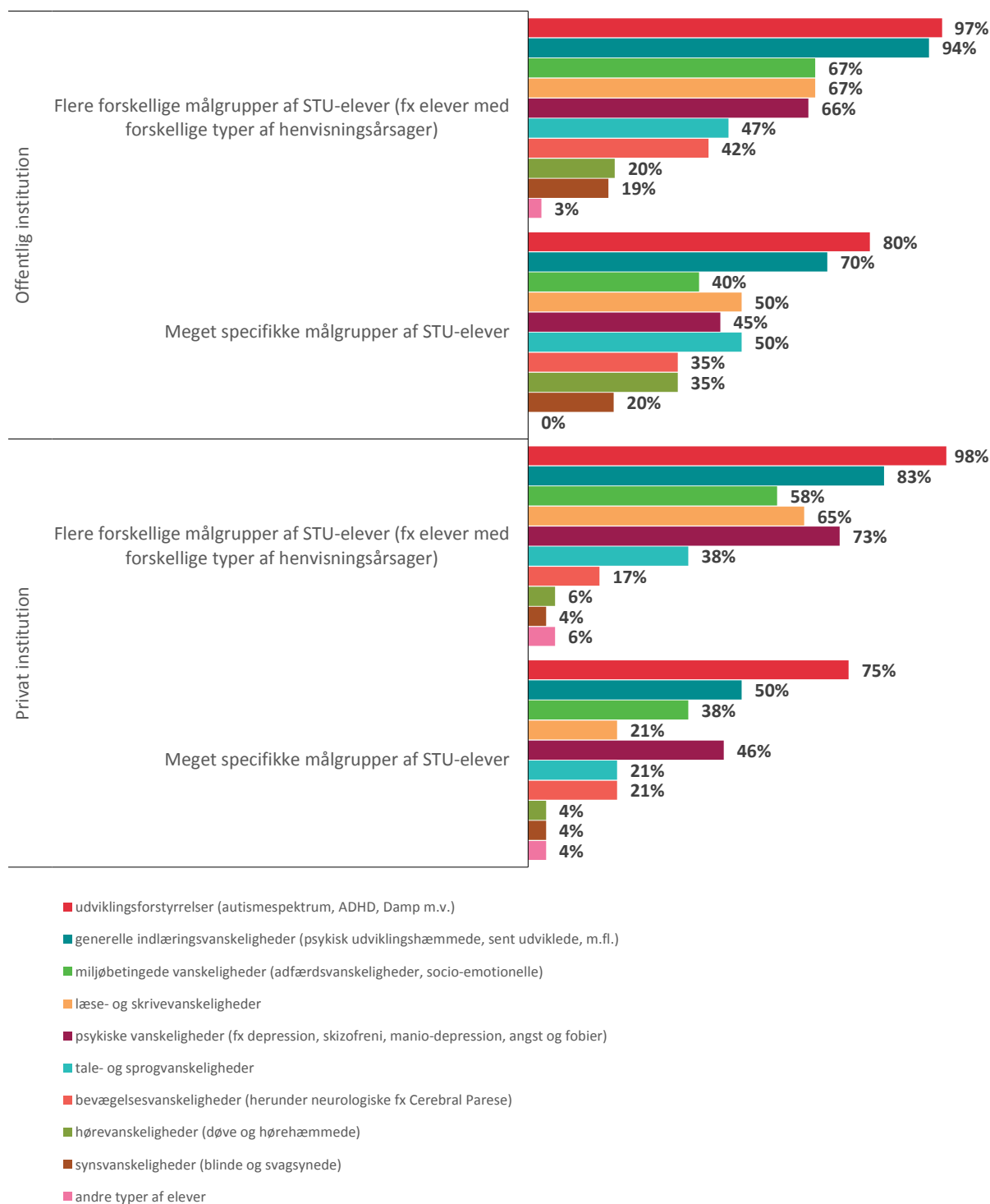
Figur 10. Hvor mange elever deltager pt. i et STU-forløb på din institution?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt STU-institutioner. N=156.

Nedenfor vises de fire institutionsgruppers elever fordelt efter henvisningsårsag. Figuren viser andelen af institutioner, som typisk har elever med en given henvisningsårsag. Årsagerne summerer til mere end 100 pct., fordi institutionerne typisk har elever med forskellige henvisningsårsager. Det ses, at institutioner, som henvender sig til en bred målgruppe, har elever med flere forskellige henvisningsårsager end institutioner, der er målrettede mere specifikke målgrupper.

Figur 11. Hvilke typer af elever er typisk indskrevet i et STU-forløb hos din institution?

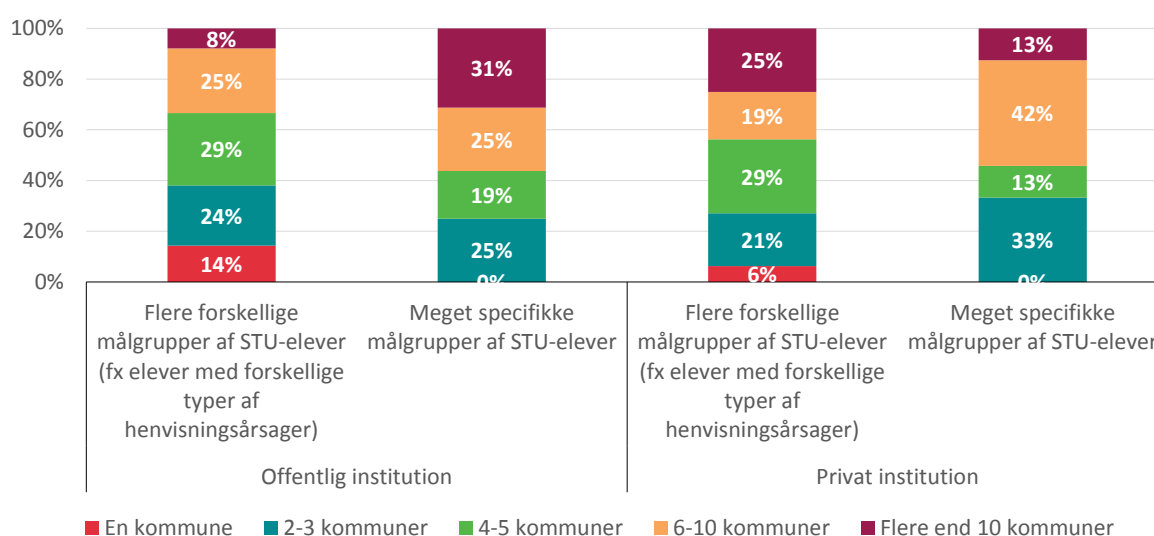

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt institutioner. N=156. Note: Besvarelser inden for de fire institutionstyper summerer til mere end 100pct., da det har været muligt at afgive flere svar på spørgsmålet.

5.3 KOMMUNALT SAMARBEJDE

Institutionernes besvarelser af spørgeskemaundersøgelsen viser, at 80 pct. af institutionerne rekrutterer elever fra kommunerne i institutionens nærområder, mens 50 pct. rekrutterer fra kommuner spredt over hele Danmark (uden for nærområdet). Institutionerne er også blevet spurgt, hvor mange kommuner de samarbejder med – og dermed rekrutterer elever fra. Langt hovedparten samarbejder med mere end en kommune. Således svarer 14 pct. af de offentlige institutioner for flere forskellige målgrupper, at de kun samarbejder med en kommune, mens det er 6 pct. af de private institutioner for flere forskellige målgrupper. Godt tre fjerdedele af institutionerne samarbejder med fire eller flere kommuner.

Figur 12. Hvor mange kommuner samarbejder I samlet set med i forhold til STU-ordningen?

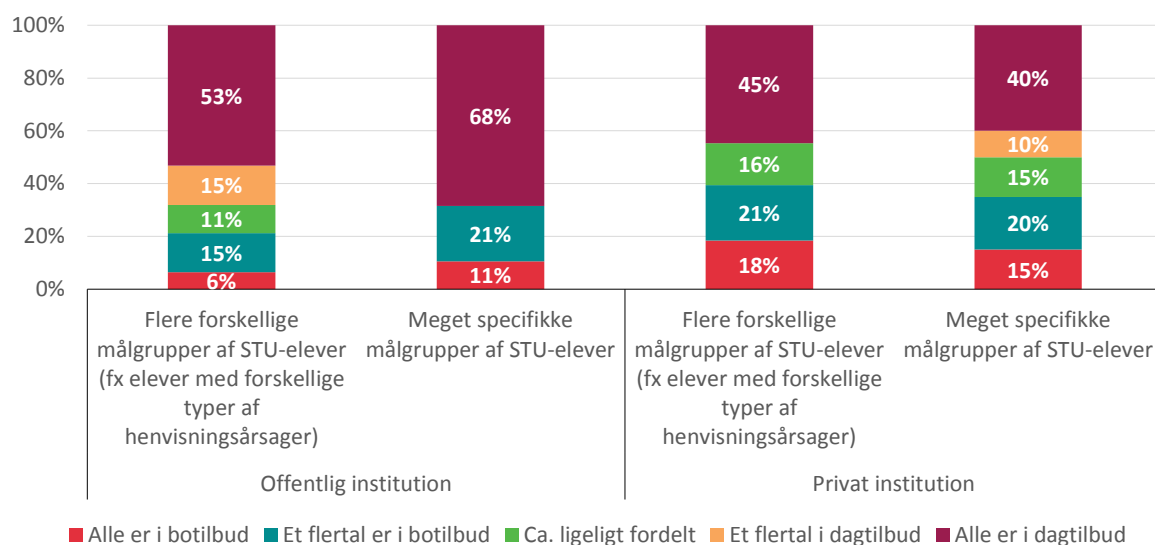
Kilde: Spørgeskema med institutioner. N=156.

5.4 STU-TILBUDENES KARAKTER

De fleste institutioner har primært elever i dagtilbud. Det gælder særligt de offentlige institutioner, hvor henholdsvis 53 pct. af dem med en bred målgruppe og 68 pct. af dem med en specifik målgruppe kun har elever i dagtilbud. Omvendt har henholdsvis 18 pct. af de private institutioner med en bred målgruppe og 15 pct. af dem med en specifik målgruppe kun elever i botilbud.

På baggrund af institutionernes besvarelser af spørgeskemaundersøgelsen estimeres andelen af STU-elever, som er i botilbud til at udgøre 39 pct., mens andelen i dagtilbud udgør 61 pct.

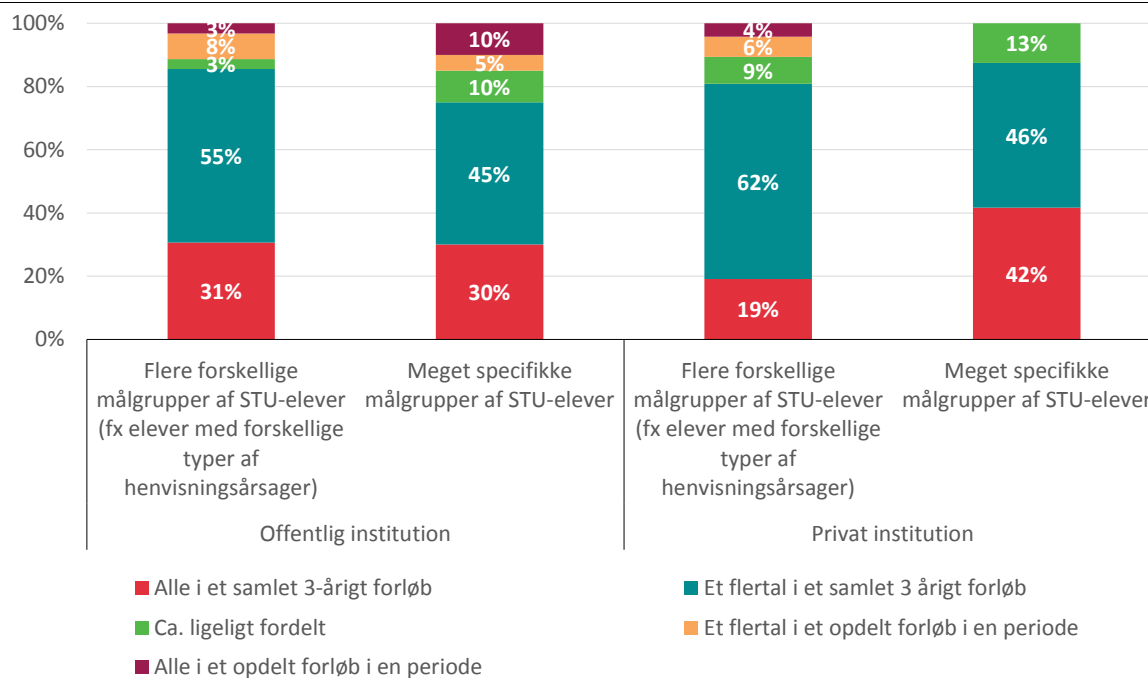
Figur 13. Er de udbudte tilbud kendetegnet ved at være botilbud eller dagtilbud

Kilde: Spørgeskema med institutioner. N=156.

De fleste institutioner har primært elever i samlede 3-årige forløb. Det er tilfældet på tværs af institutionstype. Offentlige institutioner, som henvender sig til en specifik målgruppe, udbyder i højest grad opdelte forløb. På baggrund af institutionernes besvarelser af spørgeskemaundersøgelsen (vist i figur 13) er andelen af STU-elever på 3-årige forløb på samme institution estimeret til at udgøre ca. 75 pct., mens andelen i opdelte forløb udgør ca. 25 pct.

Figur 14. Er de udbudte tilbud kendetegnet ved at være et samlet (3-årigt) forløb hos jer eller opdelte forløb, hvor eleven er hos jer i en kortere periode

Kilde: Spørgeskema med institutioner. N=156.

6.UDGIFTER: HVAD KOSTER STU?

Dette kapitel undersøger udgifterne til STU. Formålet er at se på udviklingen i de samlede udgifter til STU samt at afdække kommunernes udgiftsspænd. Kapitellet bygger på tal fra kommunernes driftsregnskab, som er tilgængelige ved Danmarks Statistik, og fra selvrapporterede økonomi- og udgiftstal indsamlet fra i alt 57 kommuner.

6.1 KOMMUNERNES SAMLEDE UDGIFTER

Kommunernes udgifter i forbindelse med STU er senest belyst i evaluering af STU i 2012⁵. I analysen, der alene byggede på selvindberetninger om udgifter fra kommunerne selv, var gennemsnitsudgiften per helårselver 239.050 kr. i 2011. Tallene i evalueringen viser variation på tværs af de enkelte kommuner i udgifter til uddannelsen, som det fx ses på en række beslægtede serviceområder.

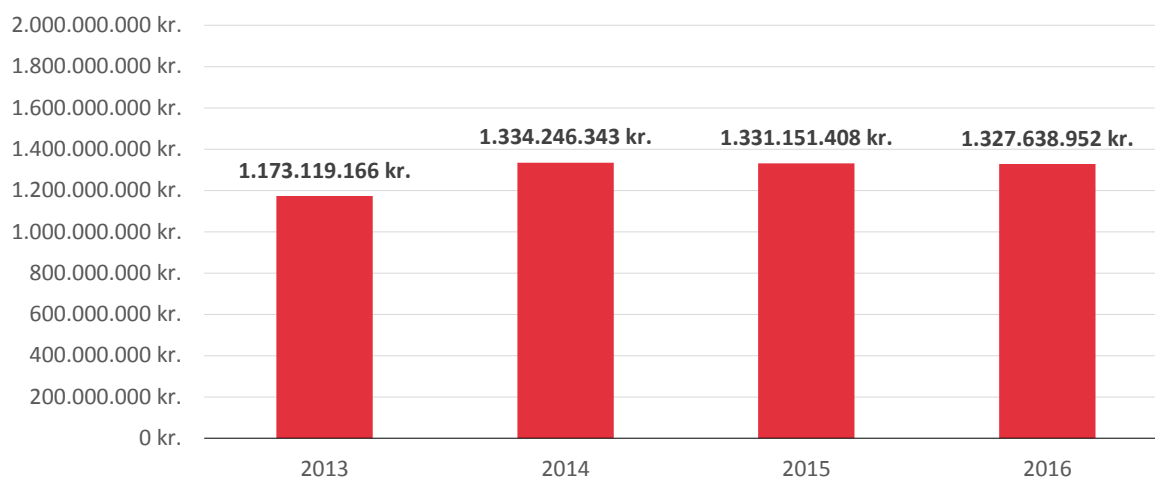
Ved hjælp af tal fra kommunernes driftsregnskab er det muligt at analysere de samlede udgifter til STU. Tallene er samlet i kommunernes regnskabstal under *fkt. 3.30.46 Ungdomsuddannelse for unge med særlige behov* og fra 2013 også under *fkt. 5.98.018 Udgifter til ungdomsuddannelse for unge for særlige behov givet som tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats*. For førstnævnte (3.30.46) er der altså tale om registrering af udgifter visiteret efter STU-loven, mens sidstnævnte (5.98.018) er udgifter visiteret efter LAB-loven.

Tallene er tilgængelige hos Danmark Statistik, og det er muligt at sammenligne oplysninger om de konterede STU-udgifter på tværs af kommunerne. Udgifterne her inkluderer altså udelukkende de *direkte* driftsudgifter til STU-ordningen – fx udgifter til undervisningsforløb, praktik og befordring – men indfanger fx ikke mere centrale administrationsfunktioner i kommunen, der også kan være med til at understøtte arbejdet med uddannelsen. Ved alene at kigge på nøgletallene kan vi konstatere, at der er en mærkbar kommunal variation i konteringspraksis i forhold til brug af de to regnskabsposter. En række kommuner indberetter fx alene udgifter på én af de to. Af samme årsag behandles udgifterne under ét i alle analyser, der kigger på den tværkommunale variation.

Kapitlets fremgangsmåde er følgende: Først undersøges kommunernes samlede udgifter, dernæst undersøges udgifter på kommuneniveau. Her viser analysen en spredning ift. gennemsnitsudgifterne (med en standardafvigelse på 56.709 kr.). Mulige faktorer, der sammenvarierer med denne spredning, diskuteres i kapitlets sidste afsnit.

Figur 13 nedenfor viser udviklingen i kommunernes samlede udgifter til STU fra 2013 til 2016 (målt i faste 2017-priser). Set over perioden voksede udgifterne fra 1,17 mia. kr. i 2013 til 1,33 mia. kr. i 2016. Ikke overraskende er der på udgiftssiden en tæt sammenhæng til udviklingen i den samlede bestand af STU-elever, og udgifterne er på tilsvarende vis fladet ud i den senere del af perioden. Udgifterne nåede således et foreløbigt topniveau i 2014 og er i 2015 og 2016 faldet med 0,2 pct. årligt. I 2016 var udgifterne fordelt på 1,080 mia. kr. til STU visiteret efter STU-loven og 0,247 mia. kr. til STU visiteret efter LAB-loven.

⁵ http://www.uvm.dk/-/media/UVM/Filer/Udd/Anden/130321_Evaluering_STU_2012_afrapportering.ashx?la=da

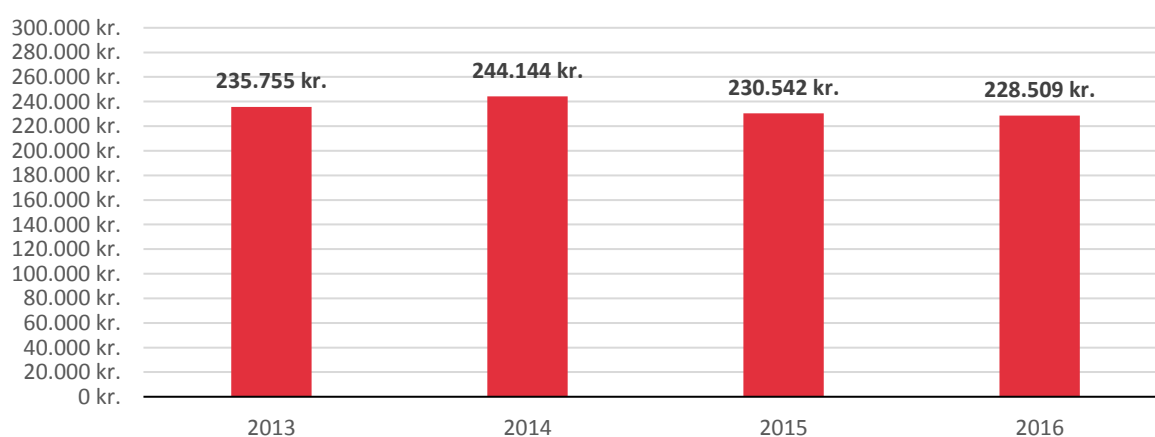
Figur 15. Samlede kommunale udgifter til STU-ordningen. 2013-2016.

Kilde: Kommunernes driftsregnskaber. Tal fra Danmarks Statistik. Resultaterne er opgjort i faste 2017-priser, og i tallene indgår totaludgifterne til området, dvs. udgifter visiteret efter både STU-loven og LAB-loven. Alle 98 kommuner er repræsenteret i analysen. 2 kommuner (Fanø og Læsø) har dog ingen udgifter til området i perioden.

6.2 UDGIFTER PÅ KOMMUNENIVEAU

Figur 14 nedenfor sammenholder udviklingen i kommunernes samlede udgifter med udviklingen i elevbestanden i perioden og viser altså udgiftsniveauet opgjort per elev fra 2013 til 2016. Figuren viser de gennemsnitlige udgifter opgjort for den samlede population af elever (elevniveau).

På tværs af alle elever faldt de gennemsnitlige udgifter en smule i perioden – fra 235.755 kr. i 2013 til 228.509 kr. i 2016. Også her toppede udgiftsniveauet i 2014 med en gennemsnitsudgift per elev på 244.144 kr.

Figur 16. Samlede kommunale udgifter til STU-ordningen per elev. 2013-2016.

Kilde: Kommunernes driftsregnskaber. Tal fra Danmarks Statistik. Resultaterne er opgjort i faste 2017-priser. Outliers med enten ekstremt lave eller høje gennemsnitsudgifter – set i forhold til elevbestanden – er udeladt i opgørelsen (4 stk.).

Den samme analyse er også foretaget på kommunernes udgifter per årselev for de 39 kommuner, som har indleveret komplette udgiftsdata (også på elevniveau). En analysen, der bygger på de 39 kommuner med komplette udgifts- og elevdata, viser et tilsvarende mønster, men hvor gennemsnittene generelt ligger på et lidt højere udgiftsniveau. Fx var udgifter per årselev her 244.460 kr. i 2016. Forskellene skyldes bl.a., at der blandt de kommuner, der indgår i opgørelsen, er en overrepræsentation af relativt mindre kommuner. Som vi vil se i de kommende analyser er en stor kommunestørrelse og en høj bestand af STU-elever generelt forbundet med lavere gennemsnitlige udgifter til området.

Analysen af udgifter per elev er også beregnet med udgangspunkt i elevtal fra STIL, der grupperer eleverne efter betalingskommune. Denne analyse giver et lignende billede af det, som ses af figur 15.

Pga. den svingende detaljeringsgrad i kommunernes selvrapporterede udgiftsdata er det svært at foretage en robust opdeling af de overordnede udgifter på forskellige udgiftsposter. I alt 57 kommuner har inden for undersøgelsesperioden leveret økonomidata. Mens alle har været i stand til at levere oplysninger om kommunens samlede udgifter⁶ samt antal årselever i 2016, er det under halvdelen af kommunerne, der har leveret en mere detaljeret udgiftsfordeling på fx undervisningsforbrug, praktik, transport, hjælp og sagsbehandling. I mange tilfælde har EPINION modtaget en tilbagemelding fra kommunernes STU-ansvarlige om, at der typisk ikke sondres mellem de enkelte udgiftstyper, samt at der i praksis er et stort overlap mellem de enkelte poster. For de kommuner som har været i stand til at levere de mere detaljerede oplysninger, er billedet dog typisk, at de direkte udgifter til undervisnings- og praktikforløb estimeres til at fylde 80-90 pct. af de samlede udgifter til ordningen, mens udgifter til befordring typisk opgøres til 4-10 pct. Disse estimater skal som sagt behandles med meget stor varsomhed.

Den kommunale variation i det overordnede udgiftsniveau, som vi så i evalueringen fra 2012, genfindes i disse seneste tal for området.

Udgiften per elev er her grupperet som et gennemsnit for perioden 2013-2016. Det er således en selvstændig pointe, at udgifterne til STU også varierer meget på årsbasis inden for de enkelte kommuner. Det gælder især de størrelsesmæssigt mindre kommuner med små STU-årgange, hvor selv små udsving i elevbestanden har stor betydning for kommunens elevjusterede udgiftsniveau. Her kan forholdsvis dyre enkeltelever påvirke udgifterne meget fra år til år. En opgørelse på tværs af årene 2013-2016 er med andre ord mere robust og velegnet til at indfange de generelle udgiftsforskelle, der kan være mellem kommunerne.

En standardafvigelse på 56.709 kr. for opgørelsen på elevernes betalingskommune underbygger m.a.o., at der er en spredning i forhold til gennemsnitsudgiften, ligesom tabellen viser, at flere

⁶ I langt de fleste tilfælde er oplysningerne her helt i overensstemmelse med de tal, der figurerer under Fkt. 3.30.46 og Fkt. 5.98.018 i de kommunale driftsregnskaber.

kommuner normalvis bruger mere end 300.000 kr. per elev, mens andre generelt har meget lavere udgifter til området. Et *typisk* spænd ligger fra ca. 213.635 kr. til 292.270 kr. (25. til 75. percentil).

Spredningen i udgifter på kommuneniveauet giver anledning til at undersøge, hvordan vi kan forstå variationen i udgiftsniveauet. Dette spørgsmål undersøges nærmere i det følgende afsnit.

6.3 VARIATION I KOMMUNERNES UDGIFTER TIL STU

For at forstå denne variation i udgiftsniveauet kan det være nødvendigt at se nærmere på de forhold, som vi normalvis ved kan have en betydning for kommuners udgifter. Det gælder både mere generelle kommunekarakteristika (*rammebetingelser*) som størrelse, urbaniseringsgrad og socioøkonomisk profil. I dette tilfælde er det især også de mere *styrbare forhold* knyttet til kommunernes organisering af STU som fx visitation, organisering mv.

Som vi vil diskutere nærmere i kapitel 9 om STU-forløbenes tilrettelæggelse og indhold, kan en stor del variationen i den kommunale organisering af STU beskrives ud fra to dimensioner: Hvorvidt en kommune fortrinsvis anvender hhv. offentlige eller private institutioner til at organisere STU-forløb, og hvorvidt en kommune primært benytter samarbejder med udbydere hhv. i eller uden for kommunen. Inddelingen er her foretaget ud fra UU-ledernes svar i UU-survey'en, hvor lederen er bedt om at beskrive karakteren af de samarbejdsinstitutioner, som kommunen normalvis benytter.

Ud fra svarene er det muligt at inddele den kommunale organisering i et udfaldsrum på 3 x 3 felter, da lederen har haft mulighed for at svare i en midtekategori, hvis en kommune fx anvender udbydere med en ca. ligelig fordeling mellem private og offentlige udbydere. Tabellen nedenfor viser disse forskellige former at organisere en kommunes STU-tilbud og sammenholder den enkelte hovedtype med det gennemsnitlige udgiftsniveau per elev i perioden 2013-2016 for de kommuner, der falder i det pågældende udfaldsrum. Udgift per elev er her beregnet på basis af STIL's data for elevernes betalingskommune for at kunne inddrage flest mulige kommuner i analysen.

Tabel 2. Kommunale udgifter til STU-ordningen per elev. Gennemsnit for 2013-2016. Organisering af STU-tilbud.

		OFFENTLIGE / PRIVATE UDBYDERE			
		Primært offentlige udbydere	Ca. lige stor andel	Primært private udbydere	Total
UDBYDERE INDEN FOR / UDEN FOR KOMMUNEN	Primært udbydere i kommunen	209.352 kr. (19)	256.115 kr. (7)	261.224 kr. (7)	230.275 kr. (33)
	Ca. lige stor andel			257.479 kr. (6)	260.290 kr. (11)
	Primært udbydere uden for kommunen		275.002 kr. (11)	278.369 kr. (17)	277.426 kr. (33)
	Total	217.339 kr. (24)	270.237 kr. (22)	268.603 kr. (31)	252.148 kr. (78)

Kilde: Kommunernes driftsregnskaber. Tal fra Danmarks Statistik. Resultaterne er opgjort i faste 2017-priser. Tallene angiver det gennemsnitlige udgiftsniveau per elev i perioden 2013-2016 med antallet i kommuner, der falder i cellen, angivet i parentes. I analysen er 78 kommuner repræsenteret, hvor der dels ikke er databrud på økonomidata, og hvor UU-lederen har besvaret UU-survey'en. Celler, hvor færre end 5 kommuner er repræsenteret, er efterladt blanke.

De blanke celler i tabellen repræsenterer et udfaldsrum med færre end 5 kommuner. Det betyder fx, at en organiseringsform, der kombinerer en brug af *offentlige* udbydere beliggende *uden for* kommunen, er noget, vi ser blandt ret få kommuner. På samme måde skal der tolkes forholdsvis varmt på de celler med relativt færre observationer (fx mindre end 10 kommuner).

De to celler hvor relativt flest kommuner er repræsenteret – nemlig organisering via de offentlige institutioner inden for kommunen samt de private institutioner uden for kommunen – er samtidig de to organiseringsformer, der er forbundet med hhv. det laveste og det højeste gennemsnitlige udgiftsniveau. Kommuner med en offentlig, intern organisering brugte fra 2013 til 2016 i gennemsnit 209.352 kr. per elev, mens kommuner med en privat, ekstern organisering havde udgifter for 278.369 kr. i samme periode. Det giver en forskel på 69.017 kr. per elev i gennemsnit mellem de to grupper af kommuner. Analysen giver m.a.o. en indikation af, at selve organiseringen af STU kan være forbundet til noget af den variation, vi ser i kommunernes udgifter.

I den rå sammenligning af kommunernes udgifter er det imidlertid værd at være opmærksom på de forskelle i STU-tilbuddenes indhold, som en variation i kommunernes udgifter også er forbundet med. Som det vises i kapitel 9 om forløbenes tilrettelæggelse og organisering, er der generelt en tendens, at kommuner, som primært organiserer via private, eksterne udbydere i lidt større omfang tilbyder STU-elever botilbud samt tilbud på institutioner, der udbyder forløb til de mere snævre målgrupper af STU-elever. Alt sammen i forhold til de kommuner der fortrinsvist organiserer via offentlige, interne udbydere.

Det er imidlertid svært at udtale sig om, hvilken præcis effekt disse forskelle i organisering forventes at have på de samlede STU-udgifter. Ligesom at sammenhængen mellem organiseringsform og udgiftsniveau kan være endogen i den forstand, at et højt eller lavt udgiftsniveau generelt også vil yde en påvirkning på, om en kommune vælger at organisere sine tilbud på den ene eller anden facon.

En pointe der kom frem på casebesøgene, og som måske kan forklare noget af forskellen i udgiftsniveau, er, at den offentlige, interne organiseringsform ofte i praksis vil være kendetegnet ved, at mange kommunale støtteenheder, herunder specialiseret ekspertise, lokaler, hjælpemidler eller andet, er samlet samme sted fysisk i disse kommuner. Kommunen vil her være i stand til at trække på støttefunktioner, uden at disse udgifter indgår i opgørelsen af udgifter til STU i det kommunale regnskab.

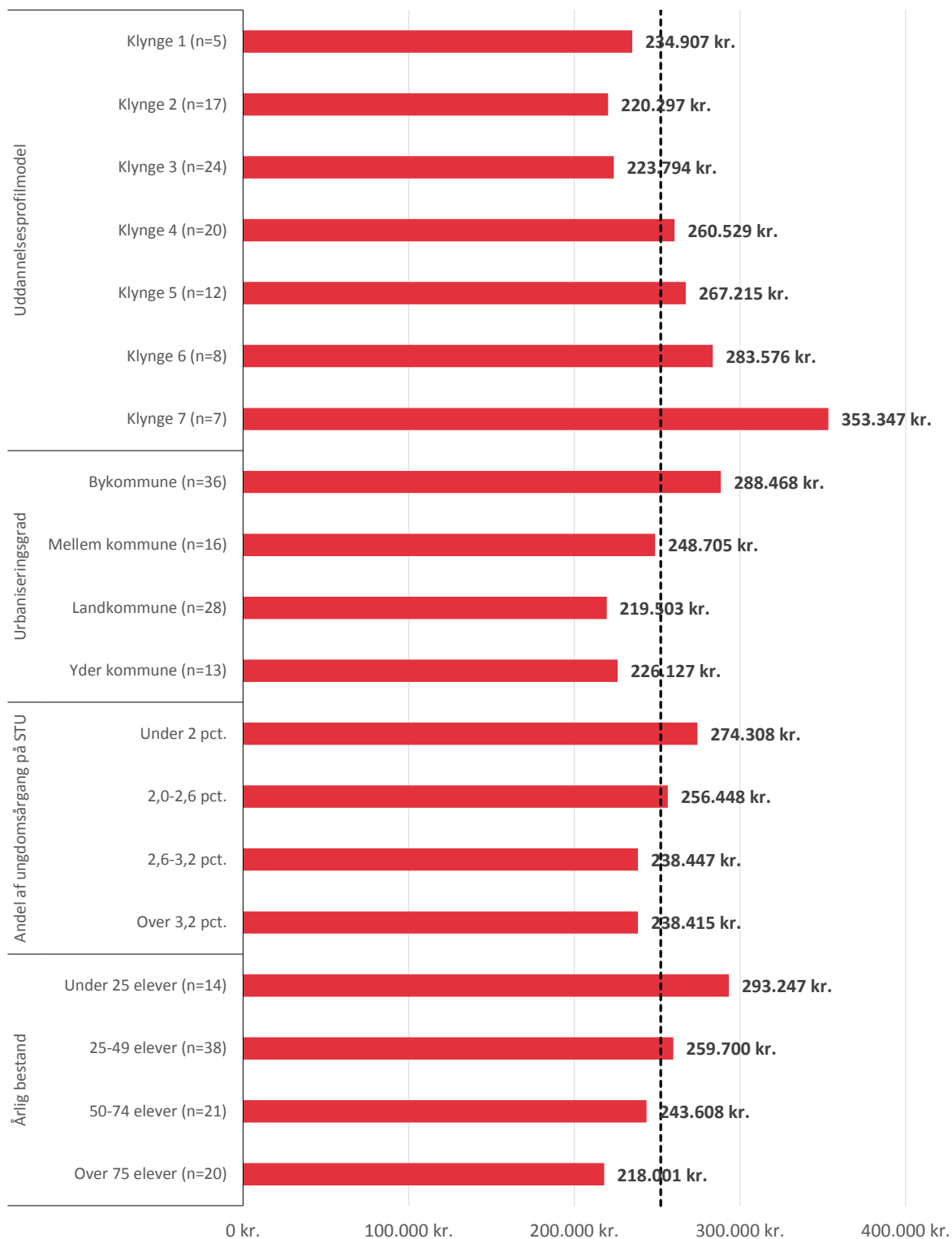
Figur 16 nedenfor viser de gennemsnitlige kommunale udgifter per elev i perioden 2013-2016. Tallet er her opdelt på kommuneklynger, urbaniseringsgrad, den gennemsnitlige bestand af STU-elever fra 2013 til 2016 (tæt knyttet til kommunestørrelse) samt andelen af ungdomsårgangen i kommunen på STU (smal eller bred målgruppevurdering). Referencelinjen angiver det gennemsnitlige udgiftsniveau på tværs af alle kommuner i perioden.

Ift. inddelingen i socioøkonomiske klynger ser vi en tendens til, at kommunerne i klyngerne 1-3 (kommuner med relativt svage socioøkonomi) har et gennemsnitligt lavere udgiftsniveau end kommunerne i klyngerne 4-7 (kommuner med en relativt stærkere socioøkonomi). I klynge 7, der inkluderer kommuner som Allerød, Gentofte, Hørsholm og Rudersdal, var udgifterne per elev 353.347 kr. fra 2013 til 2016. Yderligere analyser viser – med reference til den kommunale organisering af STU – at der på tværs af disse socioøkonomiske klynger ikke er en mærkbar forskel på valg af

offentlige eller private samarbejdsinstitutioner, men der i høj grad er en tendens til, at kommunerne i klyngerne 1-3 oftere vælger udbydere *inden* for kommunen, mens klyngerne 5-7 i stor stil benytter udbydere beliggende *uden* for den pågældende kommune.

Analysen viser, at urbaniseringsgrad også har en forbindelse til det overordnede udgiftsniveau. Bykommuner (288.468 kr.) har i gennemsnit højere udgifter end både land- (219.503 kr.) og yderkommuner (226.127 kr.). Det samme gør sig gældende for kommunestørrelse – her udtrykt som den gennemsnitlige årlige bestand af STU-elever i perioden 2013-2016. Kommuner med relativt få elever, fx med en årlig bestand på under 25 elever, har større udgifter end kommuner med mange elever. Denne variation kan hænge sammen med ulige muligheder for at kunne høste stordriftsfordele eksempelvis ved indgåelse af aftaler med STU-institutioner o. lign. Endelig viser resultaterne i figuren, at kommuner, som visiterer en lille andel af en ungdomsårgang til STU, har højere udgifter per elev end kommuner, som visiterer en relativt større andel af en ungdomsårgang. Målet angiver den gennemsnitlige årlige bestand af STU-elever i perioden 2013-2016 divideret med størrelsen på den samlede ungdomsårgang i form af det gennemsnitlige antal 18-20-årige i kommunen i samme periode. STU-elevers andel af en ungdomsårgang kan m.a.o. ses som et udtryk for, om kommunens målgruppevurdering generelt er smal eller bred. Den smalleste målgruppevurdering (under 2 pct.) er altså her forbundet med en større udgift per elev (274.308 kr.) end i de kommuner med en bredere målgruppevurdering. Fx 238.447 kr. per elev i kommuner, hvor STU-elevers andel af en ungdomsårgang fylder 2,6-3,2 pct., og 238.415 kr., hvor andelen er større end 3,2 pct.

Figur 17. Kommunale udgifter til STU-ordningen per elev. Gennemsnit for 2013-2016. Kommunens baggrund.

Kilde: Kommunernes driftsregnskaber. Tal fra Danmarks Statistik. Resultaterne er opgjort i faste 2017-priser. Referencelinjen angiver det gennemsnitlige udgiftsniveau på tværs af alle kommuner.

De seks valgte udgiftsdrivere – de tre forhold knyttet til organiseringen (offentlige versus private udbydere, interne versus eksterne udbydere samt målgruppevurderingen) og de tre forhold knyttet til de kommunale rammebetingelser (størrelse, urbaniseringsgrad og socioøkonomisk klynge) er her fremhævet, fordi de hver især indfanger en del af den variation, vi ser i kommunernes udgifter til området.

Som tidligere fremhævet bør man her være særlig varsom med at udtale sig om effekten af én form for organisering frem for en anden pga. muligheden for en endogen sammenhæng mellem organisationsformerne og udgifter. Faktorerne er dog vist her, fordi analysen netop giver en indikation af, at selve organiseringen af STU kan være forbundet til noget af den variation, vi ser i kommunernes udgifter. Rammebetingelser er alle eksogene i deres karakter, og her er det m.a.o. mere sikkert at udtale sig om et evt. årsags-virkningsforhold mellem fx socioøkonomiske klynger og kommunestørrelse og udgifter til STU.

Der foreligger ikke udgiftsdata på individniveau, der gør det muligt at vurdere forskelle i udgiftsniveau mellem kommunerne på baggrund af de konkrete tilbud og de henvisningsårsager, der danner baggrund for tilbuddene, ligesom det heller ikke er muligt at identificere specifikke forskelle i de enkelte kommuners valg af serviceniveau.

7. ELEVERNES UDBYTTE AF STU

Formålet med Særlig Tilrettelagt Ungdomsuddannelse er beskrevet i lovens paragraf 1 med følgende formulering:

"Formålet med ungdomsuddannelsen er, at unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov opnår personlige, sociale og faglige kompetencer til en så selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet som muligt og eventuelt til videre uddannelse og beskæftigelse."

Formålet med STU er altså først og fremmest, at den unge opnår personlige, sociale og faglige kompetencer til en mere selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet. I det følgende vil vi kortlægge, hvorvidt STU har givet de unge et løft, så de i højere grad får mulighed for at deltage i et arbejdsfællesskab, i fortsat uddannelse og/eller opnår højere livskvalitet.

Samlet set viser evalueringen, at målsætningerne for STU i høj grad er opfyldt. Et af formålene med evalueringen er at afdække årsager til effekter af STU-forløb, dvs. hvad der bidrager til, at målene for STU opfyldes. Det er afdækket ved hjælp af såvel de kvantitative data som de dybdegående casestudier af otte kommuner, som har forskellige resultater for livskvalitet, overgang til beskæftigelse og overgang til uddannelse. Via en analyse af kommunernes praksis peger evalueringen på faktorer, der kan have betydning for effektniveauet.

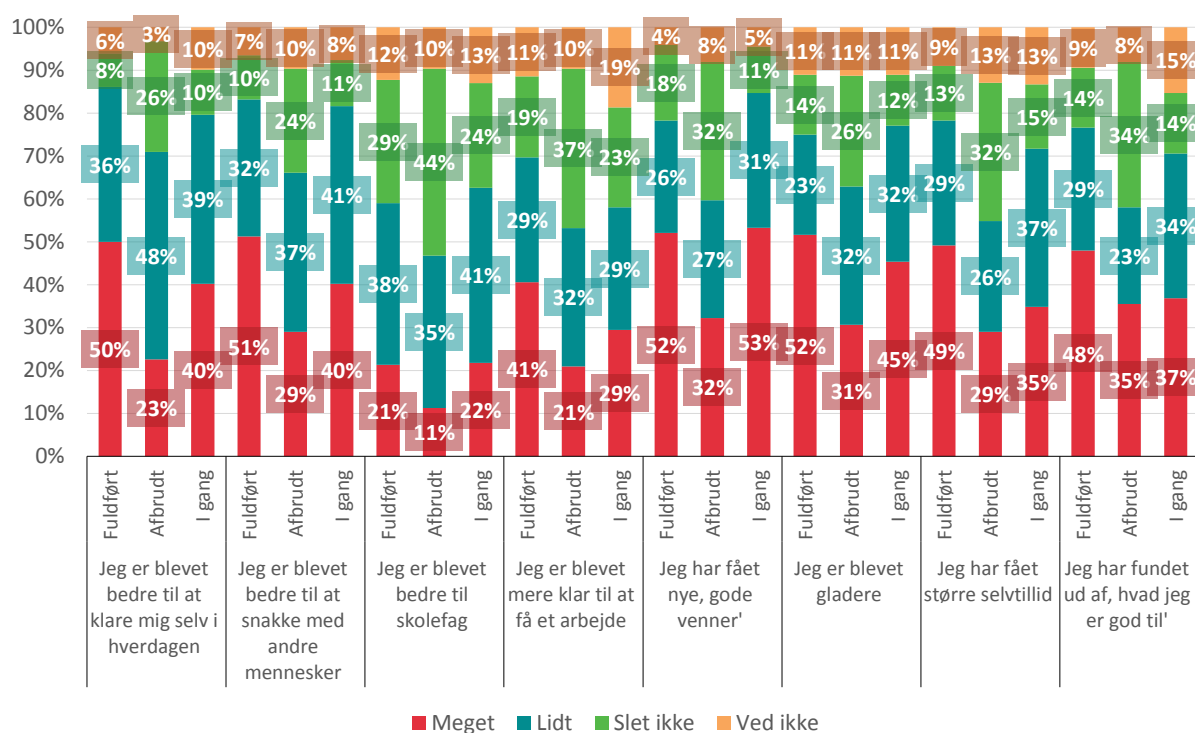
Det har ikke været muligt at lave en decideret effektmåling, hvor de kausale sammenhænge mellem STU'ens elementer og elevernes udbytte undersøges. Dette skyldes, at det ikke er muligt at etablere en kontrolgruppe, og at der ikke eksisterer før- og eftermålinger for eleverne. Endvidere varierer både elevmålgruppen for STU og kommunernes implementering af uddannelsen i høj grad, hvilket vanskeliggør sammenligninger og identifikation af kausale sammenhænge.

Effekten belyses derfor ved at undersøge graden af målopfyldelse for STU, herunder hvilket konkret udbytte elever får af STU. Først analyseres i hvilken grad eleverne opnår faglige, sociale og personlige kompetencer samt deres generelle tilfredshed med uddannelsen. Dette bygger på spørgeskemaundersøgelsen med elever og forældre samt interviews med elever og lærere. Dernæst undersøges elevernes livskvalitet med det formål at kunne sammenligne elevernes trivsel og glæde ved livet med resten af befolkningen. Dette bygger igen primært på spørgeskemaundersøgelsen med elever. Herefter undersøges elevernes overgang til uddannelse og beskæftigelse. Data er her registerdata fra DREAM samt spørgeskemaundersøgelsen med forældre. Slutteligt undersøges mulige sammenhænge mellem udbytte og økonomi samt udbytte og kommunal praksis.

7.1 ELEVERNES OPLEVEDE UDBYTTE AF STU-FORLØB

Elever, der er i gang med eller har gennemført en STU, oplever et større udbytte både med hensyn til personlige, sociale og faglige kompetencer sammenlignet med de elever, som afbrød deres STU-forløb. Nedenstående graf viser elevernes svar på otte udvalgte parametre.

Figur 18. Oplevet udbytte af STU-forløb. Hvad har du fået ud af dit STU-forløb?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt STU-elever. N=678.

De unge, som har fuldført deres STU-forløb, udtrykker generelt et større udbytte sammenlignet med de elever, som er i gang med deres STU. Eksempelvis udtrykker 50 pct. af de elever, som er færdig med deres STU, at de er meget 'bedre til at snakke med andre mennesker'. For de igangværende elever på STU er det 40 pct., som har en oplevelse af det samme udbytte. Dette indikerer, at eleverne først opnår det fulde udbytte af STU ved afslutningen af deres forløb og/eller først oplever det faktiske udbytte af STU efter deres STU.

Grupperes spørgsmålene i ovenstående figur ift. personlige, sociale og faglige kompetencer, fremstår udbyttet på de personlige og sociale kompetencer som værende større end de faglige kompetencer. Således angiver mellem 40 pct. og 50 pct. af de unge, som er i gang med eller har gennemført en STU, at de er blevet meget bedre til at klare sig selv i hverdagen, er blevet meget gladere og har fået meget større selvtillid (personlig kompetencer) samt at de er blevet meget bedre til at snakke med andre mennesker og har fået nye venner (sociale kompetencer). Med hensyn til de faglige kompetencer er det kun 20 pct., som oplever at være blevet meget bedre til skolefag, og hhv. 29 og 41 pct. som er blevet meget mere klar til et arbejde.

7.1.1 Faglige kompetencer

Som nævnt oven for oplever STU-eleverne ikke et stort direkte fagligt udbytte. Blandt de elever, der har fuldført en STU, oplever 21 pct. at være blevet bedre til skolefag, mens dette tal er marginalt højere for elever, der er i gang med en STU. For den gruppe af elever, der har afbrudt et STU-forløb,

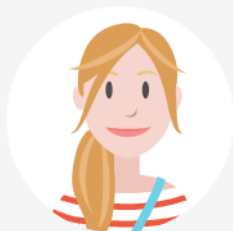
mener kun 11 pct., at de er blevet bedre til skolefag. Dette vidner om, at elevernes faglige kompetencer forbedres undervejs i forløbet.

Ovenstående er elevernes egen opfattelse af deres faglige udvikling og afspejler dermed ikke nødvendigvis den reelle udvikling. Erfaringen fra lignende undersøgelser af unges egen oplevelse af deres faglige resultater er, at eleverne ofte scorer sig selv lavt. Enten fordi de er tilbageholdende med at fremhæve sig selv, eller fordi de spejler sig i deres kammerater, som også er blevet dygtigere. For denne gruppe kan en forklaring om et generelt lavere selvværd også være på tale.

Eleverne oplever i højere grad at blive klar til at få et arbejde. Her angiver hhv. 41 pct. af de gennemførte STU-elever og 29 pct. af de igangværende STU-elever, at de er føler sig mere klar til at få et arbejde. Igen gælder dette i mindre grad for de elever, som har afbrudt uddannelsen. Her mener blot 21 pct., at de er blevet mere klar til et arbejde.

Endeligt oplever en stor del af eleverne at finde ud af, hvad de er gode til. Dette kan dække over mange forskellige ting og ikke nødvendigvis blot faglige kompetencer. Interviewene med eleverne på STU-institutioner har vist, at eleverne i høj grad får lov til at arbejde med deres interesser og udvikle sig inde for disse. Det kan eksempelvis være elever, som er meget interesserede i filmproduktion og musik men også faglige mål, som fx læse- eller matematikfærdigheder.

De faglige mål varierer betragteligt på tværs af elevmålgrupperne. Hvor nogle elever nævner udviklingen af basale læsefærdigheder som noget af det vigtigste for deres faglige udvikling på STU'en, gennemfører de fagligt dygtigere elever dele af en 9.-klasseseksamen i løbet af STU'en (formelt sideløbende med STU'en) og muliggør derved deres ønske om videre uddannelse efter STU-forløbet.

Laura
22 år,
2. år på STU, har
mindre fysiske og
psykiske udfordringer

Laura er i gang med sit andet år på STU. Hun har haft en almindelig skolegang indtil 9. klasse, hvor tingene kørte skævt og hun kom på opholdshjem. Hun har en mindre fysisk skavank, som skal tænkes ind i hendes fremtidige job. Herudover har hun psykiske problemer. Hun er usikker og har oplevet flere nederlag, inden hun startede på STU'en, bl.a. er hun startet på en del andre uddannelser og praktikker uden at gennemføre.

Som mål får sin STU har Laura ønsket at fuldføre 9.-klasseseksamen i matematik. Hun har derfor fulgt fjernundervisning samt lavet matematik med en lærer på skolen. Laura er blevet undervist i matematik hver dag i det første år af sit STU-forløb, og havde slutteligt en succesoplevelse ved at bestå sin eksamen med et 4-tal.

Laura fortæller: "Jeg lavede sammen med en matematiklærer her på skolen. Jeg lavede stort set ikke andet det første år. Det var hårdt, men godt - en megasejr".

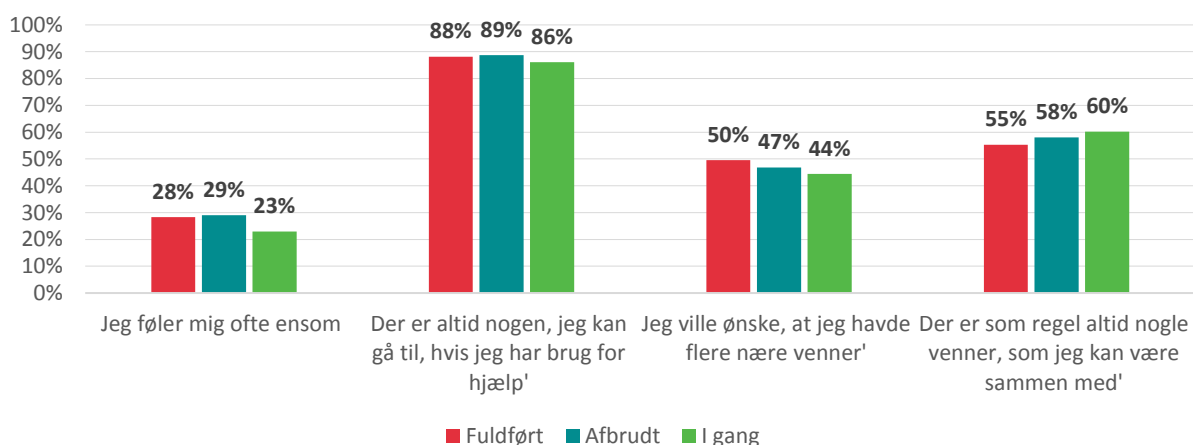
Laura har nu som mål at tage folkeskolens afgangsprøve i dansk. Med Lauras egne ord er hendes håb for tiden efter STU: "Jeg håber, at jeg har min afgangseksamen. Og har fundet det, jeg gerne vil lave resten af mit liv. Og fundet troen på mig selv, blevet mere stærk."

7.1.2 Sociale kompetencer

Godt halvdelen af eleverne oplever, at STU'en øger deres sociale kompetencer. Som det fremgår af figur 16, mener hhv. 51 pct. af eleverne, der har gennemført en STU, og 40 pct. af de nuværende STU-elever, at de er blevet meget bedre til at tale med andre mennesker. Herudover oplever lidt over halvdelen af eleverne fra begge grupper, at de har fået nye gode venner. Det sociale udbytte er også her lavere for elever, der har afbrudt deres STU, idet blot 29 pct. oplever, at de bedre kan tale med andre mennesker, og 31 pct. at de er blevet meget gladere.

Dykkes der nærmere ned i de sociale kompetencer, ses en mindre tendens til, at elever, som er i gang med deres STU, i højere grad har et socialt liv end elever, der er færdige med STU eller har afbrudt forløbet. 50 pct. af de adspurgte unge, som har gennemført en STU, ville ønske, de havde flere venner, hvor det er 44 pct. blandt de elever, som er i gang med deres STU (se nedenstående figur). Blandt de elever, som har gennemført deres STU, er der endvidere 28 pct., som 'ofte føler sig ensom', hvor dette kun er tilfældet for 23 pct. af de unge, der er i gang med deres STU. Givet det forholdsvis lave antal respondenter i grupperne bør man tolke disse forskelle med stor varsomhed.

Figur 19. Social trivsel

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt elever. N=678. Note: Andel der er "helt enig" eller "nærmest enig".

Casebesøgene på institutionerne viser, at det sociale liv ligesom på alle andre ungdomsuddannelser er en vigtig del for STU-eleverne af det at gå på en ungdomsuddannelse. Eleverne oplever et ungdomsliv med venner, fest og måske også kærester. Dette gælder i særligt høj grad STU-institutioner med bo-del, hvor eleverne også tilbringer deres fritid sammen. På disse institutioner er målgruppen endvidere ofte elever, som er fysisk eller kognitivt stærkt udfordret, hvorfor deres adgang til et almindeligt ungdomsliv for nogen også tidligere har været mere begrænset. En igangværende STU-elev siger fx: "det er ligesom at have en anden familie".

Forskelligheden på de brede institutioner kan være stor, og særligt for de kognitivt stærkeste elever kan forskelligheden opleves som en udfordring, som de lærer at håndtere med tiden. Her giver eleverne også udtryk for i interviewene, at de i mindre grad opnår venskaber som følge af STU'en. En elev beskriver det på følgende måde:

"Jeg kan ikke bruge det udenfor skolen. Der er de et helt andet niveau, hvis man må sige det sådan. Men jeg er også åbent som menneske så jeg tager dem som de er. Alle er venlige, søde mod hinanden, og er en del af det hele. Selvom vi er mega forskellige så er vi en stor helhed. Vi fungerer godt på kryds og tværs."

Det handler således både om at være sammen med ligestillede og at opleve fællesskab trods forskelligheder og forskellige udfordringer. Eleverne spejler sig i hinanden på både godt og ondt. Det kan gøre ondt at se, hvem man går på skole med ("er jeg ligesom dem?"), men ifølge flere af de interviewede lærere på case institutionerne er det en nødvendig erkendelse. Samtidig giver det også nogle sociale kompetencer, idet eleverne lærer at tale og interagerer med mange forskellige unge, hvor de også kan lære af hinanden. En lærer beskriver det sådan:

"STU-eleverne lever i et læringsrum, hvor der hele tiden er rollemodeller. Du kalder det ungdomsliv, men det er jo uddannelse uden for undervisningen. De bliver inviteret med til at spille et spil eller fodbold. De kommer med i noget, som de måske aldrig i deres liv har fået lov til at være med i. De kan spejle sig op i mod de andre. Det her står altså for en pæn del af udviklingsarbejdet."

Netop vennerne fremhæves også af eleverne som noget af det bedste ved STU-forløbet. Dette fremgår både af elevsurvey'en og af interviewene med eleverne på case institutionerne. Her omtaler næsten alle eleverne vennerne som det bedste ved deres STU. Eksempelvis nævner Hannah – en ung, multihandikappet pige – festerne og ungdomslivet som det, hun vil savne mest, når hun stopper på STU'en. Hannah kan ikke selv tale, men kommunikerer via en synsstyret computer, og hele hendes ansigt lyser op i et stort smil, mens hun kommunikerer sit svar ud. Hannahs kontaktlærer supplerer og fortæller, at Hannah holder sine assistenter længe oppe, når der er fest, for hun elsker at danse. Casebesøgene på STU-institutionerne viser således, at en STU giver eleverne mulighed for at leve et almindeligt ungdomsliv med de sociale kompetencer, som følger heraf.

7.1.3 Personlige kompetencer

Godt halvdelen af eleverne oplever, at STU'en styrker deres personlige kompetencer. Dette ses af elevsurvey'en, jf. ovenstående figur, hvor personlige kompetencer indfanges i spørgsmålene, at "jeg er blevet bedre til at klare mig selv i hverdagen", "jeg har fået større selvtillid" og "jeg er blevet gladere". For alle tre spørgsmål gælder, at elever med fuldførte eller igangværende STU-forløb oplever højere tilfredshed end elever, der har afbrudt et STU-forløb.

40 % af de elever, der er i gang med et STU-forløb mener, at de er blevet meget bedre til at klare sig selv i hverdagen. Dette tal er 50 pct. for elever, der har fuldført et STU-forløb, og 23 pct. for elever, der har afbrudt STU-forløbet.

Selvstændighed karakteriseres ved en tillæring af små livsfærdigheder, der muliggør en aktiv deltagelse i voksenlivet. Disse livsfærdigheder varierer betydeligt fra elev til elev, da deres kognitive niveau er varierende. For nogle elever indebærer livsfærdighederne en yderligere udvikling af en allerede selvstændig tilværelse, der muliggør en højere grad af inddragelse i samfundet på lige fod med

alle andre. For nogle elever indebærer livsfærdighederne selvstændig transport til og fra STU institutionen, personlig hygiejne, madlavning, rengøring, evnen til at snakke med butiksassistenter når de skal ud og handle, samt generel adfærd i samfundet.

Mange elever har et ønske om at bo alene, så de i højere grad kan løsrive sig fra deres forældre. Flere af de interviewede elever – og i særdeleshed lærere på institutionerne – oplever, at forældrene har overbeskyttet børnene, hvilket har holdt dem fra at lære at stå på egne ben.

En elev påpeger, at hun har et problem med håndtering af personlig økonomi, og anser dette som en vigtig kompetence at få lært for at opnå selvstændighed: "Jeg er en penge-bruger. Om tirsdagen har jeg økonomi-træning, så jeg lærer hvad der er det vigtigste at bruge penge på". Hun har også et ønske om at flytte hjemmefra, når hun afslutter sin STU, hvorfor det vil være kritisk at lære basal håndtering af egen økonomi.

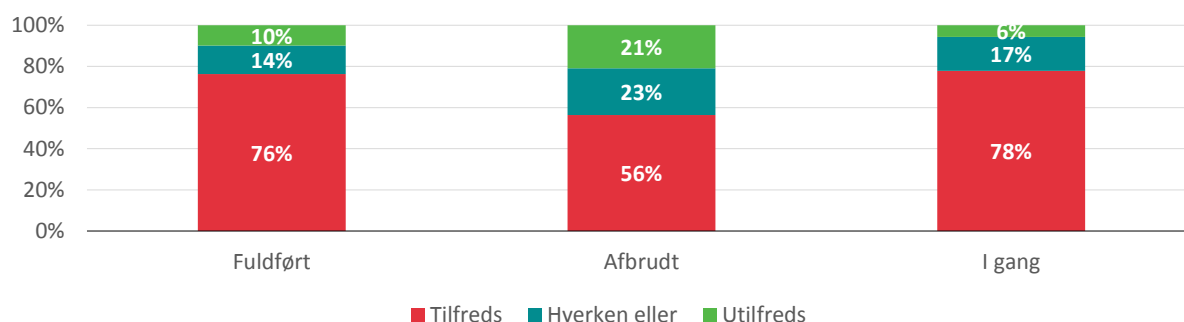
49 pct. af de elever, der har gennemført et STU-forløb har oplevet af få meget større selvtillid. 35 pct. af de elever, der er i gang med et STU-forløb har fået meget større selvtillid, mens det gælder for 29 pct. for elever, der har afbrudt et STU-forløb.

En elev oplevede, at "jeg har fået det meget bedre med mig selv, min selvtillid er blevet bedre, og jeg har fået hjælp med min angst og ADHD". En anden elev påpegede, at siden hun allerede var flyttet hjemmefra og havde opnået en høj grad af selvstændighed og inddragelse i samfundet, er formålet med hendes STU at give hende mere selvtillid. "Mit personlige mål med opholdet på STU'en er at give mig mere selvtillid. Det er svært at måle og sætte flueben ved, men jeg tror det er meget godt at den står der [i uddannelsesplanen], så man ikke bare glemmer det ... [og] jeg er helt klart på rette vej". En anden elev har opnået en målrettethed og en tro på sig selv efter at have fået flere succesoplevelser under STU-forløbet. Forinden havde talrige nederlag bidraget til en svækket selvtillid, og STU'en blev anset som sidste udvej. Nu kæmper hun ihærdigt for at bestå sin 9.-klasses afgangseksamen, hvilket er båret af en fornyet tro på egne kompetencer samt støtte fra STU'en og forældrene.

52 pct. af de elever, der har fuldført en STU, har oplevet at blive gladere. For elever, der er i gang med et STU-forløb, er det 45 pct., mens det gælder 31 pct. af de elever, der har afbrudt et STU-forløb. En tidligere STU elev påpeger, at "Jeg har livsglæde nu. Førhen var alt ligegyldigt, så min STU har været en stor del af arbejdet i, at give mig den livsglæde jeg har nu. Det inkluderer at have et reelt job, hvor jeg er til nytte og gør et vigtigt stykke arbejde for virksomheden". Det, at have et formål med tilværelsen og en følelse af at bidrage til et større formål øger livsglæden for eleverne. ... "Jeg er i udvikling og lærer en masse. STU'en har gjort mig gladere og mere moden".

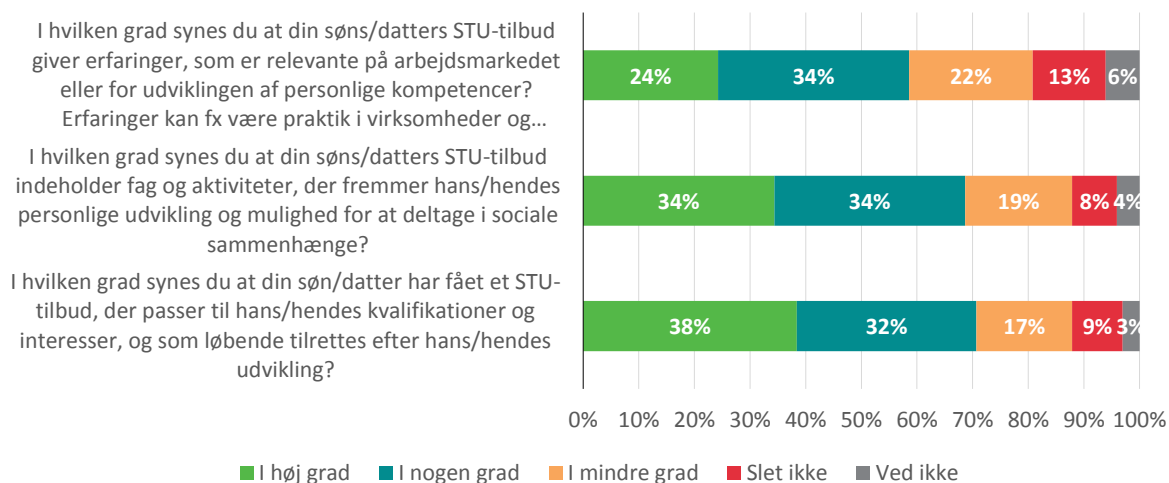
7.1.4 Generel tilfredshed

Nedenstående figur viser, at 76 og 78 pct. af de elever, som hhv. har gennemført og er i gang med en STU, er tilfredse. Blandt deres forældre er hhv. 61 og 66 pct. tilfredse. Tilfredsheden blandt de afbrudte elever er lavere, idet 61 pct. af eleverne er tilfredse og blot 18 pct. af forældrene.

Figur 20. Elevernes tilfredshed med STU. Hvor tilfreds er/var du med dit STU-forløb?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt STU-elever

Forældrenes tilfredshed er størst ift. STU-tilbuddet og tilrettelæggelsen af fagene. Her svarer 38 pct. i høj grad og 32 pct. i nogen grad, at deres barn har fået et STU-tilbud, der passer til dets kvalifikationer og interesser, og som løbende tilrettes efter barnets udvikling. 34 pct. synes i høj grad og 34 pct. i nogen grad, at STU-tilbuddet indeholder fag og aktiviteter, der fremmer deres barns udvikling og mulighed for at deltage i sociale sammenhænge. 24 pct. af forældrene synes i høj grad, at STU'en har givet deres barn erfaringer, som er relevante på arbejdsmarkedet eller for udviklingen af personlige kompetencer.

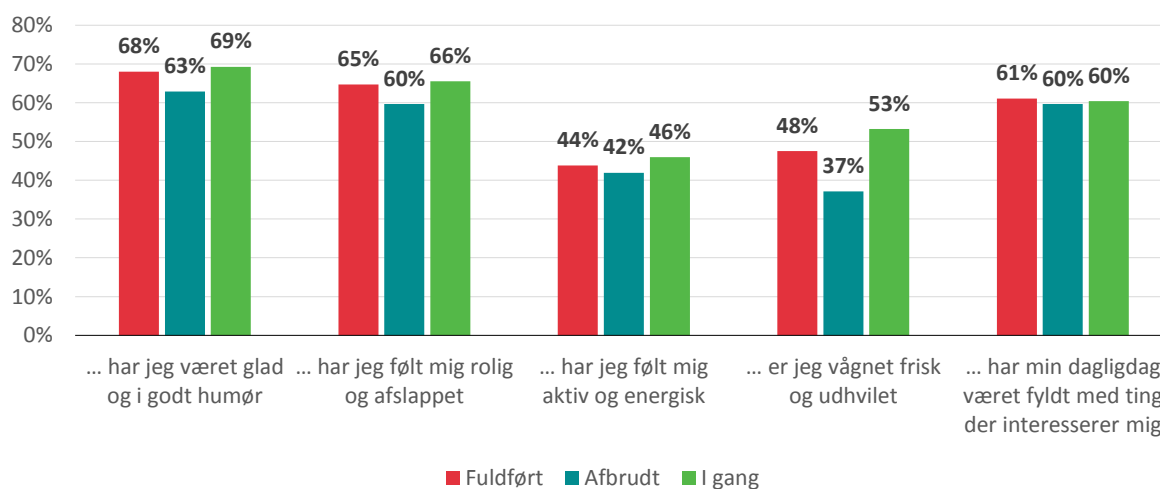
Figur 21. Forældrenes oplevelse af STU

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt forældre. N=2765.

7.2 LIVSKVALITET

Som mål for STU-elevernes livskvalitet er de unge blevet stillet fem spørgsmål, der tilsammen udgør trivselsindekset WHO-5.⁷ Formålet med WHO-5 er at måle graden af positive oplevelser, hvilket kan anvendes som et mål for personers generelle trivsel eller velbefindende. I nedenstående figur fremgår for hvert enkelt spørgsmål andelen blandt elever, der er i gang, har fuldført eller afbrudt. Figuren viser andelen som svarer 'hele tiden' eller 'det meste af tiden'. Generelt har elever, som enten er i gang eller allerede har fuldført deres STU-forløb en større grad af trivsel sammenlignet med de, som har afbrudt.

Figur 22. I de sidste 2 uger...

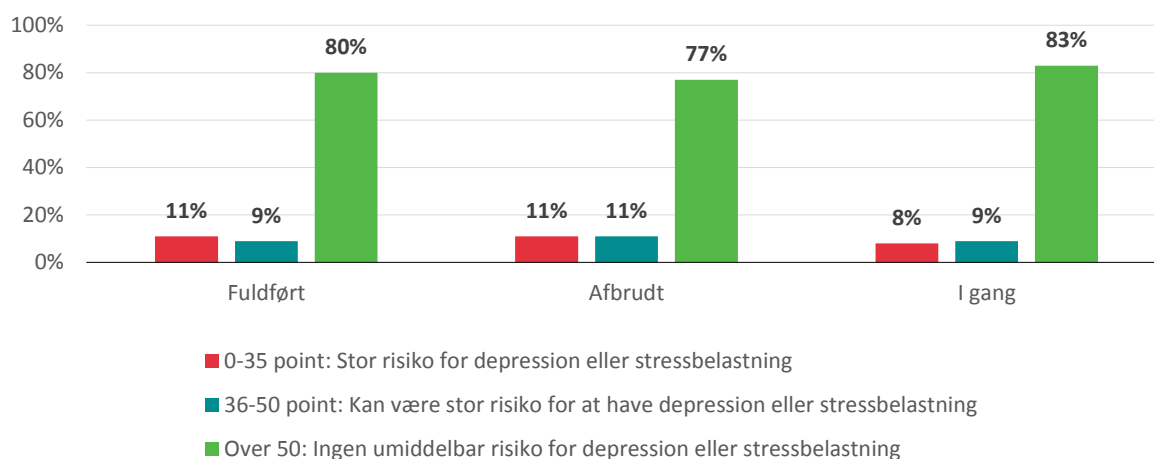
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt elever. N=678. Note: Andel der svarer "hele tiden" eller "det meste af tiden".

På baggrund af elevernes besvarelser på tværs af de fem spørgsmål, er det muligt at beregne de enkelte elevgruppers trivsels-score. Ved en score på 50 eller mere er der ingen umiddelbar risiko for at have depression eller stress belastning. Dette pointtal kan derfor ses som en tærskelværdi for, hvem der har brug for hjælp og støtte. Af figuren nedenfor fremgår det, at en større andel af elever, som er i gang, ligger over denne tærskelværdi sammenlignet med de elever, der enten har afbrudt eller gennemført deres STU-forløb. Dette indikerer, at STU bidrager til at fremme de unges livskvalitet. Dette kommer også til udtryk gennem de kvalitative interviews med eleverne:

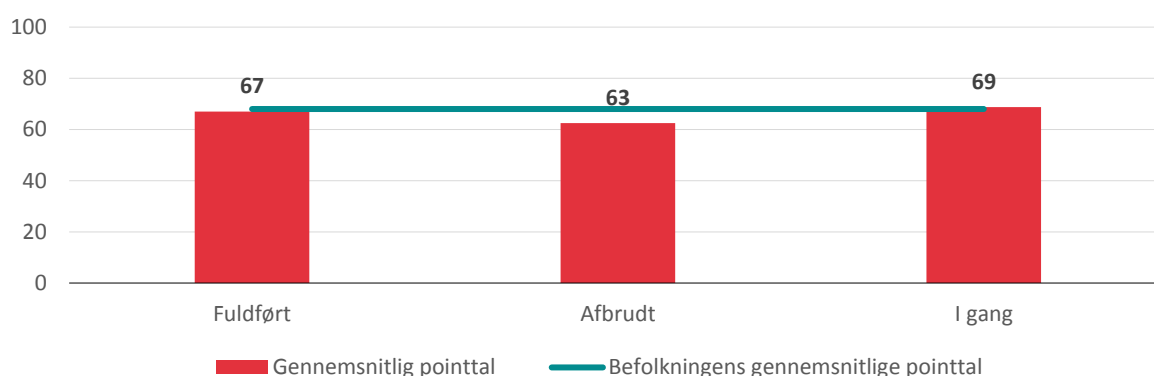
"Jeg er meget glad for at være på min STU! Det har hjulpet mig meget, da jeg havde det rigtig skidt inden jeg kom derud. Det betyder ikke at alle mine problemer nu er løst, men jeg bliver forstået der, og vil ikke have det anderledes"

⁷ <https://sundhedsstyrelsen.dk/~media/874C7A337C5F4450B55476CA535461E3.ashx>

Figur 23. WHO-5 Trivselsindeks. Pointfordeling og gennemsnit for elever der er i gang, har afbrudt eller gennemført

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt elever. N=678.

Kigger man nærmere på den score, som eleverne samlet set har opnået, viser det sig, at de elever, som er i gang eller har fuldført et STU-forløb, ligger på niveau med den danske befolkning generelt. I befolkningen er der en samlet gennemsnitsscore på 68, hvilket i nedenstående figur er markeret med en grøn streg. Kun de elever som har afbrudt et forløb ligger lidt under.

Figur 24. WHO-5 Trivselsscore

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt elever. N=678

Figuren understøtter dermed oplevelsen af, at eleverne på et STU-forløb oplever trivsel. En af de mandlige elever, som er i gang med sidste år, siger:

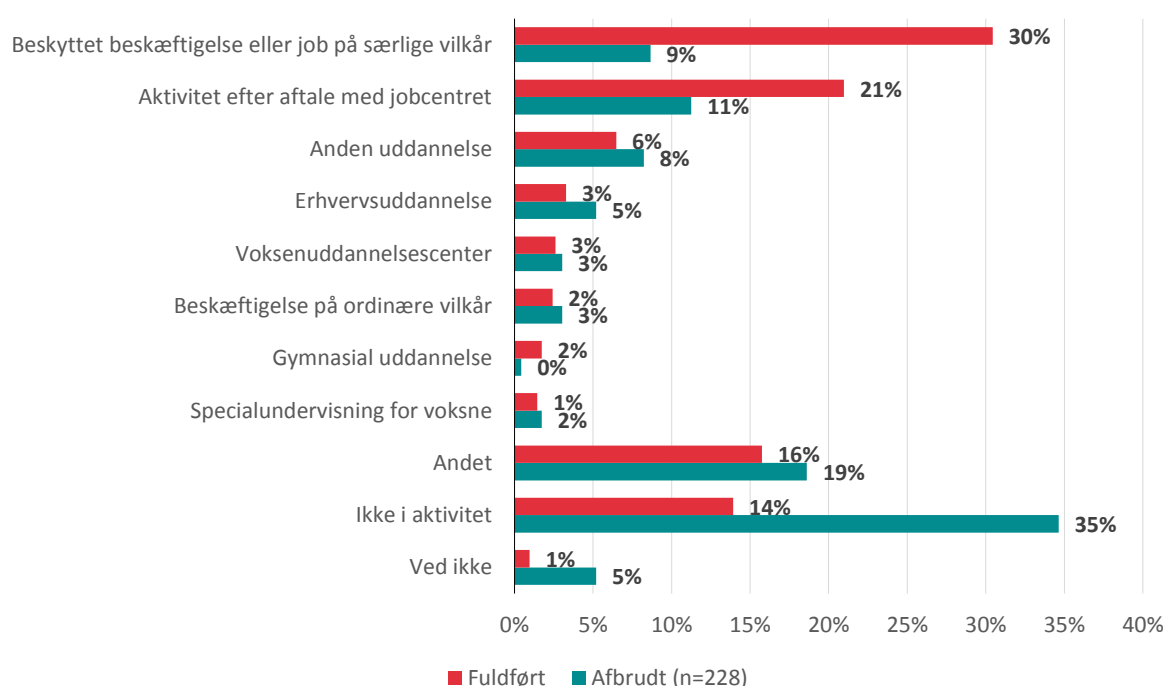

”Det er bare så rart at komme et sted hen, hvor man oplever at være god til noget, og at det er struktureret som jeg godt kan lide det. Jeg er ikke anderledes her, så det er okay at være lidt speciel”

7.3 OVERGANG TIL VIDERE UDDANNELSE OG BESKÆFTIGELSE

Overgang til videre uddannelse og beskæftigelse er også et vigtigt sigtepunkt for mange STU-elever. Overgangen analyseres via registerdata fra Danmarks Statistik samt med udgangspunkt i forældrenes besvarelser. Forældrene til elever, som enten har fuldført eller afbrudt deres STU-forløb, er bl.a. blevet spurgt om, hvad deres barn laver efter STU'en. Der er her tale om elever, der fuldførte eller afbrød uddannelsen i 2016. Blandt forældrene til de fuldførte elever svarer flest, at eleven i dag enten er i beskyttet beskæftigelse (30 pct.) eller laver en anden aktivitet efter aftale med jobcentret (21 pct.). 14 pct. af denne gruppe er i dag ikke i nogen aktivitet. For elever med afbrudte forløb gælder dette imidlertid hele 35 pct. Beskyttet beskæftigelse sker oftest samtidig med at en person modtager førtidspension.

Figur 25. Hvad laver din søn/datter i dag?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt forældre. N=1263.

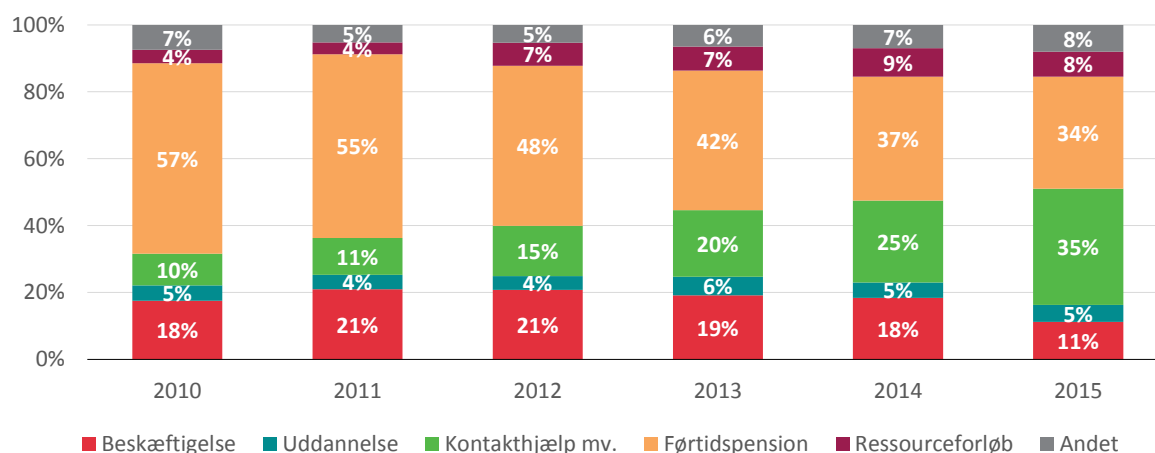
Spørgsmålet om det videre uddannelsesforløb er også analyseret via registerdata for Danmarks Statistik. En af disse analyser fokuserer på elevernes uddannelsesstatus 1 år efter afslutningen på STU-uddannelsen og ser specifikt på 5.663 fuldførte STU-elever i perioden 2010-2015. Analysen viser, at 80 pct. af målgruppen *ikke* er registeret som påbegyndt på en ny uddannelse 1 år efter STU'en. Af de resterende gælder det, at 14 pct. er indskrevet på en forberedende uddannelse, 3 pct. på en EGU og yderligere 3 pct. på en erhvervs- eller ungdomsuddannelse.

EPINION har ligeledes modtaget oplysninger baseret på DREAM data om aktivitet og forsørgelsesgrundlag for personer, der har afsluttet et STU-forløb i perioden 2010-2015. Fordelen ved disse opgørelser er dels, at det bliver muligt at beskrive aktiviteterne for den samlede målgruppe og ikke blot det udsnit af elever, hvis forældre har deltaget i den fremsendte survey. Dels er det muligt at følge

gruppens overgang til beskæftigelse og uddannelse over tid. Herved kan vi beskrive både det kortsigtede og det langsigtede udbytte af STU'en.

Nedenstående figur giver et overblik over aktivitet og forsørgelse i 2016 for målgruppen. Årstallene på x-aksen i figuren henviser til afslutningsåret på uddannelsen, således at 2010 henviser til de elever, der afsluttede deres STU-forløb i samme år. Aktivitetsstatus er her taget i 2016 for alle årgange, så figuren viser m.a.o. fordelingen for 2010-årgangen ca. seks år efter afslutningen på uddannelsen, mens fordelingen for 2015-fordelingen viser aktiviteten ca. et år efter. Forløbsdata fra DREAM bygger på en række detaljerede statuskoder, der her af hensyn til overskueligheden er grupperet i seks hovedkategorier; beskæftigelse, uddannelse, uddannelseshjælp mv., førtidspension, ressourceforløb samt en andet-kategori. Inddelingen er beskrevet uddybende i noten. Figuren viser altså hvilken ydelse den unge modtager og siger ikke i sig selv noget om den unges aktivitet. Eksempelvis kan en ung godt få førtidspension og have beskyttet beskæftigelse samtidig.

Figur 26. Aktivitet og forsørgelse i 2016 for personer, der har afsluttet et STU-forløb i perioden 2010-2015.

Kilde: Finansministeriet.

Note.

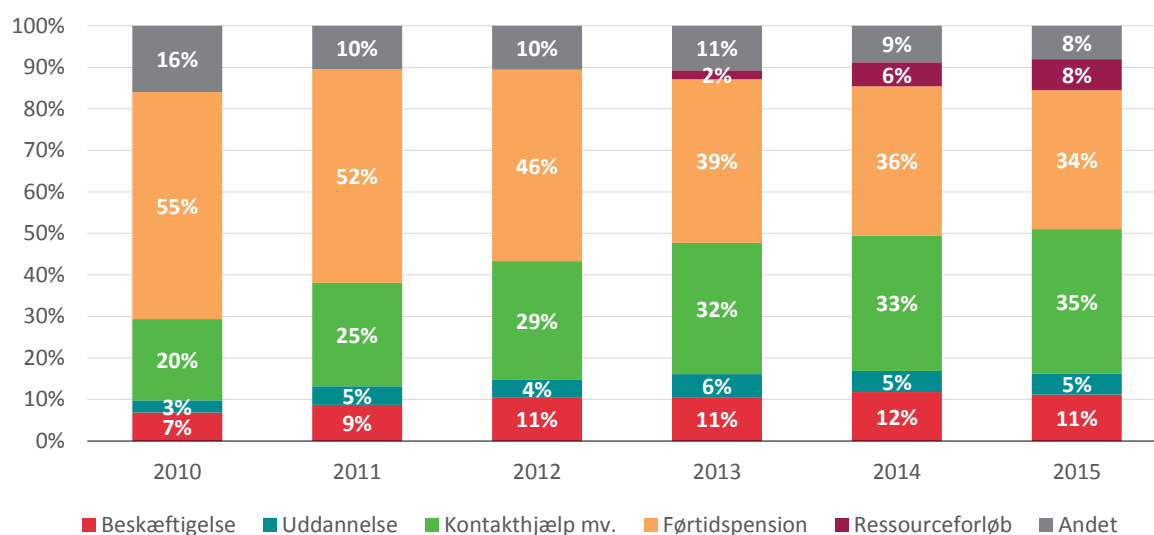
- **Uddannelse:** Voksenlærling, SU med ydelse, SU uden ydelse, VUS/SVU.
- **Beskæftigelse:** Dagpenge, ledighedsydelse og fleksjob, beskæftigelse, rotationsvikar, skånejob, feriepenge, sygedagpenge.
- **Uddannelseshjælp mv.:** Uddannelseshjælp, kontakthjælp, integrationsydelse.
- **Førtidspension:** Førtidspension, herunder beskyttet beskæftigelse.
- **Ressourceforløb:** Ressourceforløb.
- **Andet:** Selvforsørgende, ikke bosiddende i Danmark, død, barselsdagpenge, jobafklaring, Revalidering og forrevalidering, manglende oplysninger.

Figuren indeholder flere interessante fund. På tværs af de respektive årgange ses en generel tendens til, at jo længere tid siden eleven har afsluttet sin STU, desto større tilbøjelighed til at være tildelt førtidspension. For 2015-årgangen gælder det 34 pct. af målgruppen, mens det er hele 57 pct. af 2010-årgangen. Den store forskel sker således i årene omkring reformen af førtidspension og fleksjob fra 2012 og kontakthjælpsreformen fra 2013. En mindre årsag hertil kan også være, at der umiddelbart efter STU's afslutning i højere grad er fokus på aktivering og afklaring af de unge i uddannelsesøjemed før tildeling af en evt. førtidspension. Over tid er der tilsvarende en forholdsvis stor stabilitet i den andel af målgruppen, som ender i enten videre beskæftigelse eller et uddannelses tilbud.

Uanset hvilken årgang man kigger på, er der mellem 18 til 26 pct., som er overgået til beskæftigelse eller uddannelse i 2016.

Ud fra DREAM data har det været muligt at se på status for årgangene ikke alene i 2016, men også for en aktivitetsperiode af samme længde for hver årgang (et år efter afslutningen på uddannelsen). Herved bliver det muligt at sammenligne det kortsigtede udbytte af STU over tid. Figur 26 giver således et overblik over aktivitet og forsørgelse et år efter afsluttet STU-forløb. Måletidspunkterne er derfor 2011-2016 (dvs. statusåret 2011 for 2010-årgangen osv.). På tværs af de respektive STU-årgange ser man igen en generel tendens til, at andelen af gruppen, som ender i videre uddannelse og beskæftigelse, er forholdsvis konstant på den korte bane. Denne udvikling synes umiddelbart at kunne kædes til den tidligere pointe om udviklingen i STU-målgruppen over tid. Som beskrevet har karakteren af målgruppen for STU været stabil siden uddannelsens første år.

Figur 27. Aktivitet og forsørgelse et år efter afsluttet STU-forløb i perioden 2010-2015 (måletidspunkt 2011-2016).

Kilde: Finansministeriet.

Note.

- **Uddannelse:** Voksenlærling, SU med ydelse, SU uden ydelse, VUS/SVU.
- **Beskæftigelse:** Dagpenge, ledighedsydelse og fleksjob, beskæftigelse, rotationsvikar, skånejob, feriepenge, sygedagpenge.
- **Uddannelseshjælp mv.:** Uddannelseshjælp, kontakthjælp, integrationsydelse.
- **Førtidspension:** Førtidspension, herunder beskyttet beskæftigelse.
- **Ressourceforløb:** Ressourceforløb.
- **Andet:** Selvforsørgende, ikke bosiddende i Danmark, død, barselsdagpenge, jobafklaring, Revalidering og forrevalidering, manglende oplysninger.

En klar variation kan imidlertid findes i andelen, der umiddelbart efter afslutningen på uddannelsen overgår til førtidspension og uddannelseshjælp mv. Andelen af en årgang, som efter et år er overgået til førtidspension, er faldet fra 55 pct. i 2010 til 34 pct. i 2016. Det store fald sker igen i årene omkring reformen af førtidspension og fleksjob fra 2012 og kontakthjælpsreformen fra 2013. Andelen, som overgår til uddannelseshjælp, kontakthjælp og/eller integrationsydelse, er tilsvarende steget fra 20 pct. til 35 pct. i samme periode. Ressourceforløbet, der blev indført ved samme reform af førtidspensionsordningen, bruges i stigende omfang ved slutningen af perioden, og næsten hver tiende fra

2015-årgangen er i et sådant forløb. Andelen, der overgår til førtidspension, ressourceforløb og konstant-/uddannelseshjælp, ligger stabilt på 75-80 pct. af en årgang.

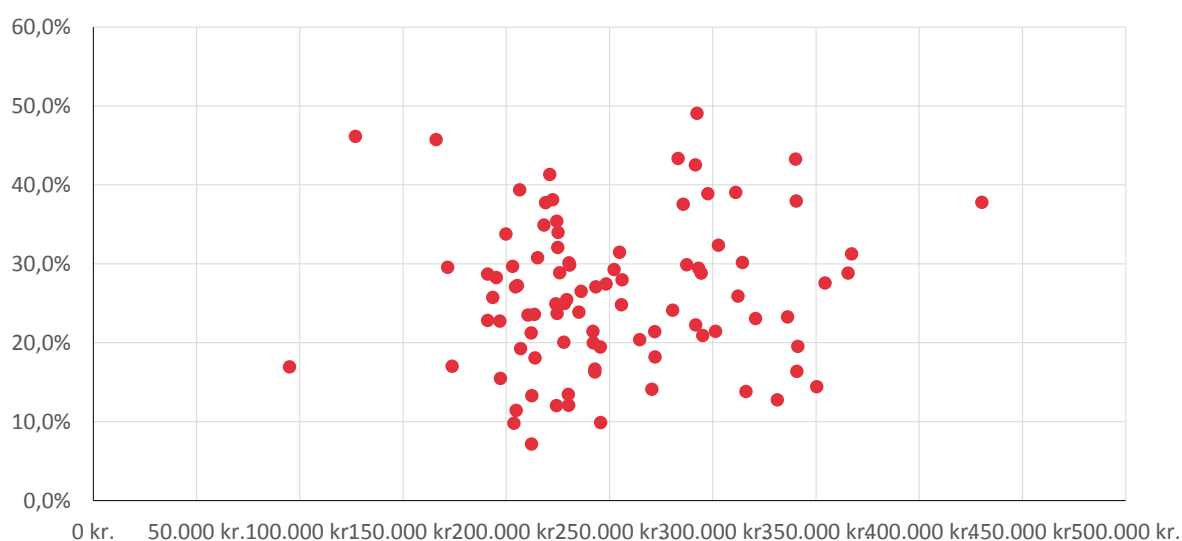
7.4 SAMMENHÆNG MELLEM UDBYTTE OG HHV. UDGIFTER OG ORGANISERING

Med henvisning til kapitel 6 om kommunernes STU-udgifter og -organisering er det interessant at forfølge, hvorvidt forskelle i udgifterne og organiseringen kan kædes sammen med forskelle i elevernes udbytte af STU. Dette spørgsmål undersøges nærmere i dette afsnit med fokus på to udbyttemål: (i) andelen af kommunens STU-elever, som overgang til videre beskæftigelse eller uddannelse, og (ii) det oplevede udbytte af et STU-forløb som målt via forældrenes besvarelser.

DREAM data over aktivitet og forsørgelsesgrundlag er tilsvarende opgjort på kommuneniveau. Ligesom med de økonomiske nøgletal viser tallene her en markant kommunal variation i overgangen til beskæftigelse og uddannelse efter et år. I nedenstående figur vises variationen i kommunernes udbytte sammenholdt med det tilsvarende udgiftsniveau per elev i perioden 2013-2016. Y-aksen viser således procentdelen af kommunens afsluttede STU-elever fra perioden 2010-2015, der året efter enten er i beskæftigelse eller uddannelse. Procentdelen er i øvrigt beregnet på den base af elever, som ikke er på førtidspension i den pågældende kommune.

Som vist i figur 27 kan der **ikke etableres en klar sammenhæng mellem kommunernes generelle udgiftsniveau i undersøgelsesperioden og udbytte i form af overgang til videre beskæftigelse eller uddannelse**. Den overordnede sammenhæng er ikke statistisk signifikant. Det største fund fra figuren er omvendt, at der både i gruppen af kommuner med et lavt udgiftsniveau findes cases med hhv. en meget lav og en meget høj overgangsfrekvens, og tilsvarende at der blandt kommuner med et højt udgiftsniveau er cases, som ligger lavt og højt på målet. Det generelle udgiftsniveau er m.a.o. ikke-korreleret med den andel, som overgår til beskæftigelse og uddannelse, på tværs af kommunerne.

Figur 28. Udgifter til STU per elev og procentdel af kommunens elever i beskæftigelse eller uddannelse i året efter STU.

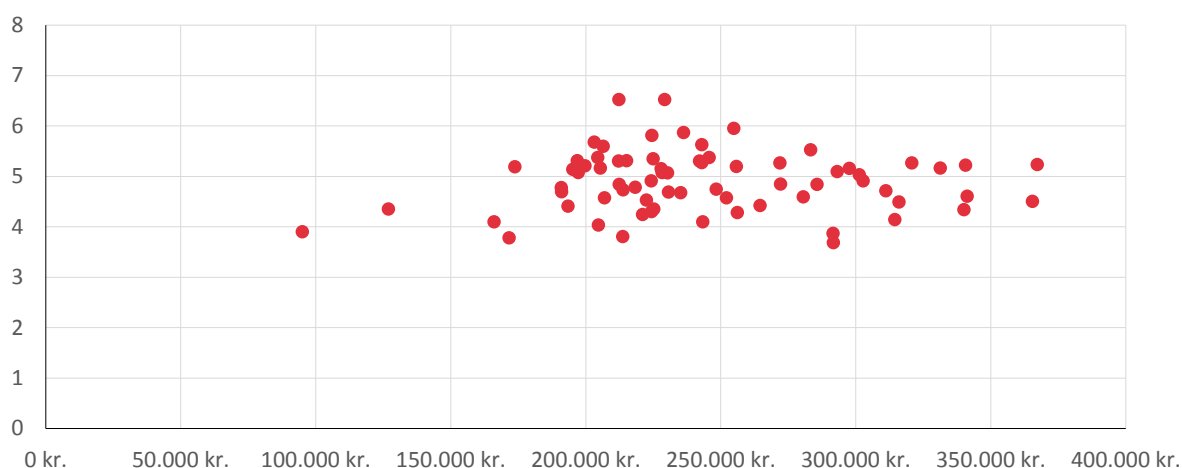
Kilde: Kommunernes driftsregnskaber. Tal fra Danmarks Statistik. Resultaterne er opgjort i faste 2017-priser. På x-aksen er

vist kommunens gennemsnitlige udgifter til STU per elev, 2013-2016. Tallet er sammenholdt med procentdelen af kommunens afsluttede elever fra perioden 2010-2015, der året efter enten er i beskæftigelse eller uddannelse, af den basen af elever, som ikke er på førtidspension. N=91. Udgiftsmæssige outliers er udeladt i opgørelsen. Ligesom at kommuner med meget få elever med afsluttede STU-forløb også er udeladt.

Kommunernes udgifter er tilsvarende ikke-korreleret, når man i stedet kigger på et mere kvalitativt mål for det oplevede udbytte af et STU-forløb. Sammenhængen er således vist i nedenstående figur. Målet er konstrueret ud fra forældrenes survey-besvarelser og er et indeks, der sammenfatter i alt 8 indikatorer, som forældrene er bedt om at tage stilling til under spørgsmålet *Hvad synes du, at din søn/datter har fået ud af STU-forløbet*⁸.

Indekset er skaleret fra 0 til 10, hvor 0 indikerer et lavt udbytte, mens 10 indikerer et meget stort oplevet udbytte⁹. Forældrene er efterfølgende grupperet efter vedkommendes bopælskommune. Som figuren viser, kan der heller ikke her etableres en bivariat sammenhæng mellem kommunernes generelle udgiftsniveau og udbytte af STU-forløb.

Figur 29. Udgifter til STU per elev og indeks for oplevet udbytte.

Kilde: Kommunernes driftsregnskaber. Tal fra Danmarks Statistik. Resultaterne er opgjort i faste 2017-priser. Gennemsnitlige udgifter til STU per elev, 2013-2016. Tallet er sammenholdt med kommunens gennemsnitlige oplevede udbytte blandt forældrene (0-10). N=71. Kommunerne er fraserteret, hvis basen af forældrebesvarelser er mindre end 15.

⁸ Indikatorerne er de samme som i afsnit 7.1 og lyder: "... er blevet bedre til at klare sig selv i hverdagen", "... er blevet bedre til at snakke med andre mennesker", "... er blevet bedre til skolefag", "... er blevet mere klar til at få et arbejde", "... har fået nye, gode venner", "... er blevet glattere", "... har fået større selvtillid", "... har fundet ud af, hvad han/hun er god til".

⁹ Indekset er konstrueret som et sumindeks med en ligeligt tildelt vægt for hver af de 8 indikatorer. "Meget" er tildelt en score på 2, "Lidt" en score på 1 og "Slet ikke" eller "Ved ikke" tildelt 0. Indekset er efterfølgende reskalaret, så den samlede variationsbredde er fra 0 til 10.

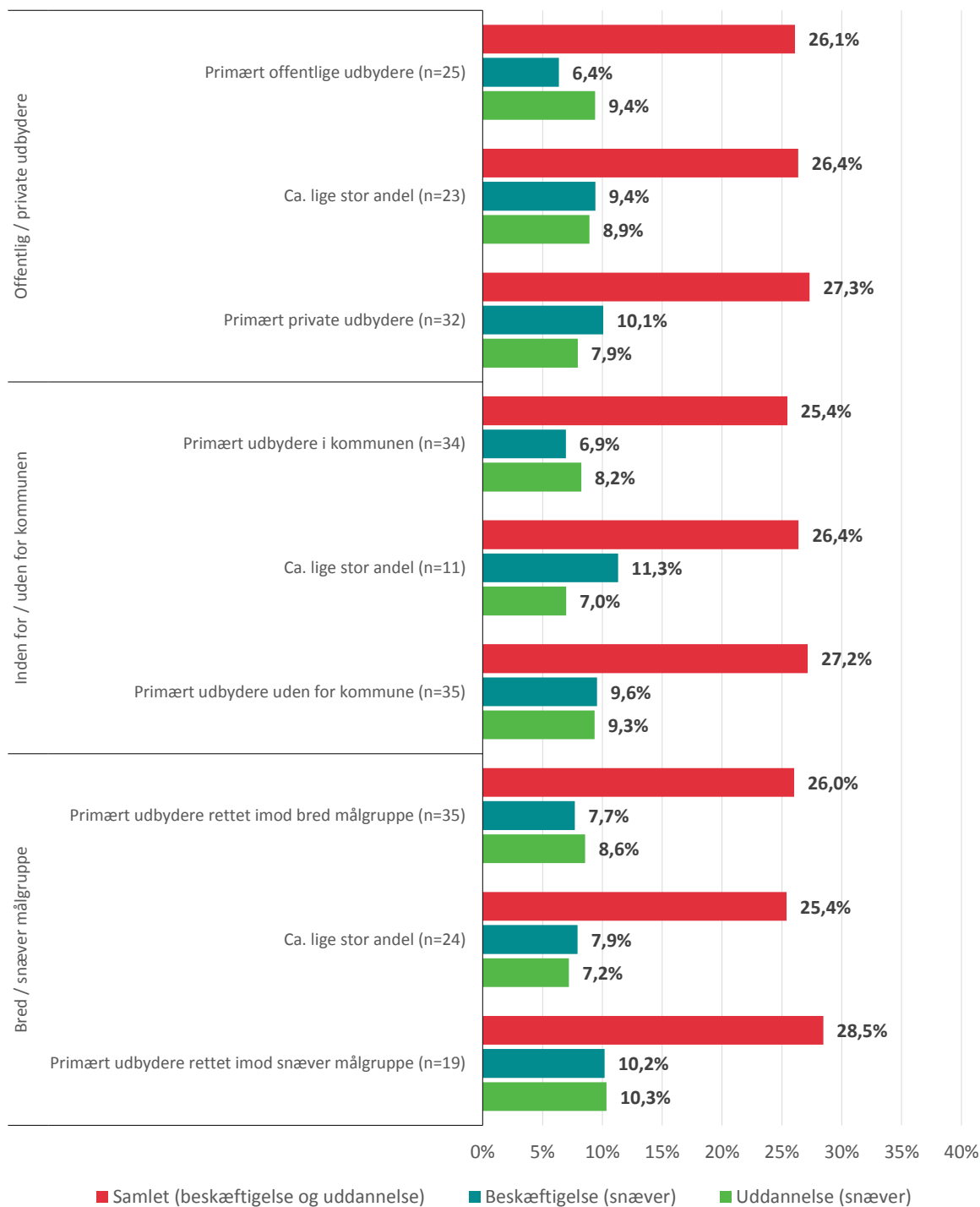
Kigger man i stedet på kommunernes organisering af STU-tilbud ift. det målte udbytte, er det også svært at etablere stærke sammenhænge, der kan forklare variationen. I figuren nedenfor er overgangen analyseret i forhold til kommunernes brug af hhv. offentlige eller private institutioner, og hvorvidt der primært samarbejdes med udbydere hhv. i eller uden for kommunen. Ligeledes om kommunernes samarbejdsinstitutioner generelt er rettet imod en bred eller en snæver målgruppe af STU-elever. Fra kapitel 6 ved vi, at kommunernes organisering af STU-tilbud generelt er forbundet med en variation i udgifter til området.

Figuren viser disse organiseringsformer og sammenholder den enkelte hovedtype med den gennemsnitlige andel af kommunernes elever, der året efter er enten i beskæftigelse eller uddannelse. Procentdelen er igen beregnet på den base af elever, som ikke er på førtidspension i den pågældende kommune. I figuren er også den andel, der overgår til beskæftigelse i snæver forstand – dvs. dem der alene overgår til ordinær beskæftigelse – samt uddannelse – her alene dem som modtager SU.

Generelt er mønstret igen, at kommunerne i gennemsnit præsterer tilnærmelsesvist ens på de tre udbyttemaal. Dog med mindre variationer. **Generelt ender en lidt større procentdel af målgruppen i beskæftigelse eller uddannelse i kommuner med en organisering med fortrinsvist brug af private udbydere, udbydere beliggende uden for kommune samt i kommuner, der primært benytter udbydere rettet imod mere snævre, specifikke målgrupper af STU-elever.** Men variationerne på kommuneniveau så forholdsvis beskedne, at det er vanskeligt at drage en robust konklusion i forhold til en sammenhæng mellem organisering, udgifter og udbytte.

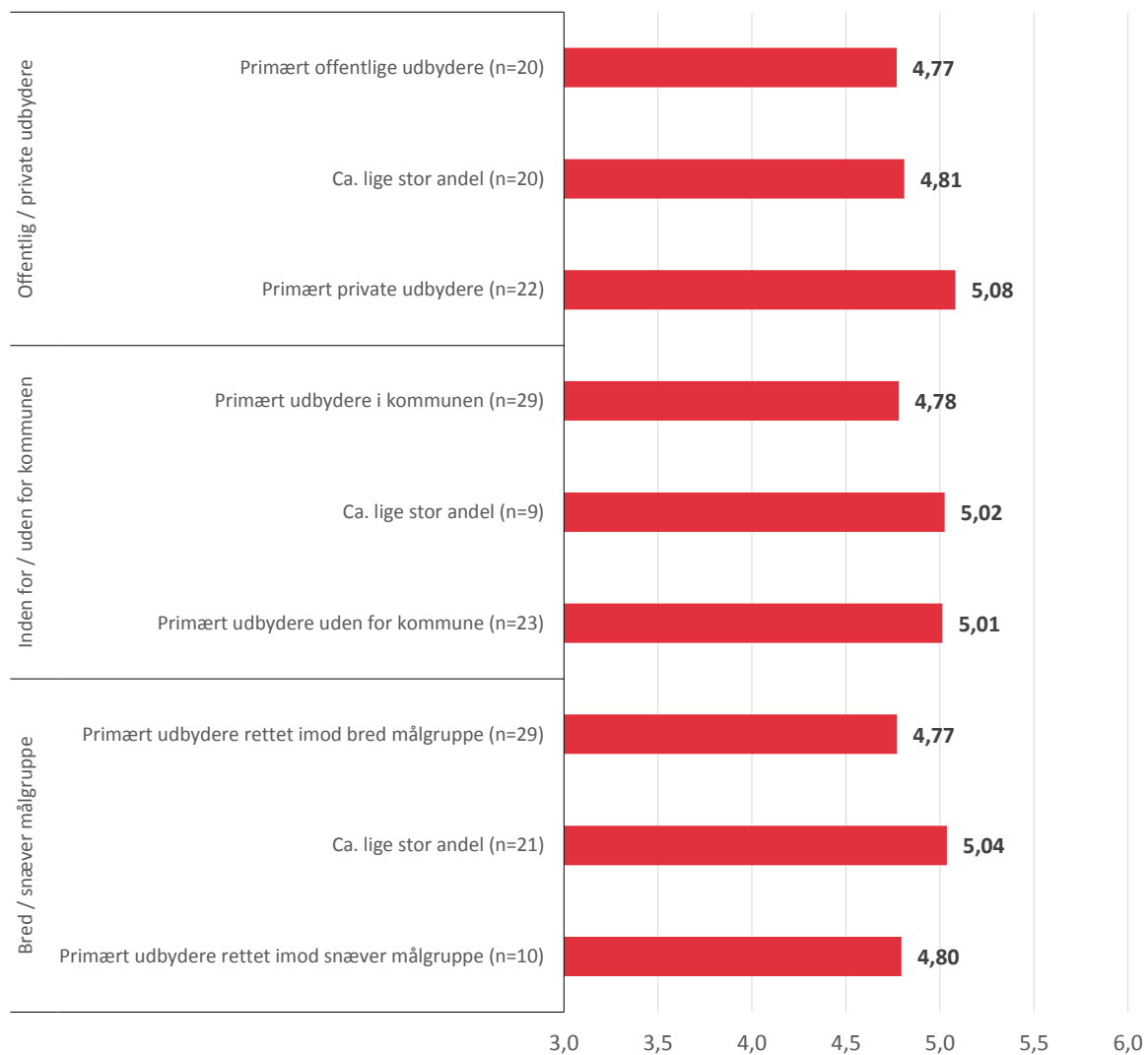
Billedet er nogenlunde det samme, når man kigger på det oplevede udbytte fra forældrenes side, jf. figur 31.

Figur 30. Overgang til beskæftigelse og uddannelse. Opdelt på organisering af STU-tilbud.

Kilde: Procentdelen af kommunens afsluttede elever fra perioden 2010-2015, der året efter enten er i beskæftigelse eller uddannelse, af basen af elever, som ikke er på førtidspension. Kommuner med meget få elever med afsluttede Stu-forløb er udeladt af analysen.

Figur 31. Oplevet udbytte fra forældrenes side. Opdelt på organisering af STU-tilbud.

Kilde: Kommunens gennemsnitlige oplevede udbytte blandt forældrene (0-10). Kommunerne er fraserteret, hvis basen af forældrebesvarelser er mindre end 15.

8. DEN KOMMUNALE PRAKSIS FOR MÅL- GRUPPEVURDERING OG VISITATIONSPROCES

I dette kapitel belyses den kommunale praksis for målgruppevurdering og visitationsproces. Kapitlet bygger på casebesøg i kommunerne og på resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen blandt UU. Formålet med kapitlet er primært at analysere den kommunale praksis der går forud for selve Stu-forløbet og identificere den del af organiseringen, der virker godt ift. at opnå målene om den unges udvikling under og aktivitet efter afslutningen af STU. Herudover vurderes det, hvordan og i hvilken grad forskellig visitationspraksis i kommunerne afspejler sig i organisering, tilrettelæggelse og effekt af uddannelsen.

8.1 ORGANISERING AF STU I KOMMUNERNE

STU er typisk forankret i kommunernes børne- og ungeafdeling eller tilsvarende afdeling med ansvar for uddannelse. En case kommune har dog inden for det seneste år flyttet STU til socialområdet, da største delen af deres STU-elever får støtte efter serviceloven. På grund af STU's særlige målgruppe er socialforvaltningen og beskæftigelsesforvaltningen ofte involveret i de unges sager i kommunen. Samarbejdet mellem de tre forvaltninger er især nødvendigt i visitationsfasen og i udsøgningsfasen.

Case kommunerne oplever problematikker ift. samspillet mellem og/eller den kommunale organisering omkring de tre lovgivningskomplekser, der berører STU-eleverne (STU-lovgivningen, Serviceloven, beskæftigelseslovgivningen).

Dette gælder navnlig i tilfælde, hvor flere kommuner er involveret i en ung, fx når handlekommune er forskellig fra bopælskommune, eller når en STU-elev flytter til en anden kommune, og de tilsvarende kommunale forvaltninger ikke altid har et tilstrækkeligt samarbejde. Der er flere eksempler på, at den ene forvaltning tildeler et STU-forløb og foreslår et bo-tilbud, som en anden forvaltning afviser.

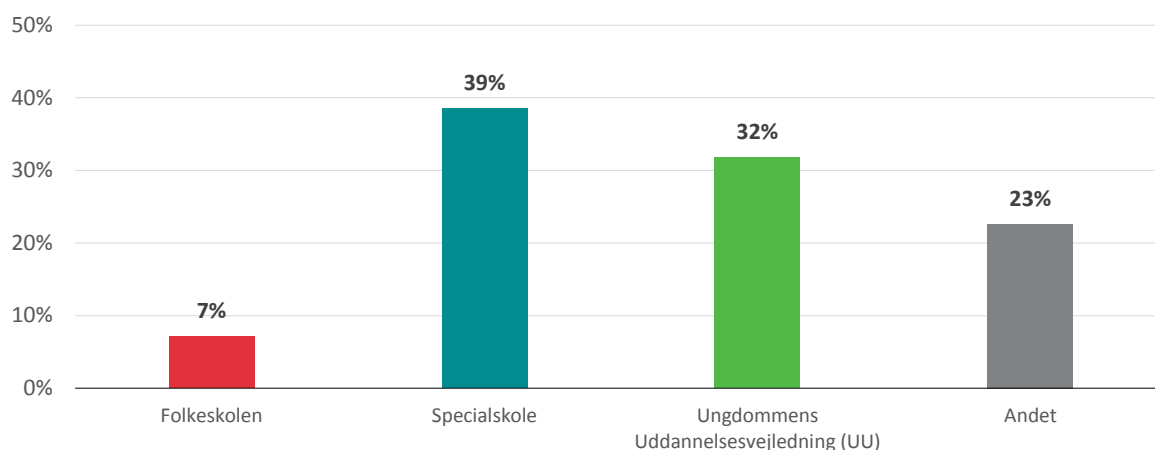
En anden udfordring knyttet til lovgivningen er den manglende mulighed for at eleverne kan tage folkeskolens afgangsprøve som en del af deres STU. Her tilkendegiver institutioner og kommuner i case besøgene, at de gerne ser det som en mulighed, at undervisning til folkeskolens afgangsprøve kan indgå i et STU-forløb. Det er oplyst, at ministeriet tidligere har afvist denne mulighed, fordi det er en ungdomsuddannelse, og der derfor ikke kan indgå elementer fra grundskolen.

8.2 KOMMUNERNES GENERELLE ORIENTERING OG VEJLEDNING OM STU

Ifølge lovgivningen¹⁰ for STU er kommunerne forpligtet til at orientere og vejlede borgere, der er i målgruppen for STU, generelt om uddannelsen. Her viser en gennemgang af de otte case kommuners praksis, at denne orientering sker på forskellig vis og af varierende omfang. Af de otte case kommuner har tre ingen skriftlig information om STU på kommunens hjemmeside, og tre kommuner informerer alene kommunens egen institution, og blot to har generel information om STU. På de tilsvarende UU hjemmesider er der på én ingen information om STU (den pågældende kommune har det heller ikke), én henviser til kommunens egen institution, fire har generel information om STU og to har både generel information og lister over nogle mulige institutioner i lokalområdet.

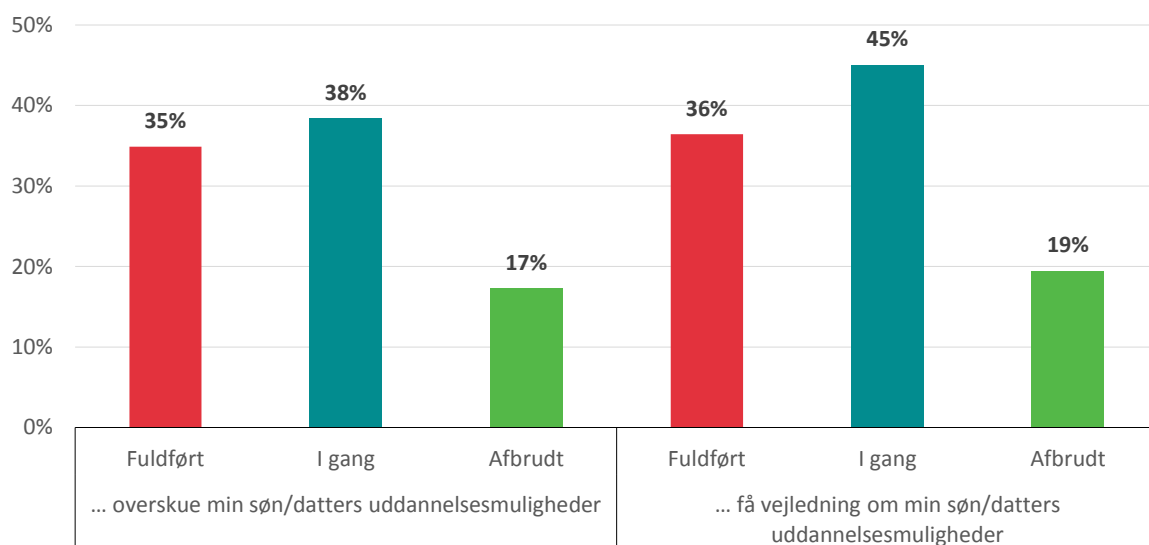
Den primære orientering om STU går gennem specialskolen. Af forældresurvey'en fremgår, at 39 pct. af forældrene er blevet orienteret om STU gennem specialskolen, 32 pct. gennem UU og 23 pct. via andre kanaler.

¹⁰ Efter Vejledningslovens par. 3, stk. 4, skal kommunalbestyrelsen sørge for, at "borgere i kommunen, som har forældremyndighed over unge fra 15 til 18 år, modtager almen orientering om de unges uddannelsesmuligheder." Og efter STU-lovens par. 1, stk. 3, skal kommunalbestyrelsen sikre, at "unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov orienteres om uddannelses tilbuddet efter denne lov."

Figur 32. Hvordan fandt du ud af, at STU var relevant for din søn/datter?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt forældre. N=2770.

Generelt peger evalueringen på, at det kan være vanskeligt for forældrene at overskue uddannelsessystemet. Dette gælder særligt gruppen af forældre, hvor børnene har afbrudt deres STU-forløb. Som det fremgår af figur 33, angiver blot 17 pct. af forældrene, hvor barnet har afbrudt et STU-forløb, at de kan overskue deres barns uddannelsesmuligheder, og 19 pct. at det har været let at få vejledning om uddannelsesmulighederne. Forældre til børn, der er i gang med et STU-forløb, har den mest positive opfattelse af vejledningen. Her angiver 38 pct., at uddannelsesmulighederne er til at overskue, og 45 pct. at det er let at få vejledning. Dette tyder ikke overraskende på, at vejledningen fungerer bedst, der hvor STU-forløbene kører planlagt. Samlet set tyder resultaterne dog på, at en stor del af forældrene finder det svært at overskue deres børns uddannelsesmuligheder.

Figur 33. For mig som forælder har det været let, at... Andel som er helt enige eller enige. Opdelt i forhold til om forældrens barn har fuldført, afbrudt eller er i gang med et STU-forløb

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt forældre. N=2770

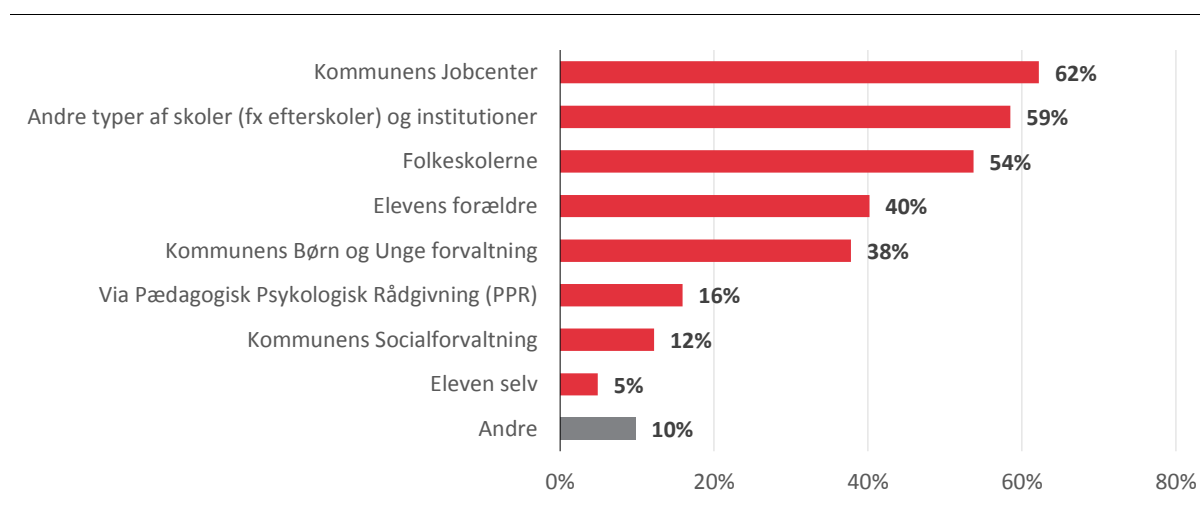
UU'erne i case kommunerne oplyser, at de giver vejledning til eleverne i målgruppen og deres forældre gennem samtaler med de pågældende. UU's vejledning om STU er meget konkret rettet mod den enkelte elev og dennes forældre og finder sted i elevens special- eller folkeskole og i nogle tilfælde i UU-centret, socialforvaltningen eller jobcentret. Flere UU-vejledere fortæller i interviewene, at de oplever forældrene reagerer positivt på STU-muligheden. Dette bliver også bekræftet gennem dybdeinterviewene med eleverne. Her fremgår det, at STU som aktivitet er meningsfuld for dem, hvilket står i kontrast til aktiviteterne i jobcenteret, som de ikke nødvendigvis kan se fører til noget. UU tilkendegiver i interviewene at STU'en er mere håndfast uddannelse, hvilket giver eleverne en følelse af, at mål som skal indfries. Så selvom den ikke er kompetencegivende, foregår den under faste rammer på tre år og slutter med et bevis og en STU-hue.

8.3 MÅLGRUPPEVURDERING OG INDSTILLING

Efter lovgivningen skal Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) foretage målgruppevurderingen af de unge, der ønsker STU. Det fremgår af survey'en blandt UU, at det også er tilfældet.

UU er selv opmærksom på de unge, for hvem STU er en mulighed, men også en række andre aktører (særligt jobcenteret, de unges skoler, den kommunale forvaltning og forældrene) henleder UU's opmærksomhed på kandidater til STU, jf. nedenstående graf.

Figur 34. Hvilke parter – udover UU selv – foreslår typisk en elev til målgruppevurdering til STU?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse med UU. N=82. Note: Mulighed for at afgive flere svar.

Udpegningen af den målgruppe på 75 pct., som umiddelbart optages på en STU (jf. kapitel 4), understøttes af interviewene med case kommunerne. Her er der enighed på tværs af de kommunale forvaltningsafdelinger og UU om, at STU er oplagt for eleverne fra specialskolerne.

En UU-vejleder fortæller i et interview:

Nogle gange er eleverne så oplagte, at det slet ikke giver mening at gøre andet. Vi har et specialcenter, som tager alle med indlæringsvanskeligheder. Ca. 25% er man slet ikke i tvivl om fra start. Kort efter er man også sikre på yderligere 50%

Casebesøgene i kommunerne giver indtryk af, at der ikke længere sættes spørgsmålstejn ved, om unge fra denne målgruppe skal i STU. Det præsenteres allerede i indskolingsårene som en naturlig forlængelse af grundskolen. En UU vejleder udtrykker det på følgende vis:

”Det ligger jo lidt i kortene (...) Det er meget få, der siger nej. Det er blevet implementeret så meget, at det er en del af uddannelsesforløbet. Ofte er det slet ikke til diskussion. Det er implementeret ind i systemerne, hvor det giver mening”.

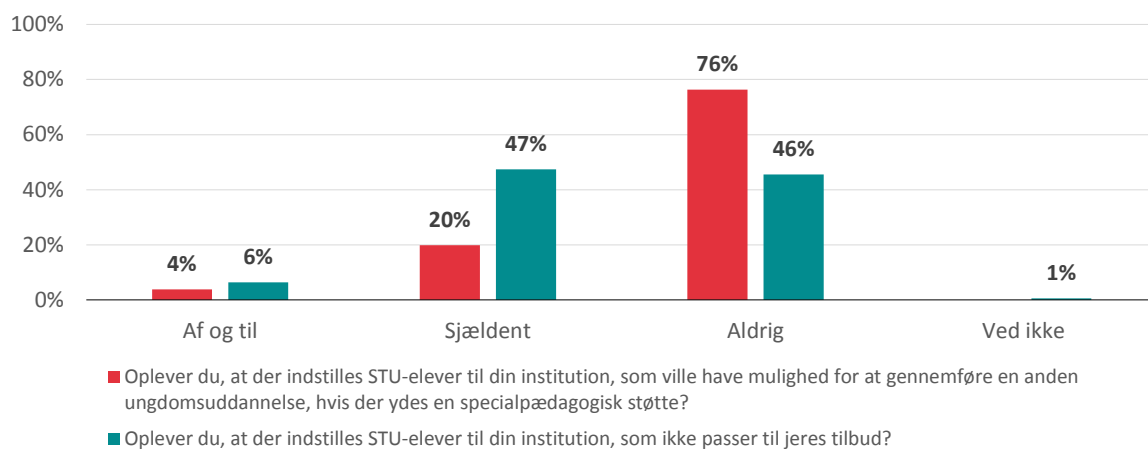
For den resterende målgruppe på ca. 25 pct. er der forskel kommunerne i mellem kommunerne, hvordan man finder frem til de, der målgruppevurderes til STU. I nogle kommuner er STU sidste udvej, idet der afprøves mange muligheder inden, i andre er man mindre påholdende med at tildele STU tidligere. Flere case kommuner fortæller, at målgruppevurderingsperioden kan strække sig over lang tid – særligt for den ”øvre del” af målgruppen. Her går den unge typisk først et halvt eller helt år på et specialforløb på en produktionsskole for at blive afklaret og udelukke en kombineret ungdomsuddannelse (KUU) eller erhvervsgrunduddannelsen (egu) som mulighed.

Nogle vejledere mener, at en yderligere fordel herved er, at det giver de unge et år mere, da de ellers vil være ret unge, hvis de kommer direkte efter 9.-10. klasse. En lærer på en institution mener dog, at de unge bør gå i gang med STU så tidligt som muligt.

Af UU-survey'en fremgår, at næsten alle UU'er i nogen grad eller mere anvender faste kriterier i deres målgruppevurdering. Man kigger på elevernes uddannelsesparathed, herunder deres karakterer, og inddrager en vurdering af deres modenhed, personlig og social udvikling samt eventuelle handikaps og diagnoser.

UU's målgruppevurdering ser ud til at være rimelig sikker i den forstand, at der kun i meget beskedent omfang indstilles elever, som institutionerne finder ville kunne gennemføre en ordinær ungdomsuddannelse med specialpædagogisk støtte. Som det ses nedenfor i figur 35, oplever 76 pct. af STU-institutionerne aldrig, at der indstilles elever, som de vurderer ville have mulighed for at gennemføre en ordinær uddannelse med støtte, og 20 pct. oplever det sjældent.

Figur 35. Oplever du, at der indstilles STU-elever til din institution, som ville have mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse, hvis der ydes en specialpædagogisk støtte? Oplever du, at der indstilles STU-elever til din institution, som ikke passer til jeres tilbud?

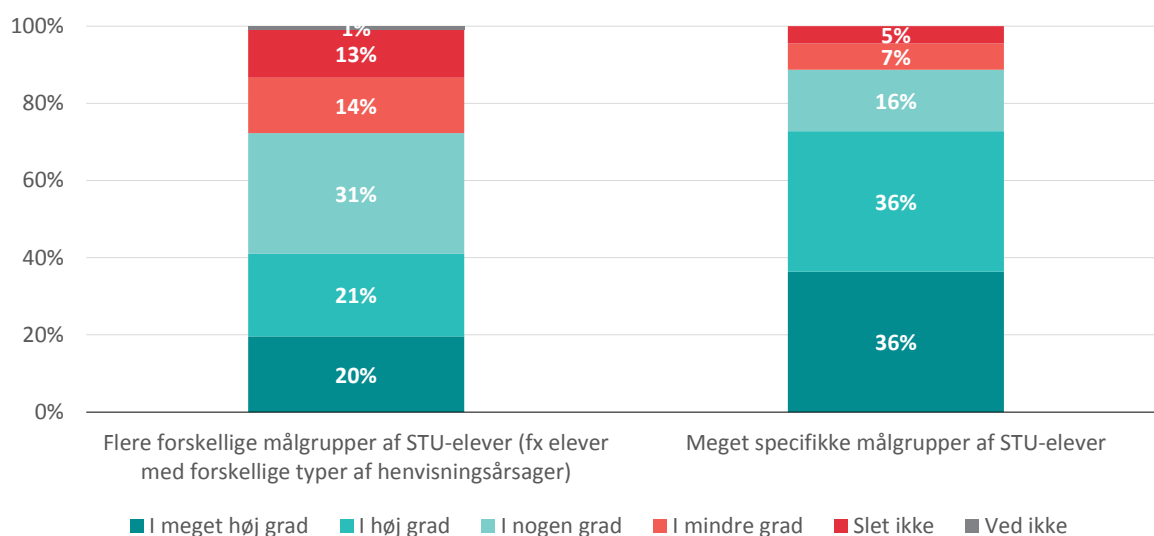

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt STU-institutioner. N=156.

Institutionerne selv inddrages i et vist omfang i UU's indstilling. Typisk ved at den unge (og forældre) aflægger besøg på institutionen eller ved, at den unge kommer i praktik på institutionen i nogle dage. Her er fokus på at skabe det rette match mellem den unge og institutionen for at mindske fravær. Der er ikke væsentlig forskel på inddragelsen af offentlige og private institutioner.

Sammenlignes derimod institutioner med en bred målgruppe over for institutioner målrettet specifikke målgrupper, ser man, at institutionerne med specifikke målgrupper inddrages i langt højere grad. Nedenstående figur 36 viser, at 72 pct. af STU-institutioner, som er målrettet specifikke målgrupper, oplever, at institutionerne i meget høj eller høj grad er inddraget i indstillingen. Dette gælder kun for 41 pct. af de STU-institutioner, som retter sig mod forskellige målgrupper. Dette er ikke overraskende, da de specialiserede institutioner typisk ligger inde med en specialviden, som er nyttig i visitationsprocessen.

Figur 36. I hvilken grad inddrages I [institutionen] i visitationsprocessen og henvisning af eleven, der indstilles til et STU-tilbud

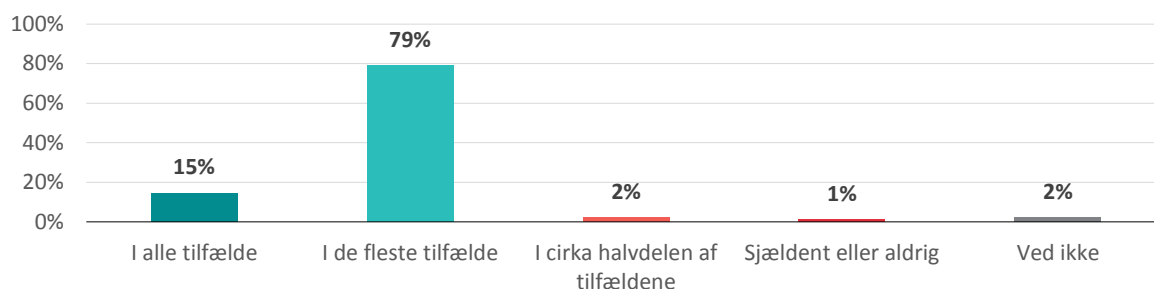
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse med institutioner. N=156.

8.4 VISITATIONSPROCESSEN, HERUNDER VALG AF INSTITUTION

Ifølge STU-lovgivningen skal UU indstille til kommunalbestyrelsen, at unge, der af UU er målgruppevurderet til STU, visiteres til en bestemt STU-institution med en foreløbig uddannelsesplan for den unge. Casebesøgene ved de otte kommuner har imidlertid vist, at der hersker uklarhed i kommunerne om, hvordan lovgivningen om visitationsprocessen skal forløbe. Ifølge loven skal UU vurdere, om den unge tilhører målgruppen for STU og foretage en indstilling til kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen – oftest gennem et visitationsudvalg – er herefter den myndighed, der skal tage stilling til to ting: 1) hvorvidt den unge skal tildeles et STU-forløb, og 2) hvilken STU institution den unge i givet fald skal visiteres til, herunder mulighed for bo-del. Nogle kommuner blander UU-processen og myndighedsprocessen sammen med den begrundelse, at man dermed lettere kan forventningsafstemme med den unge.

Det er meget sjældent, at kommunalbestyrelsen ikke følger UU's indstilling om STU til en ung. Ifølge UU-survey'en angiver 94 pct., at visitationsudvalget (nedsat af kommunalbestyrelsen) følger UU's indstilling i alle eller de fleste tilfælde, jf. figur 37. Dette underbygges også af interviewene med case kommunerne, som fortæller, at man efterhånden har fundet frem til en fælles forståelse af målgruppen og praksis i kommunerne. I de tilfælde, hvor visitationsudvalget afviser indstillingen, vedrører det ofte den øvre del af målgruppen – enten fordi de ikke er enige i, at den unge er i målgruppen for STU, eller fordi de synes, at indstillingen mangler dokumentation.

Figur 37. Hvor ofte vil kommunalbestyrelsen – i første omgang – følge UU's indstilling til et bestemt STU-tilbud for den enkelte elev?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt UU. N=82.

8.4.1 Visitationsudvalget

Der er ikke krav om, at kommunerne skal nedsætte et visitationsudvalg til STU, men EPINION er ikke stødt på kommuner, som ikke har et visitationsudvalg.

Visitationsudvalget ledes typisk af den forvaltning i kommunen, der har ansvar for STU, men udvalgets sammensætning varierer meget. Dog er socialforvaltningen ofte medlem. Nogle steder er UU medlem af udvalget, andre steder deltager UU i møderne uden stemmeret, og atter andre steder deltager UU overhovedet ikke. Nogle steder er jobcentret (eller beskæftigelsesforvaltningen) medlem, andre steder deltager jobcentret i møderne, når det drejer sig om 18-årige og ældre. I nogle kommuner deltager kommunens egen STU institution i udvalget (men ikke andre (private) institutioner). I en enkelt case kommune har en ungeenhed ansvar for såvel målgruppevurdering som visitation, herunder til STU-forløb, som er forankret i samme ungeenhed.

Flere case kommuner fortæller, at medlemmerne af visitationsudvalget ofte har drøftelser om mulighederne for den enkelte unge, inden udvalget træder sammen. Dette gøres for at forventningsafstemme, så UU ikke sætter forventningen for højt om både STU-visitatie og valg af sted. I de case kommuner, hvor dette ikke sker, fortæller UU om tilfælde, hvor visitationsudvalget ikke følger deres indstilling om valg af STU-institution, eller hvor socialforvaltningen eller voksen/handikap ikke bevilger bo-del, selvom UU har indstillet den unge til dette.

I case kommunerne er der set eksempler på meget forskellige sammensætninger af visitationsudvalget, jf. ovenfor, og besøgene har vist, at den mest hensigtsmæssige og smidige sagsbehandling opnås, når visitationsudvalgene omfatter de tre relevante parter i den kommunale forvaltning (socialforvaltningen, skoleforvaltningen og beskæftigelsesforvaltningen/jobcenteret) men hverken UU eller institutioner, således at bestiller- og leverandørroller holdes adskilt. Da langt størstedelen af eleverne efter endt STU vil tilhøre jobcentrets målgruppe, er det vigtigt, at jobcentret er en aktiv part i hele STU-forløbet – fra visitation til udslusning (se mere herom i kapitel 9).

8.4.2 Valg af institution/tilbud

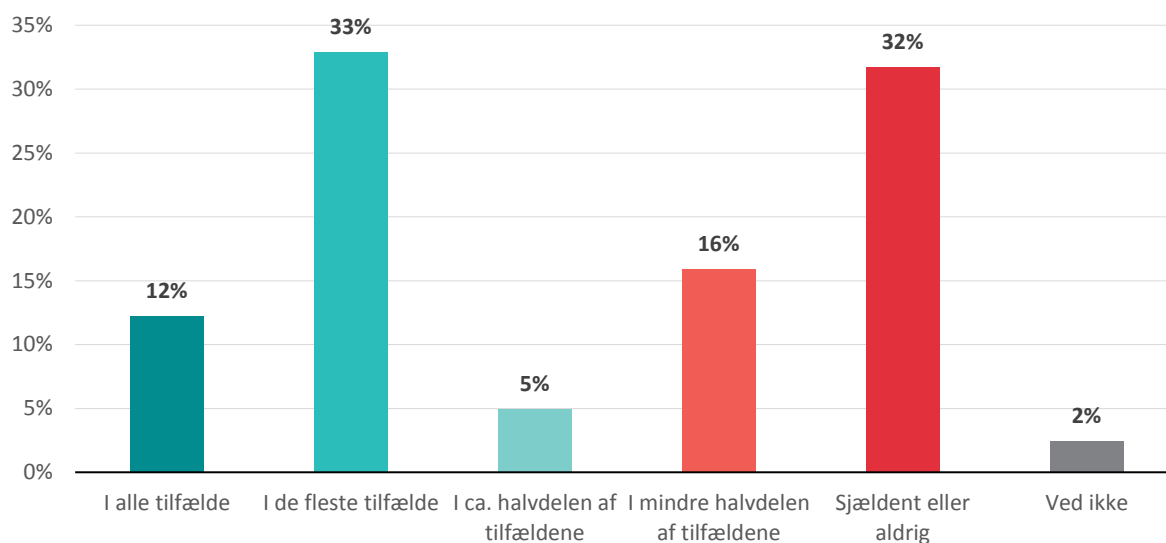
Uddannelsestilbuddet skal planlægges individuelt ud fra deltagernes forudsætninger, behov og interesser, hvilket ifølge Vejledningen om lov om ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov betyder, at uddannelsestilbuddet som udgangspunkt ikke kan opfyldes ved at henvise til en bestemt institution eller et uddannelsesforløb, der er fælles for alle.

Kommunerne har ikke desto mindre en meget forskellig tilgang til valg af STU-institution.

I flere case kommuner er udgangspunktet, at man bruger kommunens egen STU-institution og kun i særlige tilfælde kan vælge et andet tilbud. Dernæst bruger man de lokale institutioner i området (både offentlige og private) med henblik på at begrænse transportudgifter eller udgifter til bo-del. Dette gøres med afsæt i en behovsafdækning af den unge. Såfremt kommunens egne institutioner kan dække den unges behov, skal der være en meget god grund til at vælge en anden institution. En gyldig grund kan eksempelvis være, hvis den unge har stærke interesser, som ikke kan tilgodeses i institutionens egne STU-institutioner. Et typisk eksempel herpå fra interviewene er landbrug.

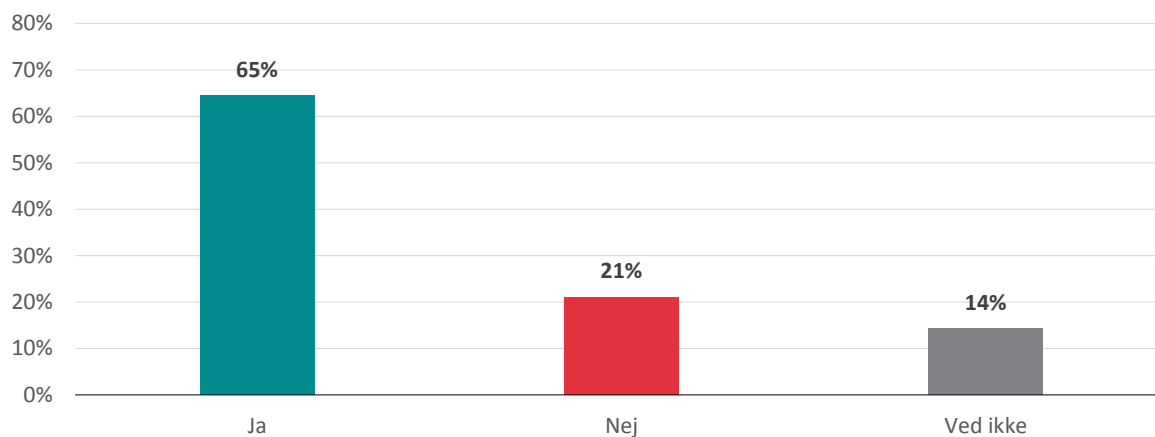
Enkelte case kommuner anvender dog en bred vifte af institutioner, blandt hvilke den unge og forældrene skal vælge to som de finder interessante. En kommune har valgt at udbyde STU-opgaven med en række opsatte krav, herunder økonomiske rammer, og har på grundlag af udbuddet udvalgt et antal institutioner – både offentlige og private – som primært anvendes i kommunen. Udbudsmodellen giver kommunen gode muligheder for at følge og kvalitetssikre udbyderne, men er naturligvis vanskelig at anvende i dele af landet, hvor antallet af STU-institutioner er begrænset.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at kommunerne i cirka halvdelen af tilfældene giver de unge og deres forældre mulighed for at vælge mellem flere tilbud. Således svarer 45 pct. af UU-centrene, at eleven i alle eller de fleste tilfælde vil modtage to eller flere tilbud om STU-forløb. Der er dog også en stor gruppe af forældre, som ikke får muligheden for at vælge imellem institutioner. 32 pct. af UU-centrene svarer således, at forældrene sjældent eller aldrig får to eller flere valgmuligheder og 16 pct. angiver, at det sker i mindre end halvdelen af tilfældene. Valget af STU-institution ligger således i mange tilfælde ved kommunen og ikke ved de unge og deres forældre. Dette gælder særligt kommuner, som i høj grad bruger offentlige STU-institutioner i kommunen, hvorimod unge får flere valgmuligheder i de kommuner, hvor man bruger private institutioner uden for kommunen.

Figur 38. Hvor ofte vil eleven modtage to eller flere tilbud om forskellige STU-forløb, som eleven kan vælge imellem?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt UU. N=82.

65 pct. af forældrene tilkendegiver, at de har fået det tilbud, som de ønskede, jf. figur 39. 21 pct. af forældrene mener omvendt ikke, at de har fået det ønskede tilbud. Den relativt høje tilfredshed med STU-institutionen kan skyldes, at flere kommuner forventningsafstemmer med forældrene tidligt i processen, og at man internt i forvaltningen har taget de indledende drøftelser om muligheder inden forventningsafstemningen med forældre finder sted.

Figur 39. Har din søn/datter fået det tilbud, som I ønskede?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt forældre. N=2770.

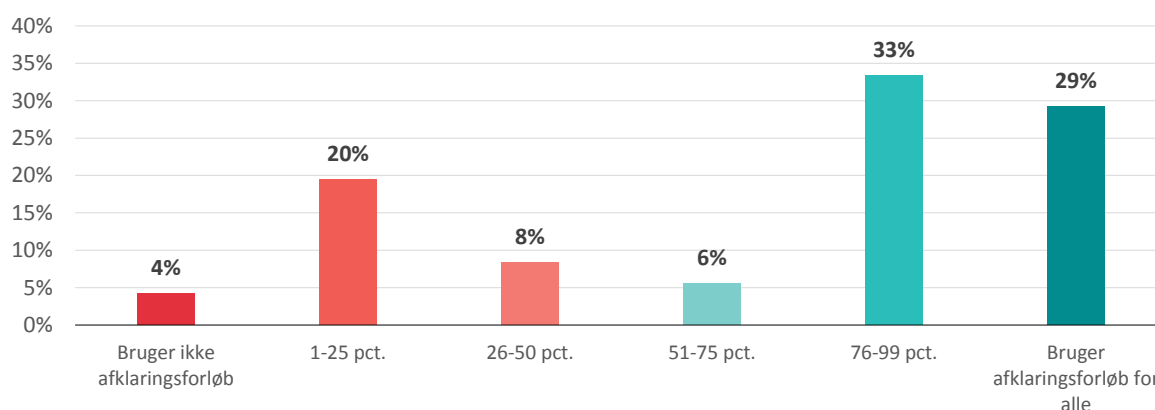
A photograph of a classroom filled with rows of empty wooden desks and maroon chairs, suggesting a quiet or unused space.

9.1 AFKLARINGSFORLØB

Som led i justeringerne af STU-lovgivningen i 2013 blev indledende afklaringsforløb ændret fra at være obligatoriske til at kommunalbestyrelsen fik kompetencen til at bestemme, hvorvidt der skal være afklaringsforløb i de enkelte STU-forløb samt længden heraf (som dog ikke kan overstige 12 uger).

Kommunerne benytter fortsat afklaringsforløb i stor stil. Som det ses af figur 40, angiver to-tredjedele af UU-centrene, at halvdelen eller flere af deres elever gennemfører et afklaringsforløb. Faktisk angiver halvdelen af UU-centrene, at 90 pct. af deres elever gennemfører et afklaringsforløb.

Figur 40. Andel af STU-eleverne som gennemfører et afklaringsforløb

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt UU. N=82.

UU indstiller til kommunen, om den unge skal have et afklaringsforløb, og interviewene med de otte case kommuner viser, at forløbet ofte gennemføres på STU-institutionen. Typisk indledes et STU-forløb med et afklaringsforløb på 10-12 uger, hvor formålet er at institutionen og eleven lærer hinanden at kende. Når afklaringsforløbet er slut, indkaldes til en samtale (elevkonference), hvor eleven, institutionen, UU, evt. sagsbehandler og evt. forældre deltager. Her er fokus på elevens trivsel og det drøftes, hvorvidt der er behov for at justere på uddannelsesplanen.

Afklaringsforløb anses i høj grad som et meningsfuldt indledende forløb af både UU-centrene og STU-institutionerne. Dels er det med til at sikre, at det er den rette institution for den unge, dels anvendes afklaringsforløbene til at lave en individuelt tilrettelagt plan for uddannelsesforløbet på institutionen for den unge, herunder evt. fastsætte delmål for uddannelsen. Målene i uddannelsesplanen, som blev udarbejdet i forbindelse med indstillingen til STU, er ofte mere bredt formuleret. Efter afklaringsforløbet er indholdet i STU-uddannelsen blevet mere konkret for den enkelte elev, som derfor også har nemmere ved at være med til at sætte sine egne delmål.

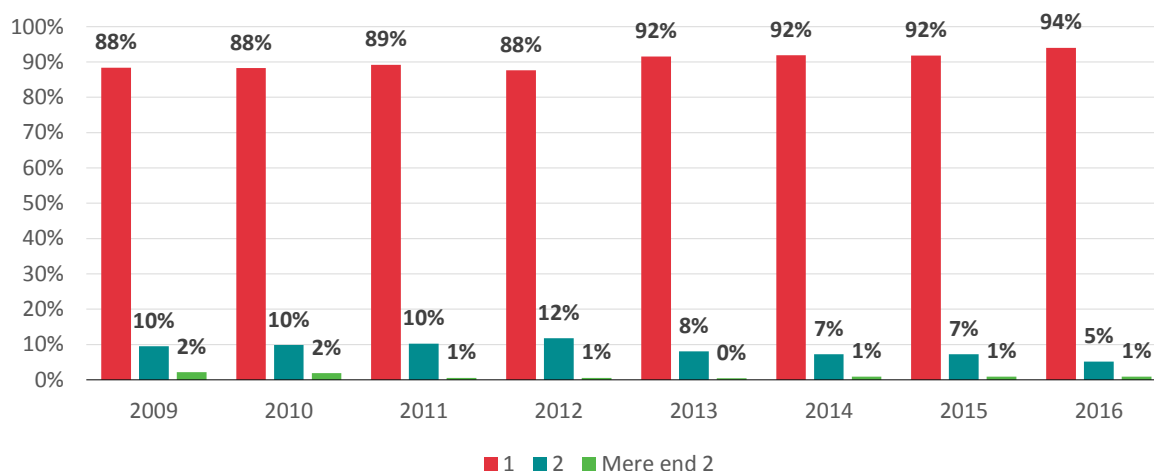
9.2 UDDANNELSENS SAMMENSÆTNING OG INDHOLD

Ifølge lovgivningen skal STU-forløb tilrettelægges individuelt. Det individuelle kan komme til udtryk både i valget af institution(er), ved undervisningens tilrettelæggelse og ved sammensætning af fag, praktik og andre aktiviteter.

9.2.1 Uddannelsesforløb

Langt størstedelen af alle STU-elever tager deres uddannelse på én STU-institution. Som det ses af nedenstående tabel, er der en lille tendens til at flere elevers STU-forløb foregår på én skole. I 2016 var dette 94 pct. af eleverne, hvilket er en stigning på seks procentpoint siden 2008. Omvendt er det en faldende andel elever, hvis STU-forløb foregår på flere institutioner. Dette er faldet seks procentpoint fra 12 pct. i 2008 til 6 pct. i 2016.

Figur 41. Andel af elever på STU-forløb på en eller flere institutioner

Kilde: Undervisningsministeriet, STIL.

Registerdata fra STIL viser, at 90 pct. af STU-forløbene på én institution foregår på uddannelsesinstitutioner enten kun eller primært for STU-elever.

For de få elever hvor STU'en foregår på flere institutioner, viser registerdata fra STIL, at dette typisk er en kommunal institution kombineret med en efterskole eller produktionsskole eller kombineret med praktik. En case kommune fortæller, at de i højere grad end tidligere er begyndt at benytte sig af kombinationsforløb, hvor eleven først er på efterskole efterfulgt af to år på den lokale, kommunale STU-institution. Dette anvendes typisk i de tilfælde, hvor eleven er inde i en god udvikling på sin nuværende skole, og hvor man ønsker at fortsætte denne udvikling.

En anden case kommune har erfaring med, at elevens STU-forløb foregår på flere institutioner samtidig, eksempelvis tre dage i en skole med fokus på det faglige og to dage på en anden skole, hvor der er et særligt fokus på et emne, som interesserer den unge, fx en landbrugsskole. Ifølge kommunen kræver det meget af eleverne at forholde sig til to institutioner samtidig og at indgå i de sociale relationer begge steder. Kombinationsforløb vurderes således hverken af skolerne eller kommunerne at være formålstjenstlig for størstedelen af eleverne, idet flertallet har brug for ro og tryghed for at udvikle sig.

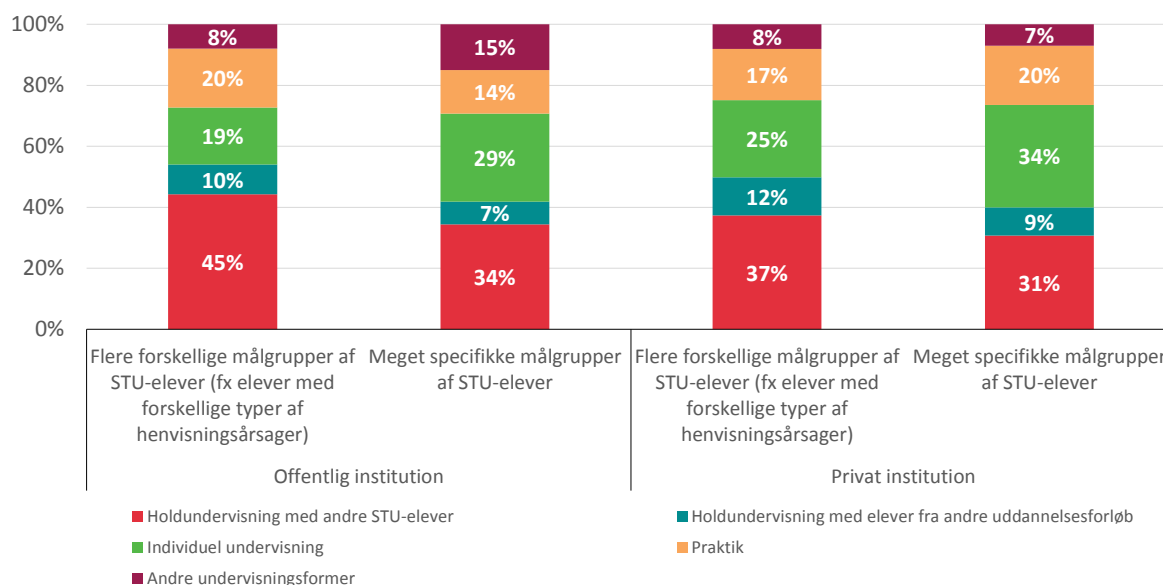
9.2.2 Undervisningsform og indhold

Den dominerende undervisningsform i STU-forløb er holdundervisning med andre STU-elever.

Ifølge nedenstående figur 42 foregår gennemsnitlig 45 pct. af undervisningen på hold med andre

STU-elever for elever på brede, offentlige STU-institutioner og gennemsnitlig 34 pct. for elever på smalle, offentlige STU-institutioner. Eleverne på de specialiserede institutioner modtager omvendt i højere grad individuel undervisning, andre undervisningsformer og er i mindre grad i praktik. Samme billede gælder for de private STU-institutioner, hvor elever på de brede STU-institutioner i højere grad modtager holdundervisning end elever på smalle institutioner, som omvendt modtager mere individuel undervisning. Eleverne på begge typer af private institutioner modtager dog mindre holdundervisning og mere individuel undervisning end elever på tilsvarende offentlige institutioner.

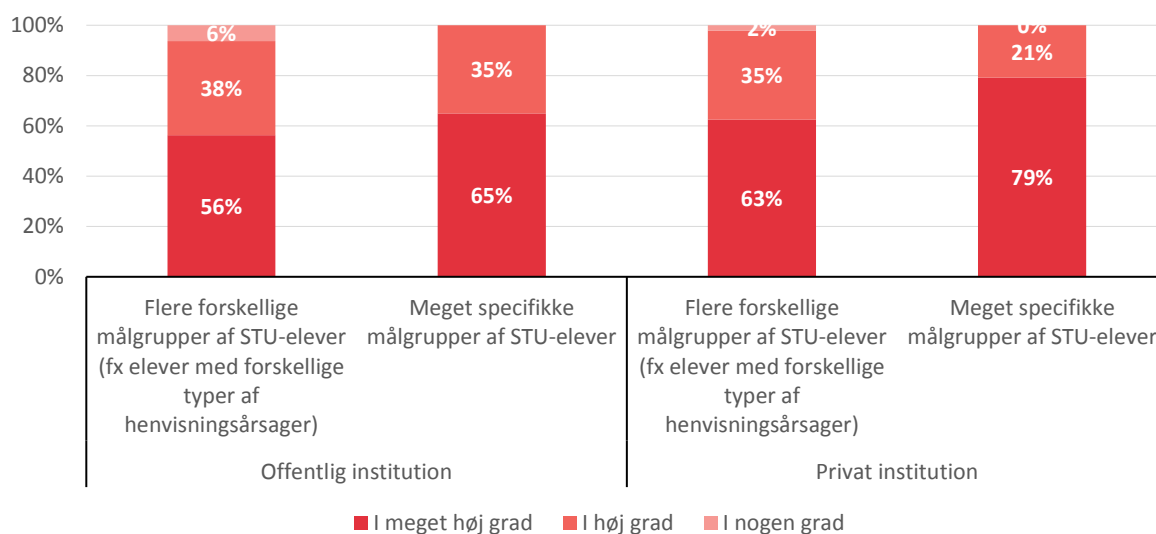
Figur 42. Hvor stor en procentdel af undervisningstiden for jeres STU-elever anvendes typisk på de følgende undervisningsformer?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt institutioner. N=156.

Spørgeskemaundersøgelsen indeholder ikke information om holdstørrelsen eller antallet af hold/linjer på skolen. Casebesøgene viser dog, at dette kan variere fra helt små hold på 4-5 elever til større hold med alle institutionens elever. Nogle skoler inddeler eleverne på hold efter kognitive evner og andre laver hold efter fag. Et fælles indtryk af casebesøgene på institutionerne er dog, at også holdundervisning i høj grad er individuelt tilrettelagt i den forstand, at lærerne har blik for den enkelte elevs niveau og formår at differentiere undervisningen herefter.

Figur 43. I hvilken grad er et STU-forløb på institutionen tilpasset elevens individuelle behov?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt STU-udbydende institutioner. N=156.

Elevernes undervisning består typisk af faglige fag, praktiske og kreative fag, ADL (almindelig daglig livsførelse / bo-træning) samt idræt og bevægelse. De **faglige fag** er ofte obligatoriske for eleverne, og består typisk af dansk, matematik og samfundsfag. Formålet med disse timer er træning af helt basale faglige færdigheder samt almen dannelse. Igen varierer det faglige niveau og formål på tværs af elevernes niveau og institutioner.

Eksempel fra undervisning på en STU med udviklingshæmmede unge

Eksempel fra undervisning på en STU med udviklingshæmmede unge. Undervisningen foregår på små hold med fem elever. Eleverne har tidligere på dagen set nyheder sammen med læreren og fortæller nu om, hvad de så.

Lærer: "Så så vi også noget omkring..."

Elev: "en der blev anholdt, fordi han dansede"

Lærer: "Ja hvor dansede han henne?"

Elev: "På en parkeringsplads"

Lærer: "Og hvorfor måtte han ikke det"

Elev: "det var i et andet land"

Lærer: "Ja, det var i Saudi Arabien. Hvad må man heller ikke der, hvis man er kvinde?" (laver en bevægelse med armene som om hun kører bil)

Elev: "køre bil"

Nyhederne giver eleverne indblik i, hvad der sker inden og uden for Danmark. I det konkrete eksempel kommer undervisningen både ind på geografi og demokrati, og eleverne trænes i at genfortælle.

De **praktiske og kreative fag** kan være værksteder, musik, kunst mv. – disse udbydes ofte som linjer eller valgfag, hvor eleverne kan vælge fag efter interesse. På en af case institutionerne fortalte en lærer, at fordelingen af værkstedsfag sker på baggrund af, hvad eleven selv har ønsket, og hvad uddannelsesplanen siger. En af eleverne skal på læseværksted, hvor man både træner læsning og det selv at kunne tage på biblioteket og låne bøger. Institutionen retter sig mod en gruppe af udviklingshæmmede elever, hvis kognitive niveau typisk ligger på 1. klasse niveau og med en IQ omkring 50. Selv at kunne tage på biblioteket er således en stor ting for eleverne, og det giver dem øget selvstændighed og er i høj grad med til at træne livet som voksen.

Fag inden for **Almindelig Daglig Livsførelse (ADL)** øver elevernes selvstændighed og mestring af eget liv. Som en elev fortæller, ”vi skal lære at blive voksne”. ADL kommer omkring dagligdags ting så som at vande blomster, lægge tøj sammen, gøre rent, vaske gulv, skifte sengetøj, tørre støv af, bestille tid til tandlæge, penge og økonomi, indkøb, madlavning, og personlig hygiejne. Igen differentieres undervisningen alt efter elevernes fysiske og kognitive niveau. De fysisk udfordrede elever (fx spastisk lammede), som kognitivt er relativt velfungerende, kan modtage undervisning i BPA (brugerstyret personlig assistent). De kognitivt udfordrede, men fysisk relativt velfungerende elever (fx udviklingshæmmede elever med lav IQ), kan omvendt have fokus på at lære klokken, forståelse af mønster og byttepenge, eller personlig hygiejne.

Idræt og bevægelse fylder typisk også en del af undervisningen – dette kan både være individuel undervisning med en fysioterapeut eller det kan være forskellige idrætsaktiviteter sammen med de andre elever, fx på et fitnesscenter.

Samlet set indikerer evalueringen, at undervisningen i høj grad er individuelt sammensat, således der arbejdes individuelt med elevernes mål og progression. Et enkelt opmærksomhedspunkt påpeges dog af flere UU-ledere og institutionsledere. De finder det problematisk, at de fagligt dygtigere elever ikke kan tage (dele af) folkeskolens afgangsprøve som en del af deres STU. Som det er i dag, er voksenundervisning på VUC efter UU og institutionernes vurdering ikke inkluderet på listen over lovlige undervisningselementer i STU. Der kan dog godt indgå elementer af undervisning på VUC i STU-uddannelsen, men forløbet skal i givet fald betales helt af kommunen, der ydes ikke statslig finansiering.

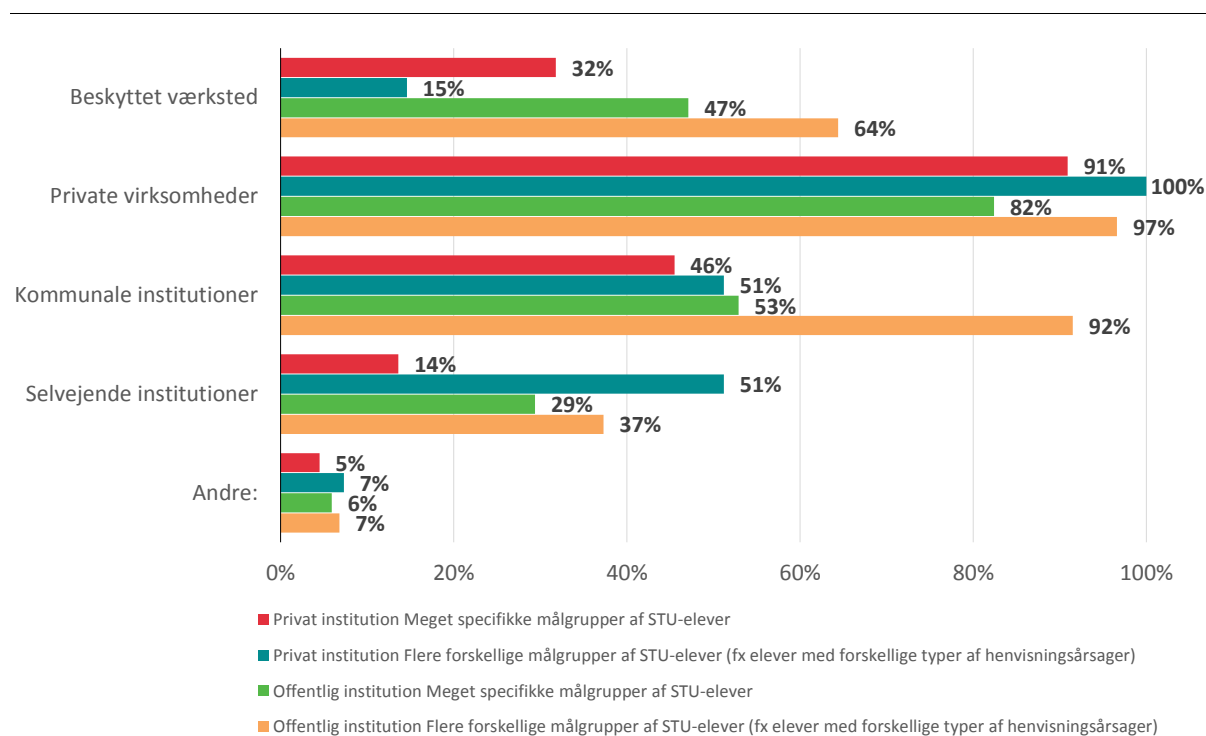
9.2.3 Praktik

Praktik indgår i varierende omfang som en del af STU. Figur 42 ovenfor viser, at praktik gennemsnitlig indgår med 14 til 20 pct. på STU-forløbene. Elever på brede, offentlige STU-institutioner og på smalle, private institutioner er gennemsnitligt i praktik 20 pct. af deres tid, hvor dette kun gælder 14 pct. af eleverne på de smalle, offentlige institutioner og 17 pct. af eleverne på de brede, private institutioner. Forskellen kan skyldes, at de smalle, offentlige institutioner ofte rummer den tungere del af målgruppen, for hvem praktik ikke altid er meningsfuldt, da efterfølgende beskæftigelse ikke synes muligt, se nedenfor.

Nedenstående figur 44 viser, hvilke institutioner og virksomheder STU-institutionerne samarbejder med om praktikforløb. Næsten samtlige institutioner samarbejder med private virksomheder i lokalområdet om praktik. Herudover samarbejder særligt de brede, offentlige STU-institutioner med andre offentlige institutioner om praktik, hvor dette kun gælder for halvdelen af de andre typer af institutioner. De brede, offentlige institutioner har i højere grad end de andre institutioner et samar-

bejde med beskyttede værksteder, hvor de brede, private institutioner har et større samarbejde med selvejende institutioner. Flere af case STU-institutioner laver også praktikker hos sig selv, eksempelvis i køkkenet eller på kontoret, hvor eleverne kan hjælpe til i et kendt miljø.

Figur 44. Hvilke institutioner og virksomheder samarbejder typisk I med omkring praktikforløb?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt STU-institutioner. N=156. Note: Besvarelsene inden for hver af de fire institutions-typer summerer til mere end 100%, da det har været muligt at afgive flere svar på spørgsmålet

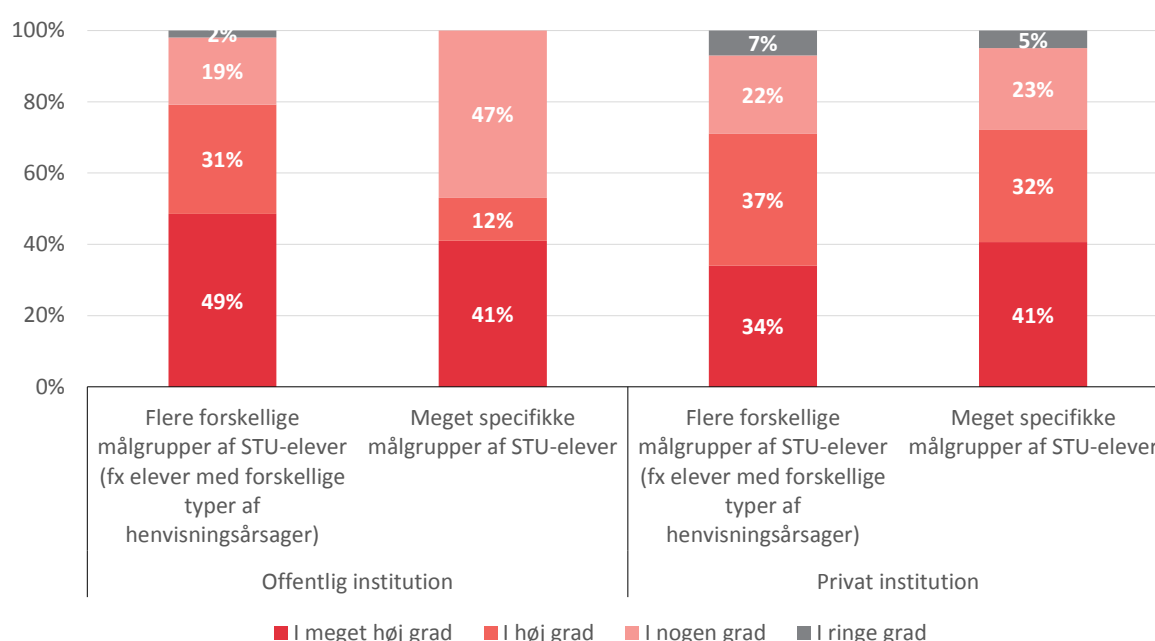
Praktikken styres af STU-institutionerne. I næsten alle case kommuner planlægger institutionerne elevernes praktik. UU kan give deres besyv med om, hvilken praktik eleven skal i, men STU-institutionerne finder praktikstedet og bestemmer omfanget af praktik for den enkelte elev.

Omfanget af et praktikforløb varierer meget. Nogle elever kommer en dag i praktik sammen med en lærer, hvor andre selv er afsted, og nogle over en længere periode enten sammenhængende eller på faste tidspunkter. Institutionernes omkostninger forbundet med praktik er derfor også ganske varierende, idet praktik i følgeskab med lærere/pædagoger er ressourcetungt for institutionerne, og derfor kun finder sted i mere begrænset omfang. Casebesøgene viser, at nogle praktiksteder betales for at have elever i praktik, mens andre gør det gratis.

Generelt vurderer institutionerne, at praktikken udgør en relevant og udbytterig del af elevernes samlede STU-forløb. Som det ses af nedenstående graf, tilkendegiver 80 pct. af de offentlige, brede institutioner, at praktik i høj eller meget høj grad opleves som en relevant og udbytterig del af elevernes STU. For de private institutioner angiver 71 pct. af de brede institutioner og 73 pct. af de smalle, at praktik i meget høj eller høj grad er udbytterigt og relevant. De offentlige, smalle institutioner er betydelig mindre positive over for praktik. Her er det kun 53 pct., som i meget høj eller høj grad finder det udbytterigt og relevant, og hele 47 pct. angiver, at det kun i nogen grad er udbytte-

rigt og relevant. Denne forskel i institutionernes syn på praktikkens relevans skyldes formentlig deres målgruppe, hvor særligt offentlige, smalle institutioner ofte har en tungere målgruppe (stærkt udviklingshæmmede og multihandikappede). Praktikken for disse elever kan være mere ressourcetrækkende, fx følgeskab af lærere/assistenter, transport eller rådighed over tekniske hjælpemidler. Herudover kan institutionerne være udfordret i at finde relevante praktiksteder for disse unge, dvs. praktikker hvor den unge også oplever et reelt udbytte heraf. Dermed ikke sagt at det ikke kan lade sig gøre – det kræver blot lidt mere fra institutionerne, hvilket de også selv er bevidste om. Flere institutioner påpeger selv i interviewene, at netop praktik er et af de områder, hvor de godt kunne blive bedre.

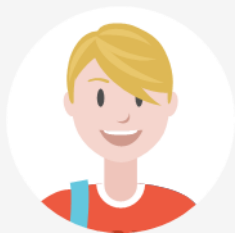
Figur 45. I hvilken grad oplever I generelt, at praktikdelen udgør en relevant og udbytterig del af elevernes samlede STU-forløb?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt STU-institutioner. N=156.

Case besøgene viser, at praktikken fungerer bedst i de tilfælde, hvor den bygger bro til tiden efter STU. Det kan eksempelvis være, at den unge kommer i praktik i en lokal virksomhed, hvor der efterfølgende er mulighed for beskæftigelse (ordinær eller flexjob).

Nogle case kommuner peger på, at jobcenteret har en central rolle i planlægningen af praktik med henblik på at sikre en relevant brobygning og overgang til tiden efter STU'en. Det er centralt, at STU-institutionerne sikrer, at praktikstederne får dokumenteret elevernes arbejdsmarkedskompetence og gerne i så detaljeret grad, at dokumentationen efterfølgende kan anvendes af jobcenteret. Flere institutioner fortæller i den forbindelse, at de har gode erfaringer med at anvende OCN (Open College Network), som er en metode til at dokumentere læring fra ikke ordinære uddannelser. Fordelen ved OCN eller lignende metoder er, at der anvendes en fælles dokumentationsform både i praktikstederne, på institutionerne, i kommunerne og i jobcenteret. Gennem denne dokumentation kan institutionerne og praktikstederne beskrive elevernes kompetencer og udvikling, og UU og jobcenteret kan derudfra i samråd med eleven give deres vurdering af elevens efterfølgende muligheder.

Daniel
STU elev,
praktik i TV Glad

Daniel er STU elev på sidste år. Han er spastisk lammet og sidder i kørestol. Daniel er rigtig glad for at arbejde med film og tv. Han har taget flere fag herom i løbet af sin STU, og han har også sin egen YouTube kanal. Daniel har været i praktik på TV Glad i løbet af sin STU. Under praktikken boede han ikke på skolen, men flyttede til den by, hvor afdelingen af TV Glad lå. Her klarede han sig selv ved hjælp af sine tilknyttede assistenter (Brugerstyret Personlig Assistent-ordning) og fik således også trænet denne del under sin praktik.

Daniel har indgået en aftale om et job ved TV Glad, når han er færdig med STU'en.

9.3 JUSTERINGER AF UDDANNELSESPLANERNE

Nedenstående afsnit adresserer de justeringer, som foretages i elevernes uddannelsesplaner undervejs på STU-forløbet, herunder hvad planen typisk indeholder, beskrivelse af hvordan målene sættes, samt hvem der er med til at lave justeringerne.

Justeringer og mål

Generelt er både institutioner, UU-ledere, unge og forældre glade for brugen af uddannelsesplaner. Brugen af de nedskrevne planer gør, at de mange involverede har en fælles forventningsafstemning til STU-forløbet, og hvad der skal arbejdes med. Uddannelsesplanen er desuden med til at vise og bevise, at der er progression i forløbet.

Efter reglerne foretages der årlige justeringer i uddannelsesplanerne i løbet af et STU-forløb. Den første justering sker typisk efter afklaringsforløbet, hvor institutionen har sporet sig ind på, hvad det rigtige er for eleven i forhold til uddannelse, udvikling og fremtidig beskæftigelse. Herefter bliver planen justeret mindst én gang årligt.

Den første uddannelsesplan udarbejdes af UU-vejlederen enten sammen med indstillingen eller umiddelbart efter indstillingen er godkendt. Det overordnede mål er i denne er typisk beskrevet dels i generelle termer og indeholder også beskrivelser af mere individuel karakter.

I dybdeinterviewene med institutionerne blev det beskrevet, hvordan uddannelsesplanen fra UU-vejlederne kan have meget forskelligartet karakter. Nogle opleves som virkeligt brugbare og viser et indgående kendskab til den unge, mens andre var korte, overfladiske og uden kendskab til elevens kunnen og ønsker. Dette opleves dog ikke som problematisk, da der ofte har været et indledende møde inden valg af institution, og institutionen selv justerer uddannelsesplanen efter afklaringsforløbet.

Selvom uddannelsesplanerne skal justeres en gang årligt, oplevede vi gennem casebesøgene, at de for langt de fleste elever blev justeret hyppigere. Begrundelserne for dette var mange, men helt overordnet skyldes det primært, at man havde opstillet mål, som var realiserbare på kortere tid end

årligt. En leder på en af institutionerne kaldte det for "her og nu mål". Ifølge hende arbejdes der bevidst med korte realiserbare mål, da den unge derved får en god start og en hurtig succesoplevelse på deres ophold. En uddannelsesvejleder støtter op om dette og udtaler:

"Jeg sørger altid for at et af deres første mål skal være at få et certifikat. Det der med at bestå en prøve er en stor ting, og de får en god oplevelse ud af det. Så det er noget der løfter, og bliver en succesoplevelse"

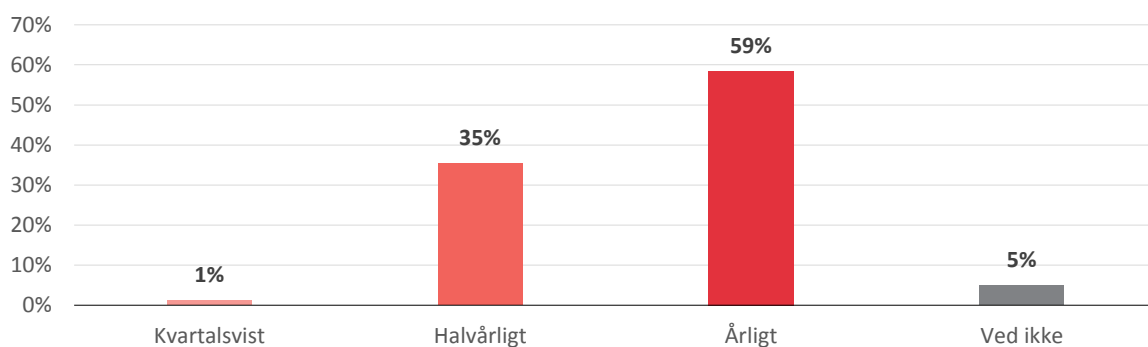
Andre grunde til ændringer eller justeringer i uddannelsesplanen er ifølge UU-vejledere, at der er sygdom, manglende fremmøde, skift af praktiksted eller uddannelsessted, samt at overordnede forudsætninger eller ønsker har ændret sig. En UU-vejleder siger blandt andet:

"STU'en sættes på pause ved sygdom, ved meget ringe fremmøde, eller hvis den unge vil prøve om noget andet kan lade sig gøre. Planen ændres også hvis det viser sig, at de opstillede mål ikke er realistiske. Nye mål og ny plan samme sted. Og endeligt ændres planen, hvis STU-institutionen ikke kan levere det ønskede. Ny plan nyt sted"

Få institutioner prioriterer at arbejde med mindre delmål hele året, og derfor revideres uddannelsesplanen løbende flere gange årligt. I nedenstående graf ses, at uddannelsesvejlederne ellers typisk følger op på uddannelsesplanen for den unge 1-2 gange årligt.

Figur 46. Hvor ofte bliver der typisk fulgt op (og evt. ændret) på uddannelsesplanen for den enkelte elev?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt UU. N=82.

Indhold

Uddannelsesplanerne er med til at sikre at den enkelte elev får en individuelt tilrettelagt uddannelse, og at alle involverede ved, hvad der skal arbejdes med på kort og lang sigt. Ud over de personlige mål, beskriver uddannelsesplanen undervisningen og de enkelte elementer, herunder de pædagogiske mål samt praktikforløbet. Planen har fokus på at beskrive, hvilke kompetencer den unge ønsker at tilegne sig under forløbet på baggrund af fire overordnede parametre:

- Personlige kompetencer
- Sociale kompetencer

- Faglige kompetencer
- Praktik

Uddannelsesplanerne er generelt meget udførligt beskrevet i forhold til ovenstående fire parametre. Desuden er der med prosatekst beskrevet, hvem eleven er, hvilke udfordringer eleven har, samt hvordan der arbejdes med at indfri målene.

Da STU elevmålgruppen indeholder meget forskellige unge, vil de enkelte delmål også være meget forskellige, idet uddannelsen er individuelt tilrettelagt med fokus på den enkeltes ønsker og behov. Nedenstående eksempler fra de uddannelsesplaner der blev udleveret under casebesøgene, viser hvad de enkelte elever kan have af delmål under det første år på et STU-forløb:

	PERSONLIGE KOMPETENCER	SOCIALE KOMPETENCER	FAGLIGE KOMPETENCER	PRAKTIK
Julie	Arbejde med selvindsigt og de udfordringer der kan forekomme som voksen med autisme	Arbejde med tillid og strategier til brug i sociale relationer hvor hun er ny	Tilmeldt engelsk via fjernundervisning på VUC med afsluttede prøve til sommer	Målet med første praktik er at Julie kommer i praktik med støtte fra skolen og ikke som tidligere fra mor
Anders	Påbegynde et forløb i psykiatrien mhp. yderligere udredning	Opnå øget kontakt til jævnaldrende	Blive mere aktiv med sine hænder fx aktiv medvirken i brug af iPad	Punktet er ikke relevant
Hannah	Arbejde med at styre borgerstyret personlig assistance ordningen	Deltage i pigegruppe hvor der skal tales om sex og kærlighed	Lære at holde styr på egen økonomi ift. at vide hvad forskellige ting koster	Følge en anden elev i planlægning af dennes BPA så hun kan udvikle sin egen
Tobias	Støttes til at tage selvstændige beslutninger. Skal planlægge en aktivitet selv	Forstå normer og dynamik på et værksted. Komme med eksempler på hvad der er anderledes end på skolen	ADL fokus. Øve sig på at lave huskesedel, enten i hånden eller på telefonen	Tilknyttet autoværksted. Kende navnet og finde de forskellige reservedele på lageret

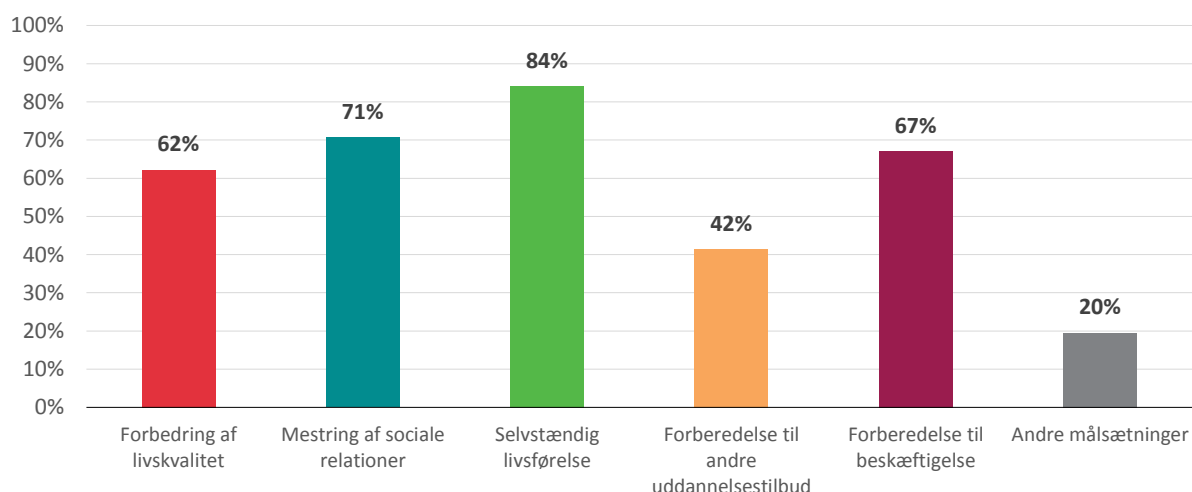
Ovenstående oversigt viser, hvordan beskrivelsen af delmålene under de fire parametre enten kan være meget generelle eller være helt konkrete i forhold til den enkelte elev. Generelt tager udviklingsplaner dog udgangspunkt i den unges nærmeste udviklingszone og giver en retning af forløbet.

De sociale kompetencer kan indeholde både generelle, specifikke og samfundsorienterede mål. De generelle mål sigter mod at forbedre elevernes sociale færdigheder og lære dem om sociale spilleregler, herunder hvordan man er en god ven, og hvordan man taler til andre. De specifikke sociale mål retter sig mere mod, hvad der forventes, når man er elev i et klasseværelse eller medarbejder på et værksted. De samfundsorienterede sociale mål handler om at blive bedre til at indgå i samfundet generelt, for eksempel at lære de sociale færdigheder, der er nødvendige for at være borger i et samfund.

De faglige kompetencer handler primært om enten skolefaglige eller erhvervsrettede mål, men kan også være mål som knytter sig til ADL – almindelig daglig livsførelse. De faglige mål er på mange forskellige niveauer, og kan således både være at forstå en tegnet manual til at gennemføre et eller flere fag på gymnasialt niveau. I de uddannelsesplaner, hvor der er registreret et konkret mål om beskæftigelse, er der tale om forskellige former for beskæftigelse på særlige vilkår, herunder fleksjob eller beskyttet beskæftigelse.

Nedenstående tabel viser, hvordan der i uddannelsesplanerne er et bredt fokus, hvor mange elementer tænkes ind. Dog lægger UU-vejlederne særlig vægt på "Selvstændig livsførelse" (84 pct.), når der skal udarbejdes et forløb for STU-målgruppen. Herefter er det "Mestring af sociale relationer" (71 pct.) og "Forberedelse til beskæftigelse" (67 pct.), som er i fokus. Særligt interessant er det, at "Forberedelse til andre uddannelsesstilbud" er det som fylder mindst. Dette skyldes ifølge flere af de UU-vejledere, vi har talt med, at disse allerede er tænkt eller prøvet uden succes. Så selvom eleven er modnet og har udviklet sig gennem sit STU-forløb, opleves denne mulighed som mindre sandsynlig. Flere af de unge, vi talte med, gav desuden udtryk for, at de ikke ønskede yderligere uddannelse, da dette for flere af dem var forbundet med skuffelser og dårlige oplevelser. Endvidere vurderer flere institutioner, at det er for svært for en stor del af målgruppen at gennemføre en uddannelse.

Figur 47. Hvad lægger du mest vægt på, når i guider den unge, sådan som de individuelle uddannelsesplaner udarbejdes i dag?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt UU. N=82.

Den gode uddannelsesplan

Institutionerne oplyser, at den gode uddannelsesplan er kendetegnet ved, at den afspejler et indgående og solidt kendskab til den enkelte unges kompetencer, udviklingsmuligheder og udfordringer. Det kræver tid sammen med den unge at kunne udarbejde en sådan. Det er netop også derfor flere institutioner vurderer, at den først kan laves efter afklaringsforløbet. Den oprindelige uddannelsesplan fra UU-vejlederen bliver derfor ofte ændret markant i forhold til fokus og mål.

Når institutionen skal lave den første uddannelsesplan, lægger de vægt på, at der er fokus på – og en strategi for – udvikling af potentialer og interesser såvel som bedst mulig udvikling af nødvendige/basale kompetencer indenfor både de faglige områder, det sociale og de personlige aspekter. En institutionsleder fra en af casebesøgene beskriver uddannelsesplanen således:

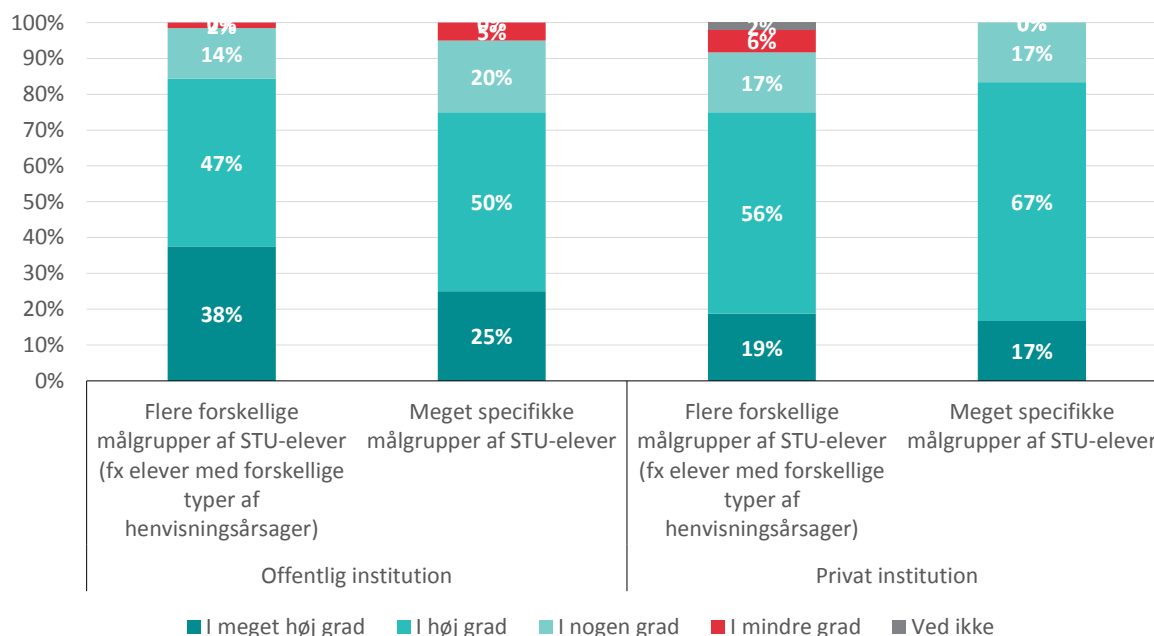
"En god og operationel uddannelsesplan indeholder en tydelig individuel tilrettelagt agenda, der giver mening, er overskuelig og håndterbar for den unge – og målet er opnået ved progression eller fastholdelse af livsduelighed samt højst mulig selvforvaltning af liv med bl.a. tilknytning til det rummelige ordinære arbejdsmarked og bidrag til det fælles samfund."

Ovenstående citat understreger, hvor vigtigt det er at have kendskab til den unges ønsker, behov og kunnen for at kunne lave en individuelt tilrettelagt plan. Derfor opleves det også, at det er essentielt at inddrage flere parter, når en uddannelsesplan skal formes eller justeres.

Generelt opleves det, at der tages udgangspunkt i elevens individuelle behov, når uddannelsesplanerne justeres. Flere institutioner arbejder også med behov, der er fælles for flere elever, da de skal indgå i et miljø sammen med andre. Blandt andet er den dominerende undervisningsform holdundervisning med andre STU-elever, som fylder 45 pct. på brede, offentlige STU-institutioner og 34 pct. på smalle, offentlige STU-institutioner. Det er således også vigtigt at de lærer at indgå i et fællesskab og nogle gange tilsidesætte egne behov.

Figur 48 nedenfor viser, at der blandt meget specifikke målgrupper af elever i mindre grad bliver taget højde for deres individuelle behov, når uddannelsesplanerne justeres.

Figur 48. I hvilken grad oplever I generelt, at uddannelsesplanerne justeres løbende i overensstemmelse med elevernes individuelle behov?

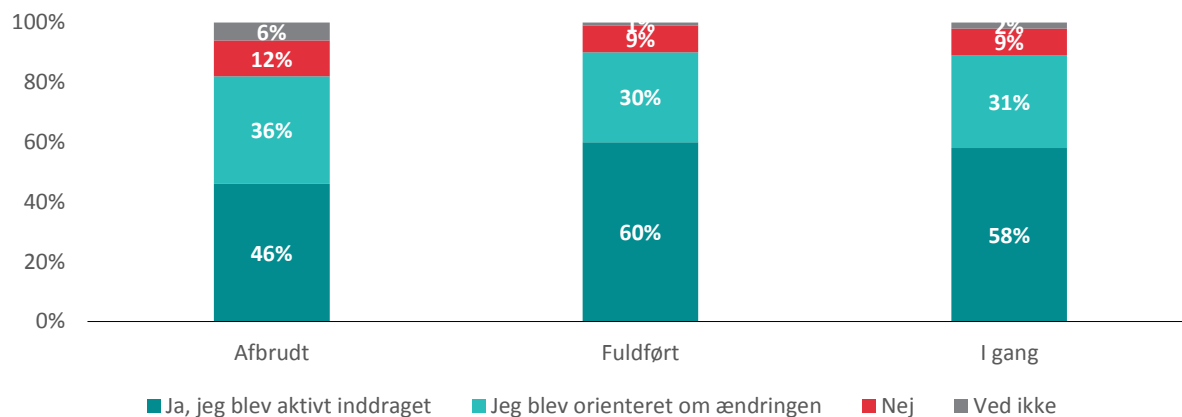

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt institutioner. N=156.

Det er UU-vejlederens ansvar at justere uddannelsesplanen og følge op på målene efterfølgende. Målene bliver typisk udformet sammen med eleven selv samt en forælder/værg. UU-vejleder har forinden mødet modtaget en beskrivelse fra institutionen. I visse tilfælde deltager også STU-institutionen samt andre institutioner som fx produktionsskolerne eller praktikstedet.

Nedenstående tabel viser, at omkring 60 pct. af forældrene er inddraget i revideringen, mens omkring 30 pct. bliver orienteret efterfølgende. 10 pct. bliver ikke inddraget. For de elever, hvor forløbet er blevet afbrudt, er 46 pct. af forældrene blevet inddraget i revideringen.

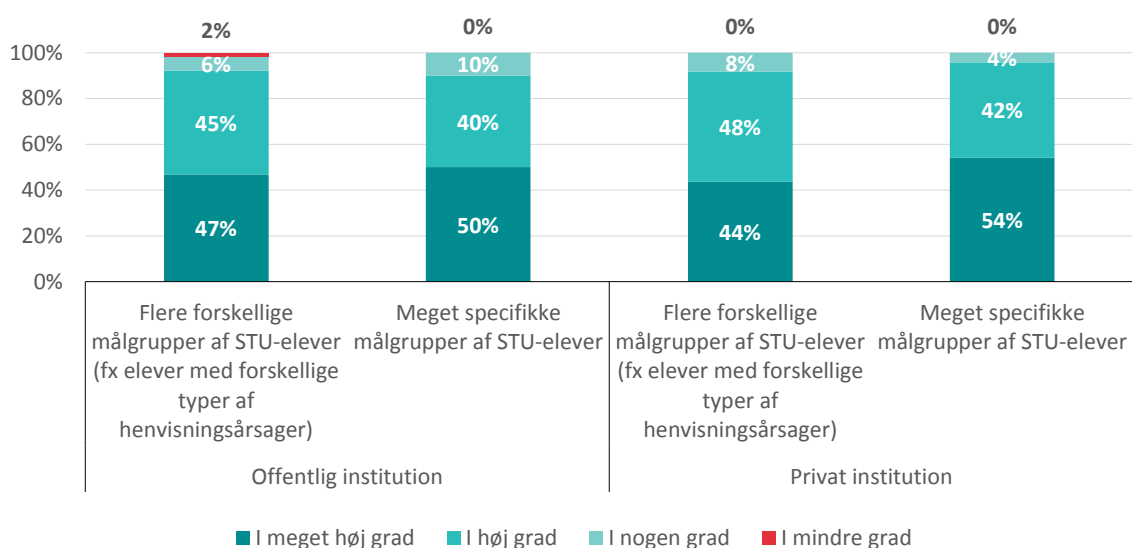
Figur 49. Har du været inddraget i revidering af din søns / datters uddannelsesplan?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt forældre. N=2770.

Nedenstående tabel viser, at hovedparten af institutionerne i meget høj eller høj grad inddrages og har indflydelse på den løbende revision af uddannelsesplanen.

Figur 50. I hvilken grad inddrages I og har typisk indflydelse på den løbende revurdering af uddannelsesplanen for den enkelte elev?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt institutioner. N=156.

Under casebesøgene blev vi opmærksomme på, at uddannelsesplanerne løbende bliver opdateret uden at der blev holdt et møde herom. Det blev ikke oplevet som nødvendigt at indkalde til dette, da det ofte var blevet aftalt på mødet forinden at opdateringen skulle foretages inden kommende revidering. Opdateringerne kunne være en note fra institutionen eller en nedskrevet samtale mellem

institutionen og UU-vejlederen. Nedenfor ses et eksempel på, hvordan der er foretaget en opdatering efter mødet, hvor uddannelsesmålet blev sat:

	PERSONLIGE KOMPETENCER	SOCIALE KOMPETENCER	FAGLIGE KOMPETENCER	PRAKTIK
Julie	Arbejde med selvindsigt og de udfordringer der kan forekomme som voksen med autisme	Arbejde med tillid og strategier til brug i sociale relationer hvor hun er ny	Tilmeldt engelsk via fjernundervisning på VUC med afsluttede prøve til sommer	Målet med første praktik er at Julie kommer i praktik med støtte fra skolen og ikke som tidligere fra mor

Opdatering til Julies uddannelsesplan:

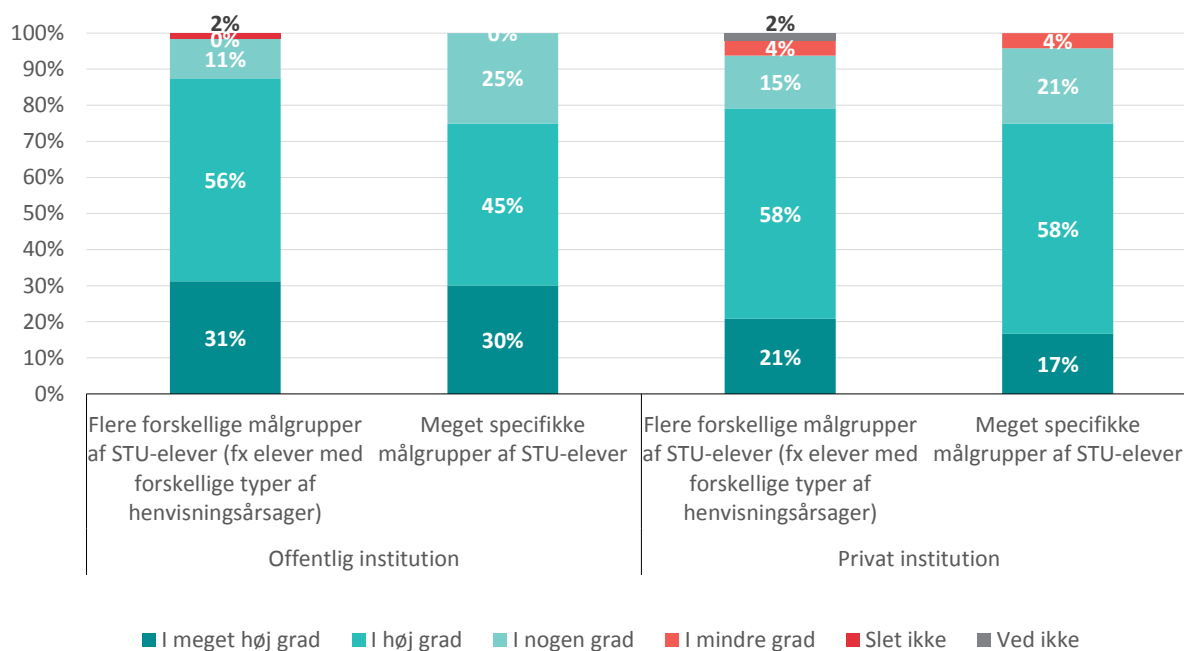
"Julie er på det personlige plan nu blevet tilmeldt psykoeducation via CPP. Der er tale om et diagnose-tilpasset forløb som består af tre møder. Her arbejdes med trivsel, identitet og internalisering af copingstrategier"

Indfrielse af mål

82 pct. af UU-lederne oplever, at der enten i høj grad eller i meget høj grad bliver fulgt løbende op på målsætningerne i elevernes uddannelsesplaner. Hvad enten det er i form af en opdatering som beskrevet ovenfor eller via samtale med forældre eller praktiksted. En uddannelsesleder på en institution understøtter denne oplevelse og siger: *"Hvis alt går godt, så er det jo ikke nødvendigt at der bliver fulgt op på målsætningerne"*.

En grund til, at der ikke bliver fulgt op på målsætningerne, kan ifølge en UU-vejleder være, at målene er meget langsigtede og derfor ikke er relevante før eksempelvis en praktikperiode er gennemført.

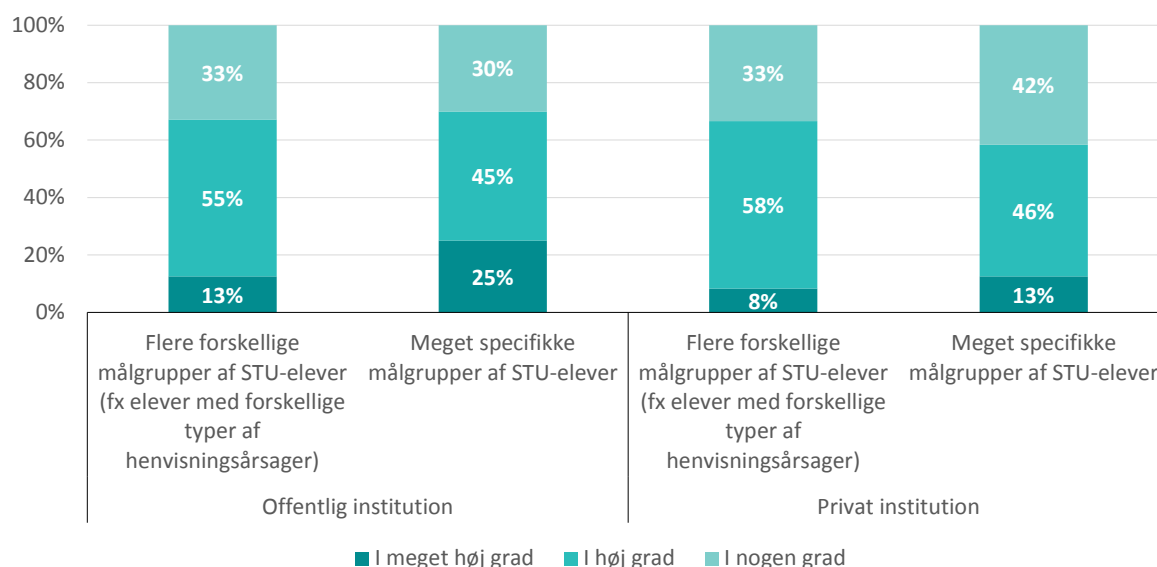
Figur 51. I hvilken grad oplever I generelt, at der bliver fulgt løbende op på målsætningerne i elevernes individuelle uddannelsesplaner?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt institutioner. N=156.

Det opleves ikke altid, at målsætningerne i uddannelsesplanen indfries, selvom der er gjort meget ud af at holde justeringsmøder, lave opfølgninger og lave individuelle mål. I spørgeskemaundersøgelsen vurderer 34 pct. af institutionerne, at målsætningerne kun i nogen grad bliver indfriet. Dette skyldes ifølge nogle institutionsledere, at der enten er indskrevet mål, som er for bredt defineret, eller at det er mål, som ligger længere ude i fremtiden end STU-forløbet.

Nedenstående tabel viser, at uddannelsesmålene i lidt højere grad bliver indfriet, når det kommer til den meget specifikke målgruppe af STU-elever.

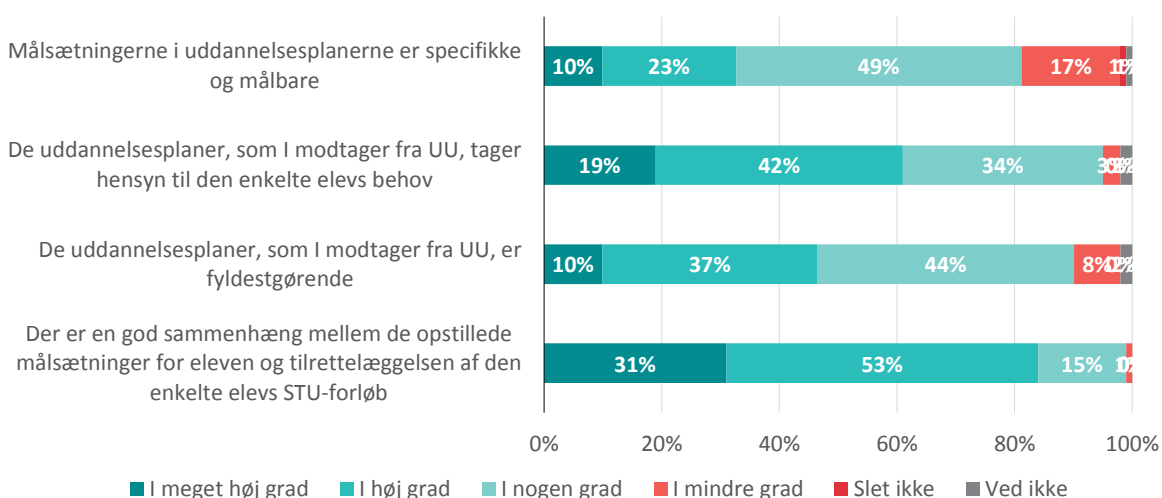
Figur 52. Målsætningerne i elevernes individuelle uddannelsesplaner bliver indfriet?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt STU-institutioner. N=156.

Overordnede oplevelser

Institutionerne oplever, at uddannelsesplanerne er med til at skabe god sammenhæng mellem de opstillede målsætninger for eleven, og tilrettelæggelsen af den enkelte elevs STU-forløb. Samlet set svarer 84 pct., at de enten i høj grad eller i meget høj grad oplever dette.

Omvendt oplever institutionerne, at de uddannelsesplaner, de modtager fra UU-vejlederne, i højere grad kunne være mere specifikke og målbare samt fyldestgørende i forhold til, at de kan planlægge et individuelt tilrettelagt forløb ud fra dem. Netop derfor sker der, som tidligere nævnt, typisk også store justeringer efter afklaringsforløbet.

Figur 53. Institutionernes oplevelse af uddannelsesplanerne

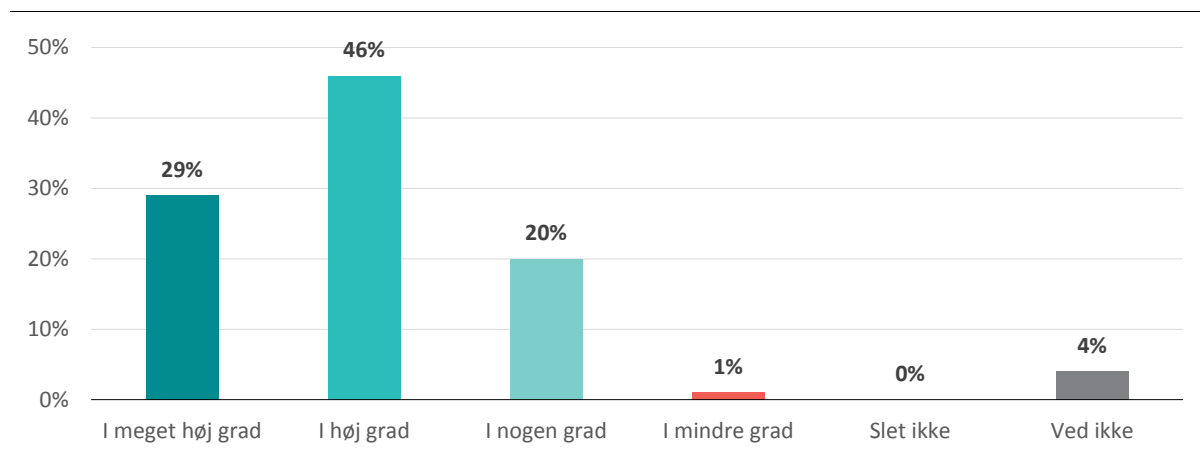
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt STU-institutioner. N=156.

9.4 UDSLUSNINGSPROCESSEN OG KOMPETENCEBEVISET

Nedenstående tabel viser, at **75 pct. af UU-vejlederne overordnet oplever, at der i meget høj grad eller høj grad er en god overgang fra STU-forløbet til det videre voksenliv**. Her tænkes der først og fremmest på, om eleven har fået en form for jobløsnings, er klar til videreuddannelse eller en form for udredning. Men der fokuseres også på samarbejdet mellem UU-vejleder, institution og jobcenter, som typisk vil være dem, der tager over.

UU-vejlederne oplever, at de kompetencer som den unge har tilegnet sig under STU-forløbet, har været med til at give dem en mere klar retning for, hvordan deres voksenliv skal udforme sig. Uddannelsesplanen og målsætningerne heri er et vigtigt element i den proces.

Figur 54. Der er en god overgang fra STU-forløbet til elevens videre voksenliv?

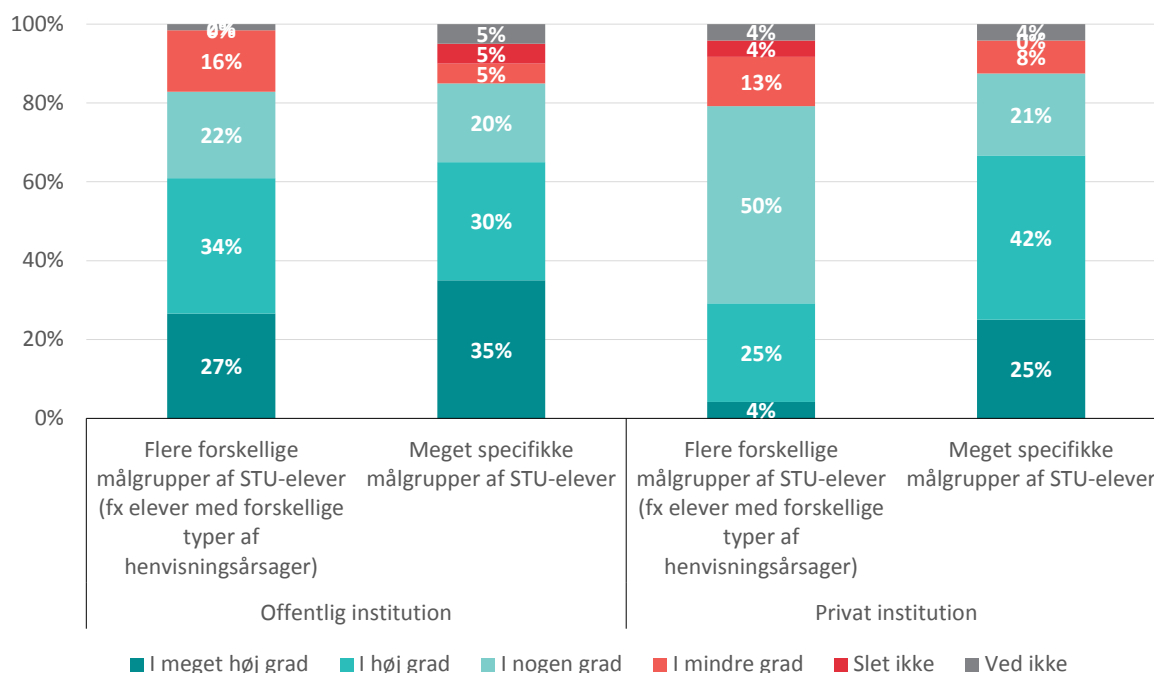

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse med UU. N=82

Figur 55 nedenfor viser, at 41 pct. af de private institutioner oplever, at udslusningen i meget høj grad eller høj grad sikrer en god overgang til livet efter STU, mens 40 pct. mener, at det i nogen grad er tilfældet. I casebesøgene uddyber institutioner dette. En leder siger blandt andet: *”Det er rigtig svært, når man skal samarbejde med en sagsbehandler på tværs af kommunegrænser”*. Dette er en særlig problematik for private institutioner, hvor den unge har skabt et netværk udenfor betalingskommunen.

Generelt oplever case institutionerne, at der kan være udfordringer med de elever, som efter STU-forløbet skal i aktivitetstilbud. Det kan her godt være svært at finde det mest relevante for dem efterfølgende. Nogle gange skal den unge også i bo-tilbud, hvilket kan blive vanskeligt grundet lange ventetider, og sidst opleves det, at der skal to sagsbehandlere ind over, hvis den unge er over 18 år og ikke er tildelt pension. Her vil jobcentret have en kontaktperson og voksenafdelingen en anden. Samarbejdet kan i visse tilfælde fungere mindre godt.

Figur 55. I hvilken grad vurderer du generelt, at udslusningen sikrer en god overgang fra STU-forløbet til elevens videre voksenliv?

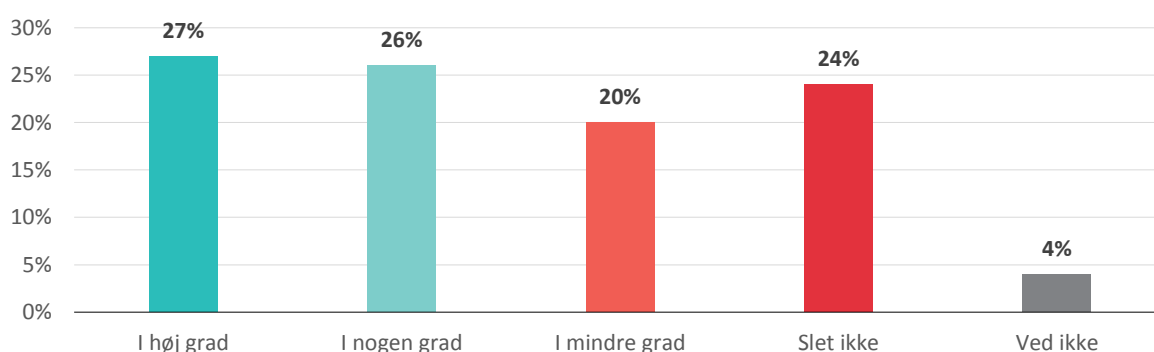

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse med institutioner. N=156.

56 pct. af forældrene svarer, at der i høj eller nogen grad var en plan for, at deres barn kommer videre efter sit STU-forløb. Særligt opleves det, at kommunen har været den som arrangerede og tog over. Det kan ifølge udtalelser fra forældre blandt andet være: *"De arrangerede et forløb med yderligere udredning"*, *"De arrangerede forskellige praktikker, så han havde mulighed for indblik inden han skulle træffe et valg"* og *"De arrangerede et praktikforløb og evaluering med beskyttet værksted"*.

Dog er der også 24 pct., som svarer, at de ikke oplever, at der var en plan efter STU-forløbet var blevet afsluttet. En del af disse forældre giver herefter, i de åbne besvarelser i survey'en, udtryk for, at de oplever, at kommunen modarbejder det, som institutionen har lagt op til, eller at der ikke er nogen, der fungerer som tovholder, og at forældre derfor må tage over.

Figur 56. Oplever du, at der var en plan for din søn/datter efter STU-forløbet blev afsluttet?

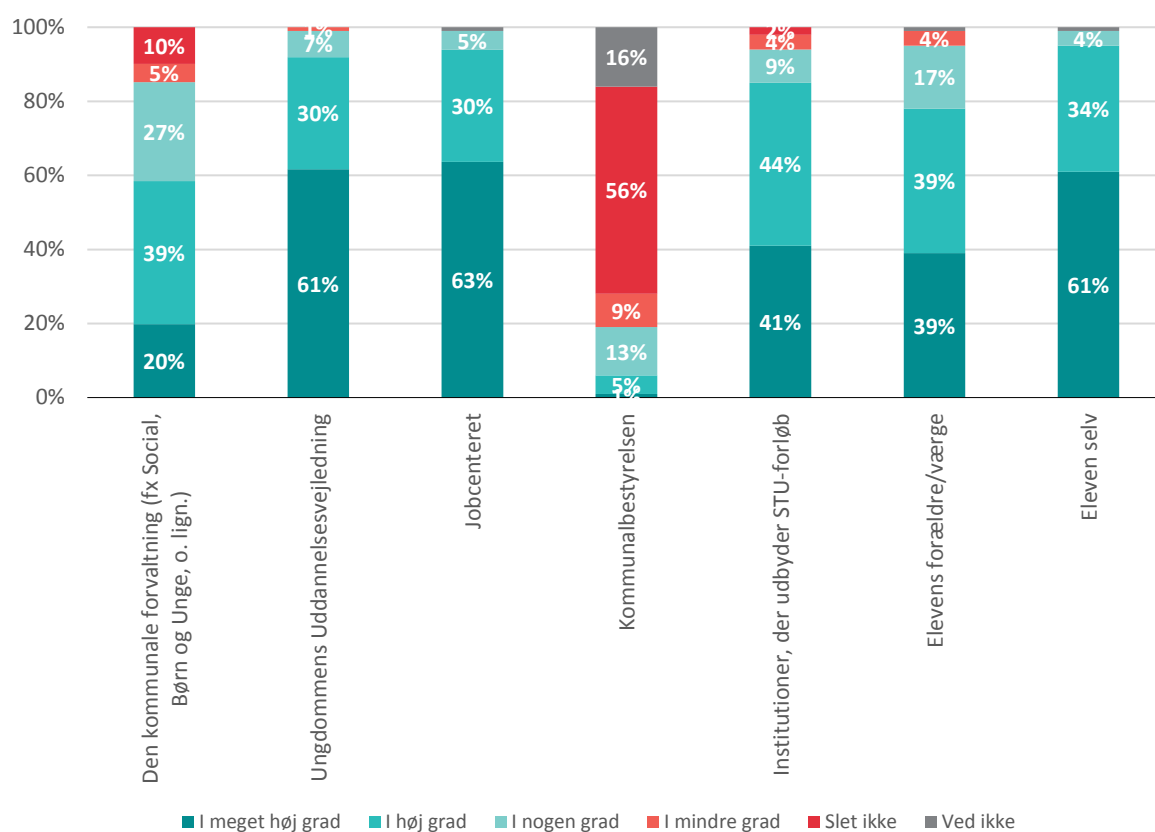
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse med forældre til elever der fuldført.

Samarbejde omkring udslusningen

De steder, hvor der er et godt og tæt samarbejde mellem UU og jobcenteret, er jobcenteret med fra starten og i særdeleshed det sidste år, således der bygges bro fra STU-aktiviteter til tiden bagefter. I disse cases arbejder man systematisk med at dokumentere elevens udvikling og udbytte af undervisningen og praktik, således det indgår i kompetencebeviset og kan anvendes af jobcenteret efterfølgende som en del af arbejdsevneafklaringen.

Figur 57 nedenfor illustrerer, at i ca. 60 pct. af sagerne er samarbejdet typisk indgået mellem eleven selv og parter fra UU-vejledningen og jobcentret. Institutionen og elevens forældre er i langt færre tilfælde involveret.

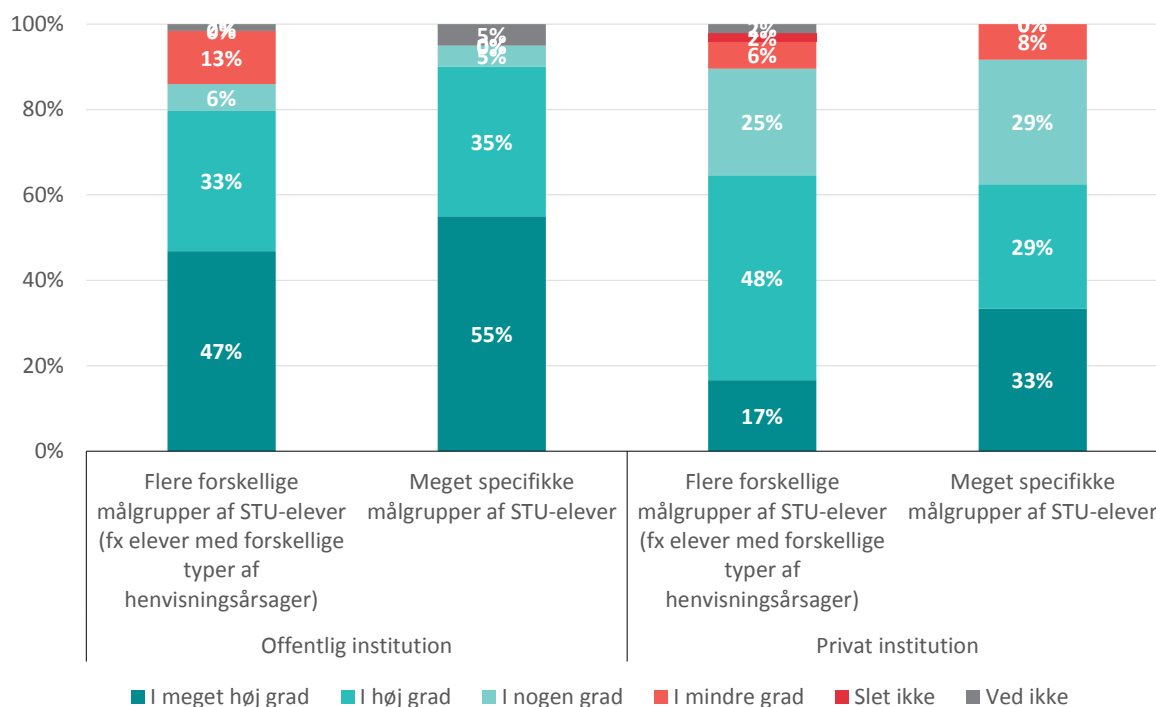
Figur 57. I hvilken grad indgår følgende parter typisk i et samarbejde om udslusning af den enkelte elev?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse med UU. N=82.

Særligt de offentlige institutioner indgår i samarbejdet med eleven, UU-vejledningen og jobcentret omkring udslusningen. 82 pct. af de offentlige indgår i høj eller meget høj grad, hvorimod det kun er 64 pct. af de private institutioner. Det bliver også meget tydeligt gennem casebesøgene, hvor særligt de private institutioner beretter om et problematisk samarbejde.

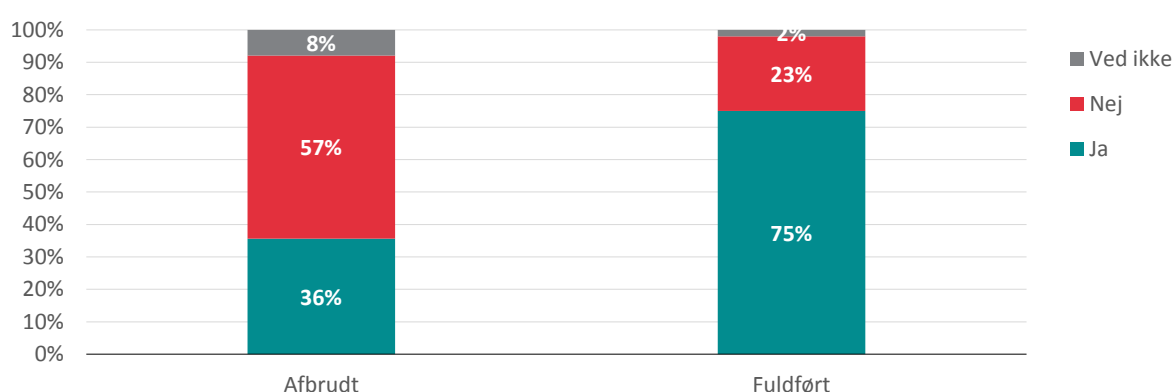
Figur 58. I hvilken grad indgår I som institution i et samarbejde med andre relevante aktører om udslusning af den enkelte elev?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse med institutioner. N=156.

Forældrene er ligesom institutionerne i mindre grad involveret i udslusningen. I figur 59 nedenfor ses det, at 75 pct. af de forældre, hvis børn har fuldført et forløb, alligevel er orienteret om, hvad der skal ske. Dette foregår typisk på et møde et par måneder inden STU-forløbet er slut, men kan også foregå telefonisk.

Figur 59. Deltog du/I i en samtale om, hvad der skulle ske efter din søn/datter afsluttede STU-forløbet?

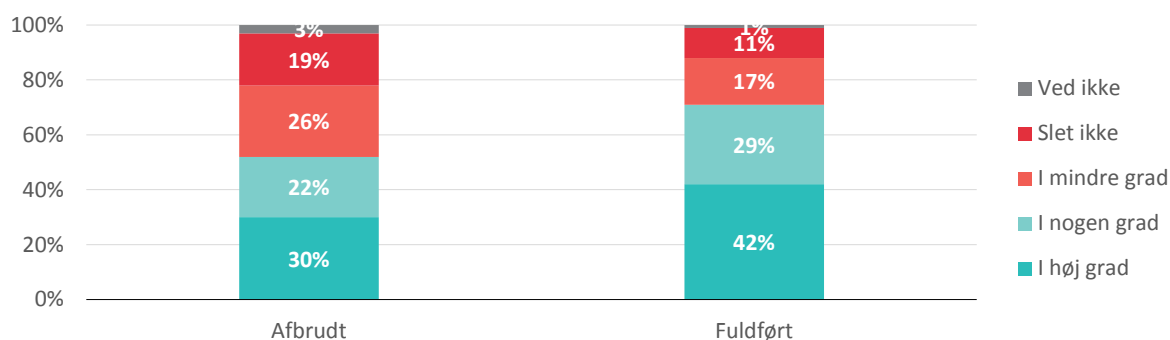
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt forældre. N=1.263.

Kun 36 pct. af forældrene til de, som har afbrudt et forløb, deltager i en samtale om, hvad der skal ske. En stor del af disse beskriver herefter i de åbne besvarelser i survey'en, hvordan dette er med til at udløse stor frustration. Forældrene beskriver her, hvordan de igen og igen løber panden mod en mur, og hvordan de skal kæmpe for deres barn.

Forældrene giver udtryk for, at de gerne vil være inddraget så meget som muligt, når det gælder om en glidningsfri udslusning. Dette skyldes, at de oplever nødvendigheden af at være tovholder i et system, som den unge ikke altid selv kan gennemskue. Gennem casebesøgene kommer det dog frem, at både institutioner og UU-vejledere ikke altid oplever det positivt at inkludere forældrene. Særligt i de tilfælde hvor den unge er over 18 år og ønsker en form for selvstændighed.

Forældrene bliver i langt højere grad inddraget i at lave en plan for overgangen fra STU-forløbet til det videre voksenliv, når uddannelsen er fuldført. For de som har afbrudt forløbet, er kun 30 pct. af forældrene inddraget i høj grad.

Figur 60. I hvilken grad var du inddraget i at lave planen for din søns/datters overgang fra STU-forløbet til sit videre voksenliv?

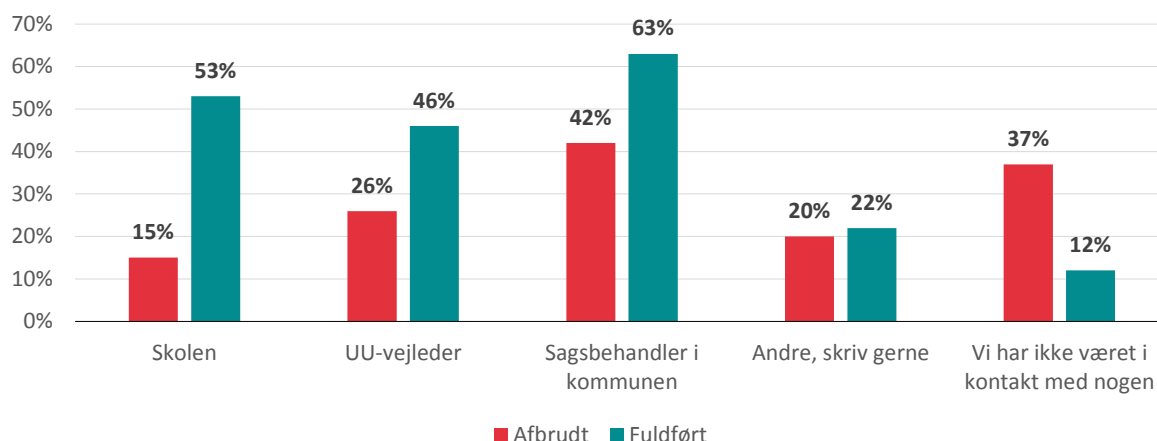

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt forældre. N=1263.

Når der skal laves en plan for overgangen til voksenlivet, oplever forældrene, at mange parter skal involveres for at give de bedst mulige forudsætninger til et vellykket videre voksenliv. Det er dog, jf. ovenfor, ikke altid, at forældrene er inddraget i processen.

Nedenstående tabel viser, at forældrene primært tager dialogen med sagsbehandleren i kommunen efter afbrudt eller fuldført STU-forløb. Her har henholdsvis 42 pct. og 63 pct. været i kontakt med kommunen. Forældre til de elever, som har fuldført STU, har også i høj grad kontakt med skolen og UU-vejleder efterfølgende. "Andre" dækker blandt andet over bosted, jobcenter, kommende uddannelse og praktiksted.

Figur 61. Hvilke af disse har du/I været i kontakt med i forbindelse med planlægningen for din søns/datters overgang fra STU-forløbet til sit videre voksenliv?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt forældre. N=1263.

Nogle forældre oplever, at deres barn falder mellem to stole, og at de i høj grad får rollen som tovholder, indtil en anden i kommunalt regi tager over. 36 pct. af forældrene til en elev, der har afbrudt forløbet, og 15 pct. af forældrene til en elev, der har gennemført STU-forløbet, oplever, at overgangen slet ikke har været god. Henholdsvis 19 pct. og 21 pct. oplever, at overgangen har været mindre god. Flere beskriver, hvordan deres barn får kraftige tilbagefald og stress i den efterfølgende periode, fordi overgangen fra det beskyttede miljø i STU er for voldsom. En far udtaler:

"Alt det gode arbejde der blevet gjort på STU- forløbet, har kommunen smidt på gulvet. Der er endnu ikke truffet beslutning om videre forløb, hvilket stresser en person med diagnose som min datter. Beslutningen træffes først ca. 2 mdr. efter afsluttet STU, og der er alt for meget ansvars-skubberi mellem anbringelseskommune og nuværende bopælskommune. Hun lukker sig mere og mere inde. Angsten og manglende social interaktion fylder mere og mere"

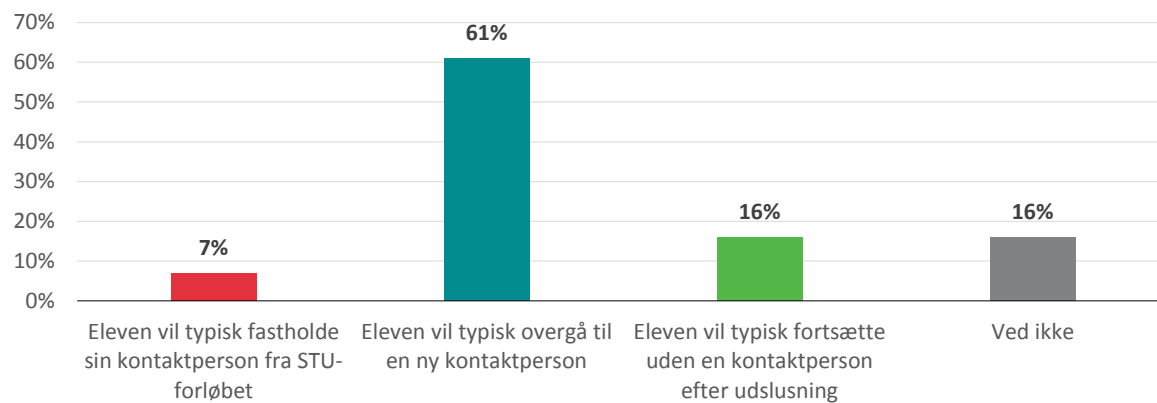
Når den unge afslutter et STU-forløb, betyder det oftest at han/hun også overgår til en ny kontaktperson. Figur 62 nedenfor viser, at 61 pct. overgår til ny kontaktperson. I flere tilfælde har denne kontaktperson ikke været med til møderne i STU-regi omhandlende revidering af mål i uddannelsesplanerne, hvilket gør, at der er behov for høj grad af overlevering. Her opleves kompetencebeviset ikke at være tilstrækkeligt.

Både institutioner, jobcentret og UU-vejleder påpeger, at kompetencebeviset med fordel kan gentænkes og udbygges, så det bliver mere fyldestgørende i forhold til det forløb, som den unge skal indgå i efterfølgende. Som det er nu, opleves det for upræcist, og det bliver derfor efterspurgt, at der opstilles mere specifikke kriterier i forhold til, hvad det skal indeholde, og hvordan det skal bruges.

De kontaktpersoner, hvad enten det er fra jobcentret eller praktiksted, som bliver en del af den unges hverdag efter endt STU-forløb kan med fordel i langt højere grad indtænkes i revideringen af

uddannelsesplanerne det sidste år, således at der sikres en så blød og tryk overgang som muligt. Dette er noget man er blevet meget opmærksom på både i UU-vejledningen samt på flere institutioner.

Figur 62. Vil eleven typisk fastholde sin kontaktperson fra STU-forløbet i perioden efter udslusningen?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse med UU. N=82.

10. METODE

Evalueringen af STU er baseret på et omfattende datamateriale. I det følgende beskrives først de kvantitative datakilder- og analyser (registerdata og survey) og dernæst de kvalitative. Bilag i form af spørgeskemaer og interviewguides findes i kapitel 11.

10.1 REGISTERANALYSE

Registeranalyserne er foretaget via EPINIONS forskeradgang hos Danmarks Statistik, datalevering fra STIL samt dataudtræk fra Undervisningsministeriets Databank. Registeranalyserne er i rapporten anvendt til at skabe et overblik over målgruppen for STU samt at karakterisere STU-eleverne og deres uddannelseshistorik.

Datagrundlaget fra Danmarks Statistik er identificeret i dialog med Danmarks Statistiks Forsknings-service. Data omfatter oplysninger om alle personer/elever, der har fuldført, afbrudt eller er i gang med et STU-forløb fra 2007-2016.

Populationen er dannet ved hjælp af udtræk fra et komprimeret elevregister, KOTRE. KOTRE indeholder oplysninger om gennemførte uddannelser, som er opnået gennem det ordinære uddannelsessystem, herunder et STU-forløb. Populationen er dermed defineret på baggrund af alle elever, der har påbegyndt et STU-forløb.

Datagrundlaget fra STIL omfatter oplysninger om STU-elever, der har en slutdato fra 2010 og frem til 2016 eller stadig er i gang med et STU-forløb. Udtrækket er lavet på STIL's data, der er afleveret til Danmarks Statistik, hvorfor det ikke kan sammenlignes med data fra Undervisningsministeriets Databank.

Datagrundlaget fra Undervisningsministeriets Databank omfatter oplysninger om STU-elever fra 2006 til 2016, herunder tilgang og bestand, samt antal elever der har fuldført eller afbrudt deres STU-forløb.

Anvendte registre fra Danmarks Statistik

Tabel 1 viser en oversigt over de registre og variable fra Danmarks Statistik, der anvendes i analysen. Desuden fremgår det af tabellen, hvilken periode det pågældende register dækker.

Tabel 1: Oversigt over anvendte registre og variable

REGISTER	CENTRALE VARIABLE	PERIODE
Befolkningsregistret (BEF)	- Alder - Køn - Kommune - Forældremarkering	2016
Komprimeret elevregister (KOTRE)	- Uddannelseskode - Starttidspunkt - Sluttidspunkt - Afsluttende uddannelseskode	Forløbsregister (frem til og med 2016)
Kursister ved voksen- og efteruddannelse (VEUV)	- Starttidspunkt - Sluttidspunkt	Forløbsregister (frem til og med 2016)
Produktionsskoler (UDPR)	Starttidspunkt	Forløbsregister (frem til og med 2016)

	▪ Sluttidspunkt	2016)
Uddannelser (UDDA)	▪ Mors højst fuldførte uddannelse	Forløbsregister (hele 2016)
Indkomst (IND)	▪ Personindkomst i alt ekskl. beregnet lejeværdi af egen bolig og før fradrag af renteudgifter	2015

Anvendte variable fra Styrelsen for IT og Læring (STIL)

Table 2 viser datavariabel leveret af STIL samt en kort beskrivelse.

Tabel 2: Oversigt over variable

VARIABEL	BESKRIVELSE
Løbenummer for individet	▪ Individspecifikt tal
Kommune nummer	▪ Den kommune, der har indberettet eleven til STU
Bopælskommune	▪ Den kommune, hvor eleven bor
Betalingskommune	▪ Den kommune, der betaler for elevens forløb
Startdato	▪ Dato, uddannelsen påbegyndes
Slutdato	▪ Slutdato for uddannelsen
Statuskodetal	▪ Elevens status – i gang, fuldført eller afbrudt
Status efter aktivitet	▪ Kode for elevens status efter aktivitet
Efter aktivitet	▪ Tekst på status efter aktivitet
Henvisningskode	▪ Kode for elevens henvisningsårsag
Deltagers henvisningstekst	▪ Tekst på henvisningsårsag
Institutionstypekode	▪ Kode for institutionens type
Institutionstypetekst	▪ Tekst på institutionstypetekst

10.2 SURVEYS

Der er som led i evalueringen gennemført fire survey-analyser med elever, forældre, UU-centre og STU-institutioner.

10.2.1 Elever og forældre

Population

Populationen af STU-elever, der har gennemført, afbrudt, eller er i gang med et STU-forløb i 2016, er leveret af STIL på baggrund af de kommunale indberetninger om STU. Populationen er efterfølgende blevet CPR-beriget med navn- og adresseoplysninger for både eleverne og deres forældre.

Stikprøve

Der blev udtrukket en simpelt tilfældig stikprøve blandt 1.800 elever blandt igangværende STU-elever, der havde påbegyndt deres forløb i 2015 eller 2016.

Alle STU-elever, der har gennemført eller afbrudt deres forløb, blev inviteret til at deltage i undersøgelsen - i alt 378 elever, der havde afbrudt og 1.254 elever, der havde fuldført deres forløb. I alt blev 3.432 elever inviteret til at deltage i undersøgelsen, hvoraf 47 ikke har kunnet identificeres på adressen.

I forældresurvey'en blev den ene af forældrene til STU-elever inviteret til at deltage i undersøgelsen – i alt 7.846 forældre og 8 værger.

Kvalitetssikring af surveys

I forbindelse med at kvalitetssikre de to surveys blev der foretaget ekspertinterviews med samtlige deltagere fra den brede arbejdsgruppe (bl.a. KL, repræsentanter for UU og interesseorganisationerne) og Undervisningsministeriet. Survey'en til eleverne blev tillige kvalitetssikret af repræsentanter fra udvalgte STU-institutioner. Et væsentligt fokuspunkt i kvalitetssikringen var, at skemaet og formuleringerne i videst muligt omfang matchede de forudsætninger, som målgruppen besidder. På baggrund af disse pilottests blev der således foretaget væsentlige justeringer med det formål at forsimple spørgsmålsformuleringer og svarskalaer.

Invitation og påmindelse

De 3.432 STU-elever fik tilsendt en postal invitation til undersøgelsen med vejledning til at besvare det webbaserede spørgeskema. De elever over 18 år, der ikke havde besvaret undersøgelsen online, og hvor det var muligt at berige navne og adresser med telefonnumre, blev ringet op og mindet om undersøgelsen. De blev tilbudt enten at besvare spørgeskemaet telefonisk, eller at få tilsendt en e-mail med et direkte link til spørgeskemaet.

Forældrene fik tilsendt en e-Boks invitation med et direkte link til spørgeskemaet, samt information såfremt deres søn/datter ligeledes var blevet inviteret til at deltage. De forældre, der ikke havde besvaret undersøgelsen online, blev påmindet telefonisk. Derudover blev der foretaget telefoniske påmindelser til de forældre, hvis søn/datter under 18 år, ikke havde besvaret spørgeskemaet.

Tabel 3 viser sample, antal besvarelser og svarprocent for elevsurveyen og forældresurveyen. Elevsurveyen har en svarprocent på ca. 20. Det er som udgangspunkt en lav svarprocent, og man må forvente, at de elever med færrest ressourcer og/eller dårligst mulighed for at få hjælp til at besvare undersøgelsen er underrepræsenteret. En svarprocent på 20 er dog ikke lav i forhold til andre undersøgelser blandt unge i denne aldersgruppe, som typisk ligger på samme niveau. Af hensyn til målgruppen valgte vi bevidst en relativt tilbageholdende reminder-strategi. Interviewerne blev bedt om ikke at forsøge at overtale eleverne til at deltage i interviewet samt til at understrege, at deltagelsen var frivillig. Der blev ikke gennemført flere rykkerrunder. Svarprocenten blandt forældre er 35, her-

under 24 pct. blandt forældre til elever som er i gang, 82 pct. blandt forældre til fuldførte elever og 58 pct. blandt forældre til afbrudte. Førstnævnte forældregruppe er således underrepræsenteret.

Tabel 3. Elev og forældre-surveys

STATUS	ELEVER			FORÆLDRE		
	Sample	Svar	Svarpct.	Sample	Svar	Svarpct.
I gang	1.800	353	19,6%	6.193	1.502	24,3%
Fuldført	1.254	250	19,9%	1.265	1.035	81,8%
Afbrudt	378	75	19,8%	396	228	57,6%
Total	3.432	678	19,8%	7.854	2.765	35,2%

10.2.2 Institutioner og UU-centre

Population

Populationen af landets institutioner, der udbyder STU-tilbud, blev kortlagt via desk research til at bestå af i alt 234 institutioner. Det findes således ingen 'officiel' oversigt over STU-udbydere. Institutionslisten er derfor bl.a. udarbejdet som en del af den forberedende fase gennem opkald til den STU-ansvarlige i alle landets kommuner. Overordnet set trækker institutionslisten på 4 hovedkilder:

1. Consentios medlemsliste. Consentio organiserer 65 virksomheder, organisationer, institutioner og foreninger, der udbyder STU-tilbud.
2. Ligeværds liste over STU-udbydere.
3. STU-udbydere oplistet på de enkelte kommunale hjemmesider.
4. Lister over STU-udbydere leveret af de STU-ansvarlige i hver kommune.

At skabe en komplet liste over STU-udbydere har således været en stor udfordring, da institutionslandskabet indeholder mange meget små udbydere, ligesom at mange institutioner, der udbyder STU, kan være rettet mod en anden primær målgruppe (fx produktionsskoler og VUC'er). Efterhånden som vi sammenligner hovedkilderne, nåede vi et mætningspunkt, hvor mange af de fundne institutioner begyndte at gå igen. Vi mener derfor, at de 234 institutioner giver et dækkende billede af det samlede institutionslandskab.

Populationen af landets UU-centre blev ligeledes kortlagt via desk research og består af i alt 56 UU-centre. En udfordring i forhold til undersøgelsen er, at et UU-center (56 stk. i alt) i flere tilfælde dækker flere kommuner, ligesom STU i nogle kommuner i dag er taget ud af UU og visiteres og planlægges i regi af den kommunale forvaltning. Spørgeskemaet indeholder derfor indledningsvist spørgsmål der kortlægger, hvilke kommuner UU-lederen reelt kan svare på baggrund af, ligeledes at der screenes på, hvorvidt UU-centret overhovedet er i berøring med STU. UU-lederen er blevet tilsendt ét svarlink per kommune, som UU-centret dækker, og har i flere tilfælde besvaret skemaer for mere end én kommune.

Kvalitetssikring af surveys

For at kvalitetssikre survey'en til STU-institutioner samt til UU, blev der foretaget ekspertinterviews med samtlige deltagere fra den brede arbejdsgruppe (bl.a. KL, repræsentanter for UU og interesseorganisationerne) og Undervisningsministeriet. Survey'en til UU-centre blev tillige kvalitetssikret af forskellige repræsentanter fra UU-centre.

Invitation og påmindelse

Lederne af institutionerne og UU-centrene fik tilsendt en invitationsmail med et direkte link til spørgeskemaet. For at fremme en så høj svarprocent som muligt fik de institutioner og UU-centre, der ikke havde besvaret spørgeskemaet, efterfølgende tilsendt en påmindelsesmail, og endeligt en telefonisk påmindelse. Sidstnævnte påmindelse havde bl.a. til formål at sikre, at invitationen til undersøgelsen var modtaget af rette person.

Svarprocent

Nedenstående tabel viser de endelige svarprocenter for institutionerne og UU-centrene, som er hhv. 67 pct. og 83 pct., hvilket indikerer en bred repræsentation.

Tabel 4. Institutions- og UU-surveys

STATUS	INSTITUTIONER			UU-CENTRE		
	Sample	Svar	Svarpct.	Sample	Svar	Svarpct.
Total	234	156	66,7%	99*	82	82,8%

Note: *98 kommuner og Christiansø

10.2.3 Kortlægning af kommunale udgifter til STU

I forbindelse med desk researchen har EPINION i muligt omfang lokaliseret den medarbejder i den enkelte kommunes forvaltning, som er ansvarlig for STU, for at aftale leverance af oplysninger om økonomiske nøgletal. Indberetningen til EPINION er sket ved udfyldelse af en foruddefineret tabel i Excel, som medarbejderen sender retur til EPINION. Fokus i denne survey er m.a.o. primært at afdekke udgiftssiden af STU.

Den STU-ansvarlige er som udgangspunkt fundet via søgning på kommunernes hjemmesider. I de tilfælde, hvor der enten er usikkerhed omkring, hvem der var den rette STU-ansvarlig, eller at oplysningen slet og ret ikke fremgik på hjemmesiden, er der foretaget opkald til den pågældende kommune med det formål at blive henvist til den STU-ansvarlige og etablere kontaklinformationer.

I alt 57 kommuner har inden for undersøgelsesperioden leveret økonomidata. Mens alle har været i stand til at levere oplysninger om kommunens samlede udgifter samt antal årselever i 2016, er det omvendt under halvdelen af kommunerne, der har leveret en mere detaljeret udgiftsfordeling på fx undervisningsforbrug, praktik, transport, hjælp og sagsbehandling. I mange tilfælde har EPINION ofte modtaget en tilbagemelding fra kommunernes STU-ansvarlige om, at der typisk ikke sondres mellem de enkelte udgiftstyper, samt at der i praksis er et stort overlap mellem de enkelte poster.

10.3 KVALITATIV DATAINDSAMLING- OG ANALYSE

Den kvalitative dataindsamling består af en indledende desk research, inklusive telefoninterviews med eksperter på området, samt casestudier af kommunal praksis og af STU-institutioner.

10.3.1 Desk reseach og forberedende interviews

Der blev indledningsvist gennemført en desk research, hvor STU-institutioner blev kortlagt, og der blev indhentet kontaktoplysninger på de STU-ansvarlige i kommunerne.

Parallelt med gennemførelsen af desk research foretog Epinion en række interviews med ressourcepersoner. I denne forbindelse blev der interviewet ressourcepersoner fra nedenstående organisationer:

- LEV
- Ligeværd
- Danske Handicaporganisationer
- VISO (Socialstyrelsen)
- Kommunernes Landsforening (KL)
- Udvalgte UU-vejledere
- Udvalgte jobcentermedarbejdere
- Udvalgte kommunale og private udbydere af STU

Disse interviews bidrog med input til samt kvalificeringen af evalueringens undersøgelsesspørgsmål og hypoteser, herunder at få afdækket de enkelte interessenters centrale fokusområder i evalueringen og deres forventninger til resultaterne. Da ressourcepersonerne har indgående kendskab til det miljø, som målgruppen færdes i, har de bidraget til udformningen af spørgeskemaer og interviewguides.

10.3.2 Casestudier af kommunal praksis

Der er blevet gennemført casestudier af kommunal praksis i otte kommuner. Formålet med disse casestudier har været at få kortlagt, hvorledes STU er organiseret i kommunerne, herunder UU's indstilling og målgruppevurdering, forvaltningens rolle og visitationspraksis samt samarbejde med jobcenteret.

Kommunerne blev udvalgt ud fra en række kriterier med henblik på at sikre variation i praksis. Disse kriterier er:

- Udgifter per elev (nøgletal fra kommunerne)
- Overgang til uddannelse eller beskæftigelse (registerdata)
- Andel elever på kommunal institution (nøgletal fra kommunerne)

Nedenstående tabel viser hvorledes de otte udvalgte case kommuner fordeler sig på de tre kriterier.

Tabel 5. Udvalgelse af kommunecases

CASE	UDGIFT PER ELEV*	OVERGANG TIL UDDANNELSE ELLER BESKÆFTIGELSE	ANDEL PÅ KOMMUNAL INSTITUTION
Vesthimmerland	H	H	H
Gentofte	H	H	L
Greve	H	L	H
Mariagerfjord	H	L	L
Kolding	L	H	H
Nyborg	L	H	L
Odsherred	L	L	H
København	L	L	L

*Gennemsnit i perioden 2013-16

For at få et indgående kendskab til kommunens grundlag for beslutning om STU-tilbud samt håndtering af de unge før, under og efter STU-forløbet, blev der gennemført interviews med relevante aktører i de otte kommuner, herunder skoleforvaltningen, socialforvaltningen, økonomi, UU vejleder og jobcenter. Socialforvaltningen og/eller skoleforvaltning ansås som en kommunal forvaltning, der besidder den relevante erfaring og ekspertise inden for den pågældende målgruppe. UU vejlederen yder vejledning til de ikke-uddannelsesparate unge samt koordinerer udsendelsen til alternative brobygningsforløb som STU, og blev derfor også anset som en vigtig aktør. Derudover besidder jobcenteret relevant erfaring med planlægning af de unges overgang til Særligt Tilrettelagt Virksomhedspraktik, flexjob, ressourceforløb mv. efter STU-forløbets afslutning, og blev derfor også rekrutteret til de kvalitative dybdeinterviews.

Alle interviews i de otte case kommuner blev udført på et casebesøg i hver enkelt kommune. Interviewene blev gennemført personligt og havde en varighed på ca. en time. Der er blevet udarbejdet semistrukturerede interviews – en guide til forvaltningsinterview, en til UU og en til jobcenteret (se bilag). Herudover er der forud for casebesøgene lavet desk research af kommunernes hjemmesider med henblik på at afdække deres information om STU til borgerne i kommunen.

10.3.3 Casestudier af institutioner

Der er blevet gennemført casestudier af i alt otte institutioner. Formålet med disse casestudier har været at undersøge indholdet af STU-forløbene på institutioner, herunder undervisningsaktiviteter, ungdomsliv, arbejdet med uddannelsesplaner og kompetencebeviser, samarbejde med UU og jobcenteret og ikke mindst elevernes udbytte af STU.

Udvælgelsen af institutioner blev gjort på baggrund af tilbuddenes organisering (kommunalt/privat), målgruppe, (bredt udbud over flere handicapgrupper, specialiseret udbud til en gruppe eller enkeltpersoner med særlige behov) og undervisningsform (graden til hvilke institutionen gør brug af holdundervisning og praktik). På denne baggrund blev der udvalgt otte cases, som beskrevet i nedenstående tabel:

Tabel 6. Udvælgelse af cases på STU institutions

Case	Type	Målgruppe	Holdundervisning	Praktik	Kommune
Egmont Højskolen	Privat	Bred	H	L	Odder
Mikkeshøj	Privat	Bred	L	H	Haderslev
STU akademiet	Privat	Specifik	H	L	København
Specialisterne i Ballerup	Privat	Specifik	L	H	Ballerup
Maglemosen	Off	Bred	H	L	Ballerup
Vasac Odsherred	Off	Bred	L	H	Odsherred
Limfjordsskolen	Off	Specifik	H	L	Vesthimmerland
Tietgenskolen, Aspit	Off	Specifik	L	H	Odense

Der blev afholdt et casebesøg per institution af en dags varighed. Her blev der lavet interviews med ledere, lærere og elever. Interviews med eleverne blev afhængigt af individuelle hensyn udført med eller uden assistance fra kontaktperson eller andre. Herudover deltog vi i skolens aktiviteter (undervisning, frikvarterer mm) med henblik på at observere den faglige og sociale interaktion blandt lærere og elever.

Interviewene blev gennemført personligt og havde en varighed på ca. en time med ledere og lærere og ca. et kvarter med eleverne. Der er blevet udarbejdet semistrukturerede interviews – en guide til ledere/lærere og en til eleverne (se bilag).

11. BILAG

Bilagsmaterialet er vedlagt i separate dokumenter og omfatter følgende:

- Bilag 1: Kommissorium for evalueringen.
- Bilag 2: Spørgeskemaer
- Bilag 3: Indberetningsskema til kommunerne
- Bilag 4: Spørgeguides

WWW.EPINIONGLOBAL.COM

EPINION AARHUS

Hack Kampmanns Plads 1-3
8000 Aarhus C
Denmark
+45 87 30 95 00
aarhus@epiniongloabal.com

EPINION HAMBURG

Ericusspitze 4
20457 Hamburg
Germany
+43 (0)699 13180416
hamburg@epiniongloabal.com

EPINION MALMÖ

Adelgatan 5
21122 Malmö
Sweden
+45 87 30 95 00
tv@epiniongloabal.com

EPINION SAIGON

11th Fl, Dinh Le Building,
1 Dinh Le, Dist. 4, Hcmc
Vietnam
contact@epiniongloabal.com

EPINION VIENNA

Hainburgerstrasse 20/7
1030 Vienna
Austria
+43 (0)699 13180416
vienna@epiniongloabal.com

EPINION COPENHAGEN

Ryesgade 3f
2200 Copenhagen N
Denmark
+45 87 30 95 00
copenhagen@epiniongloabal.com

EPINION LONDON

D'Albiac House (Room 1015-1017)
Cromer Road, Heathrow Central Area
Hounslow, TW6 1SD
+44 (0) 7970 020793
london@epiniongloabal.com

EPINION OSLO

Biskop Gunnerus Gate 2
0155 Oslo
Norway
+47 90 11 73 50
oslo@epinion.no

EPINION STAVANGER

Klubbegaten 4
4006 Stavanger
Norway
+47 90 17 18 99
stavanger@epinion.no